

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2018

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2018

תוכן עניינים

חלק א' - דו"ח מינהלה, תאור פעילות המוסד לביטוח לאומי

7	תאור כללי
7	סביבה עסקית
8	תוצאות פעילות עסקית
21	המצב הכספי
30	ארועים מהותיים לאחר תקופת הדו"ח
32	פעילות עבור אחרים

חלק ב' - דוחות כספיים מבוקרים

39	דוח רואה החשבון המבקר
40	דוחות על המצב הכספי
42	דוחות על הביצוע הכספי
43	דוחות על השינויים בגרעון בהון
44	דוחות על תזרימי המזומנים
46	באורים לדוחות הכספיים

93	חלק ג' - דין וחשבון של אקטואר המוסד
----	-------------------------------------

דוח מינהלה
תאור פעילות המוסד לביטוח לאומי
לתקופה ינואר - דצמבר 2018

תיאור פעילות המוסד לביטוח לאומי לתקופת ינואר – דצמבר 2018

דוח מינהלה

דוח המנהלה ליום 31 בדצמבר 2018, סוקר את השינויים העיקריים בפעילות המוסד לביטוח לאומי (להלן - "המוסד") בחודשים ינואר - דצמבר, 2018. דוח המנהלה הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כמקשה אחת.

א. תאור כללי

המוסד הוא תאגיד כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד הוקם בשנת 1954 ומעניק מאז הטבות וביטוח סוציאלי לתושבי מדינת ישראל על פי "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995" (להלן - החוק).

בחוק הביטוח הלאומי מעוגנות תכניות לביטוח אזרח ותיק ושארים, אימהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופרוק תאגיד. לבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד שירותי שיקום והכשרה מקצועית לנכים, לאלמנות ולנפגעי איבה, שרותי סיעוד ושירותי ייעוץ לקשישים.

המוסד מופקד גם על ביצוע חוקים נוספים והסכמים בתחום הביטוח הסוציאלי, אחד המשמעותיים בהם הוא חוק הבטחת הכנסה שנועד להגן על כל משפחה בישראל מפני אובדן הכנסה ולהבטיח קיום בסיסי לאוכלוסיות נזקקות. כמו כן במקרים בהם בחרה המדינה לתגמל אוכלוסיות מסוימות למרות שלא צברו זכויות ביטוחיות, המוסד אינו אלא צינור להעברת כסף זה - תשלום קצבה לא ביטוחית (קצבה הממומנת על ידי הממשלה).

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן - "חוק הבריאות"). על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, על פי סעיף 13(א)5 לחוק הבריאות מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה, כפי שנקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות למוסד. המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

ב. סביבה עסקית

המוסד כפוף להוראות חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995, והתקנות שהותקנו על פיו.

ג. תוצאות הפעילות

תמצית דוחות על הביצוע הכספי (במיליוני ש"ח):

2016	2017	2018	מחזור הפעילות
			הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:
43,860	46,972	49,712	הכנסות מדמי ביטוח
23,272	27,049	31,311	הכנסות מהעברות
67,132	74,021	81,023	
			הכנסות מעסקאות חליפין:
8,412	16,324	3,477	הכנסות מימון
802	989	884	הכנסות אחרות
9,214	17,313	4,361	
			פעילות עבור אחרים:
21,918	23,032	24,260	תקבולים מדמי ביטוח בריאות
20,160	23,403	22,580	תקבולים עבור השלמת סל בריאות
10,223	10,399	10,495	תקבולים עבור גמלאות במימון אוצר המדינה ומשרד הביטחון
52,301	56,834	57,335	
			סך מחזור הפעילות**
(52,301)	(56,834)	(57,335)	בניכוי סכומים שהתקבלו עבור אחרים
76,346	91,334	85,384	סך הכל הכנסות המוסד
			הוצאות
64,758	70,555	76,307	גמלאות ותשלומים אחרים (כולל תמיכות)
* 91,362	* 62,703	16,735	גידול בקרנות הביטוח
1,556	1,744	1,165	שכר ואחרות
157,676	135,002	94,207	סך הכל הוצאות
			גרעון נטו לשנה
* (81,330)	*(43,668)	(8,823)	

* הוצג מחדש, ראה ביאור 2 יט לדוחות הכספיים.

**סך מחזור הפעילות - חושב בשנת 2018 לראשונה כולל גורמי חוץ.

הכנסות מדמי ביטוח:

הכנסות המוסד מדמי ביטוח ממעסיקים ומלא שכירים (כולל שיפוי האוצר) בשנת 2018 הסתכמו ב- 49,712 מיליוני ש"ח לעומת 46,972 מיליוני ש"ח בשנת 2017. סך הכל גידול נטו של 5.8%.

דמי ביטוח ממעסיקים:

שיעור הגידול בהכנסות דמי הביטוח ממעסיקים עמד על 5.4%, בין שנת 2017 לשנת 2018. השינוי נבע מהגידול בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של המועסקים המורכב מגידול משוקלל של מספר המועסקים ורמת השכר.

דמי ביטוח מלא שכירים:

הגידול בהכנסות מלא שכירים בשיעור של 9.6% בשנת 2018 לעומת שנת 2017, נבע מגידול בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של העצמאיים וכן מהפעיימה האחרונה של מבצע הרחבת רשת.

הרכב הכנסות מדמי ביטוח (במיליוני ש"ח):

דמי ביטוח מעסיקים	2018	2017	שינוי ב- %
הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים	42,458	40,299	5.3
שיפוי אוצר	2,987	2,795	6.8
גידול בהפרשה לחובות מסופקים	(221)	(214)	5.4
סה"כ דמי ביטוח מעסיקים	45,224	42,880	5.4

דמי ביטוח לא שכירים	2018	2017	שינוי ב- %
הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים	4,290	3,986	7.6
שיפוי אוצר	233	212	10
גידול בהפרשה לחובות מסופקים	(35)	(106)	7.7
סה"כ דמי ביטוח מלא שכירים	4,488	4,092	9.6

סה"כ הכנסות מדמי ביטוח	49,712	46,972	5.8
------------------------	--------	--------	-----

התפלגות הכנסות דמי ביטוח לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

שינוי ב- %	2017	2018	דמי ביטוח מעסיקים
5.3	17,390	18,309	אזרח ותיק ושארים
5.4	7,445	7,847	ילדים
5.3	6,370	6,705	נכות כללית
6.1	5,255	5,578	נפגעי עבודה
5.7	3,803	4,020	אמהות
5.8	1,060	1,122	אבטלה
5.4	918	968	סיעוד
5.4	408	430	נפגעי תאונות
6	218	231	פשיטת רגל
7.7	13	14	הענקות מטעמי צדק
5.5	42,880	45,224	סה"כ

שינוי ב- %	2017	2018	דמי ביטוח מלא שכירים
9.4	1,912	2,091	אזרח ותיק ושארים
9.4	864	945	ילדים
8.2	668	723	נכות כללית
11.2	304	338	אמהות
15.3	235	271	נפגעי עבודה
11.1	72	80	סיעוד
8.3	36	39	נפגעי תאונות
-	1	1	הענקות מטעמי צדק
9.7	4,092	4,488	סה"כ

הכנסות מהעברות – הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה מכוח סעיף 32 לחוק:

ההכנסות מתקציב המדינה הסתכמו בשנת 2018 ב-31,311 מיליוני ש"ח לעומת 27,049 מיליוני ש"ח בשנת 2017, גידול של כ-15.8%. הגידול נובע הן מהגדלת שיעור ההקצבה האחיד מ-50.58% בשנת 2017 ל-57.16% בשנת 2018 (שיעור משוקלל לשנת 2018 - 55.575%) והן מגידול בהיקף תקבולי דמי הביטוח הלאומי בשיעור של כ-5.9% המהווים בסיס להקצבה זו.

בנוגע לאופן חישוב הקצבת אוצר לפי סעיף 32 לחוק, ראה פירוט בביאור יד(ב) ו-8 לדוחות הכספיים.

התפלגות הכנסות מהעברות לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

ענף	2018	2017	שינוי ב-%
אזרח ותיק ושארים	10,950	9,383	16.7
נכות כללית	4,163	3,545	17.4
סיעוד	913	722	26.5
אימהות	6,849	6,228	10
ילדים	3,326	2,836	17.3
הענקות מטעמי צדק	9	8	12.5
פשיטת רגל	752	638	17.9
אבטלה	2,256	1,918	17.6
תאונות	838	708	18.4
נכות מעבודה	1,256	1,064	18
סה"כ	31,311	27,049	15.8

הכנסת מימון –

להלן הרכב הכנסות המימון (במיליוני ש"ח):

2018	2017	
8,020	7,835	ריבית על השקעות אג"ח
2,242	468	הפרשי הצמדה על השקעות אג"ח (1)
(6,808)	7,996	שיערוך/(שחיקת) אג"ח לפי שווי הוגן (2)
23	25	ריבית ואחרים
-----	-----	
3,477	16,324	סך הכל הכנסות מימון

- (1) בשנת 2018 נרשמה עלייה במדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.79%, לעומת עלייה של 0.4% בשנת 2017. שינוי זה גרם לגידול בהכנסות המוסד בהפרשי הצמדה על השקעותיו באיגרות חוב.
- (2) שחיקה והתאמת איגרות החוב לשווי הוגן כתוצאה מהשפעת התאמה לשווי הוגן בהתבסס על וקטור ריביות Zero Coupon בין השנים.

שווי הוגן והשימוש בוקטור ריביות -

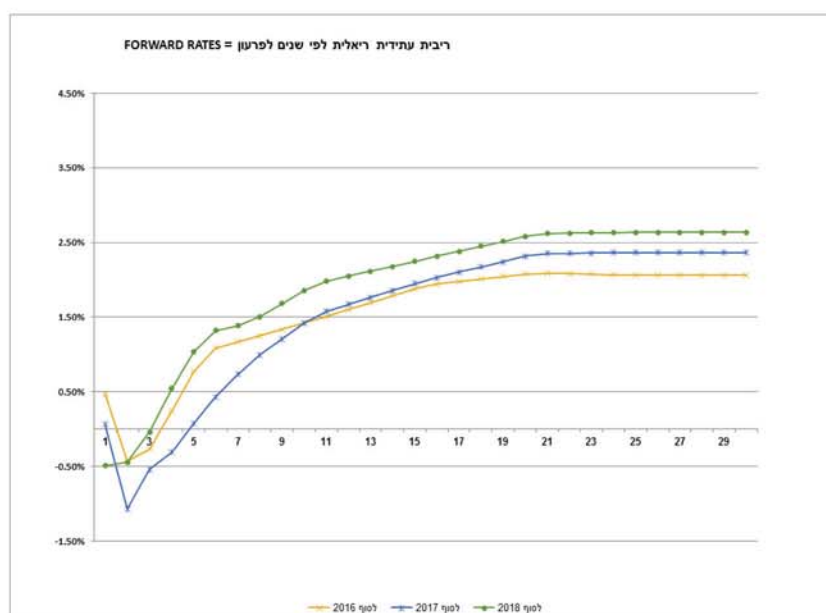
המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי ההוגן של איגרות החוב הינו מודל היוון תזרימי המזומנים בהתחשב בוקטור ריביות.

וקטור הריביות שהמוסד משתמש בו מבוסס על חישוב המתקבל מידי שנה מחברת "מרווח הוגן". גוף זה מחשב את עקום הריבית לצורך חישובי השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הבלתי סחירים הכוללים את השקעות המוסד באגרות החוב של ממשלת ישראל, את ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח ואת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים בגין פנסיה תקציבית.

וקטור הריביות בשנת 2018 השפיע על **שחיקת** איגרות החוב בסכום של כ- 6.8 מיליארד ש"ח לעומת השפעת **שיערוך** איגרות החוב של וקטור 2017 בסכום של 8 מיליארד ש"ח. הפרש זה נגרם כתוצאה מעליה בתחזית של ריביות העקום לאורך השנים.

השינוי בוקטור הריביות בין שנת 2017 לבין שנת 2018 הביא לקיטון בקרנות הביטוח של כ-21 מיליארד ש"ח ראה פרוט בהמשך סעיף זה. ובקיטון ההפרשה לזכויות עובדים בסך של 0.3 מיליארד ש"ח.

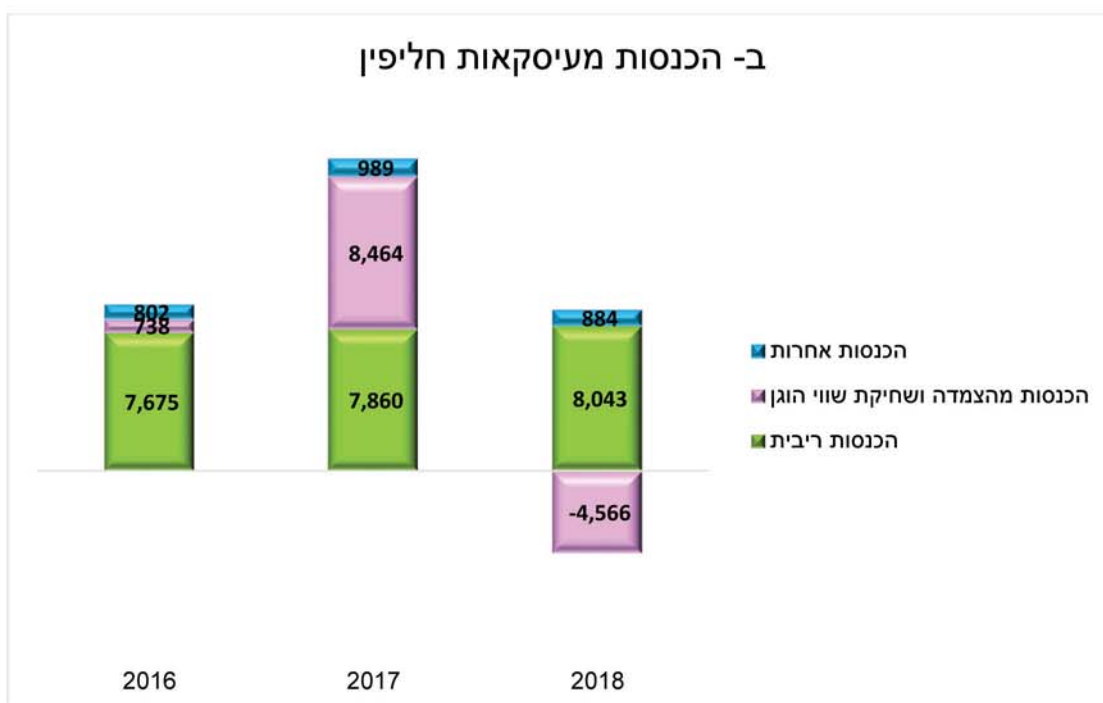
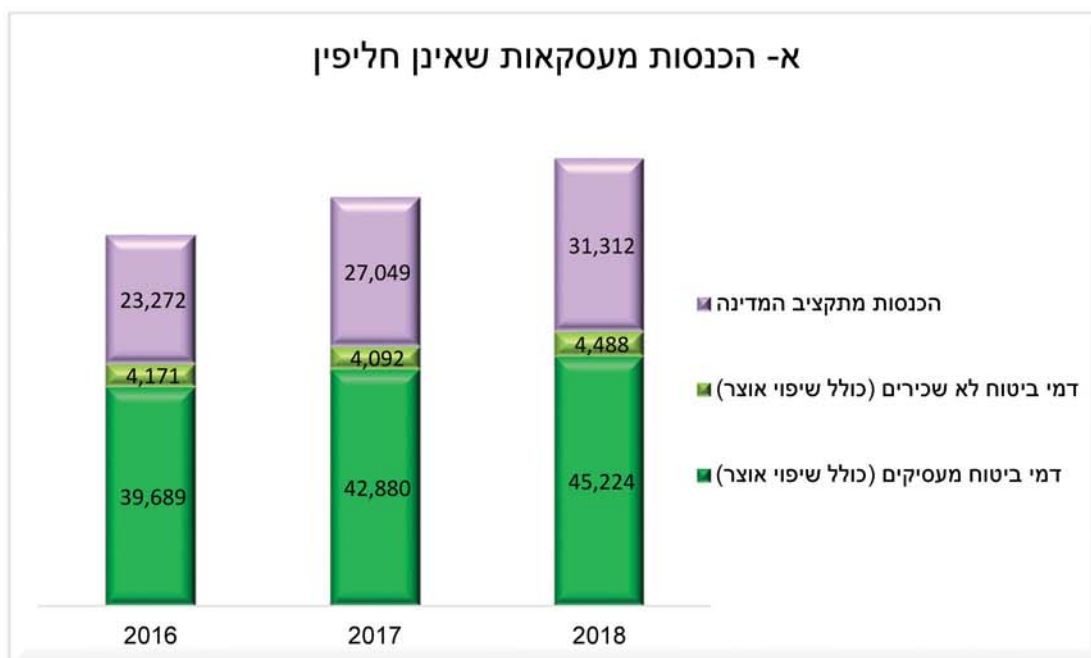
להלן גרף אשר מצביע על התנהגות עקום הריבית לשנים 2016-2018:

תרשים א – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (במליוני ש"ח)

תרשים ב – הכנסות מעסקאות חליפין (במליוני ש"ח)

פעילות עבור אחרים:

על מנת לשקף גם את הפעילות שמבצע המוסד עבור אחרים (ראה גם ביאור יג' לדוחות הכספיים), החל משנת הדו"ח ניתן ביטוי לתקבולים שגובה המוסד בעבור אחרים, בהתאם נכללו הסכומים כאמור המתייחסים לנתוני ההשוואה. פעילות זו מפורטת בפרק ו לדוח זה.

גמלאות ותשלומים אחרים:

הוצאות גמלאות כוללות תשלומים על פי החוק בלבד ואינן כוללות גמלאות הממונות על ידי משרדי ממשלה, בעיקר משרד האוצר ומשרד הביטחון, על פי סעיף 9 לחוק ועל פי חוקים והסכמים אחרים. תשלומים אחרים מתייחסים בעיקר לתשלומים בעין ותשלומים אחרים על פי חוק הכוללים: סיעוד, שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, ריפוי לנפגעי עבודה וכדומה.

הוצאות גמלאות בשנת 2018 הסתכמו ב- 76,307 מיליוני ש"ח לעומת 70,555 מיליוני ש"ח בשנת 2017. עלייה של 8.2%.

השינוי בהוצאות הגמלאות נבע בעיקר מהסיבות הבאות:

- (1) עדכון הסכום הבסיסי המשמש לחישוב הגמלאות ב- 0.3%.
- (2) גידול במספר מקבלי הגמלאות בשנת 2018 לעומת שנת 2017.
- (3) השפעת שינויי חקיקה על גמלאות המוסד:
 - אזרח ותיק ושארים - תוספת הותק משולמת החל משנת 2018 משנת הביטוח הראשונה ובנוסף לכך, החלה הפעימה השנייה של הגדלת קצבאות לאוכלוסייה הזכאית להשלמת הכנסה.
 - גמלת נכות כללית- הגידול נובע ממספר שינויים כדלהלן:
 - א. העלאת סכום קצבאות הנכים.
 - ב. תשלום קח"נ (קצבה חודשית נוספת) אחיד לכל מקבלי הקצבה.
 - ג. העלאת תקרות הפטורות לחישוב הגמלה (הדיסריגארד).
 - גמלת סיעוד -
 - א. העלאת שכר המינימום המהווה בסיס לחישוב שכר המטפלות.
 - ב. שינוי ברמות גמלת הסיעוד החל מחודש 11/2018.
 - ג. שינוי חקיקה לעיוורים לפיו יכנסו לרמה 2 בסיעוד.

פרוט הוצאות הגמלאות לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

שינוי ב- %	2017	2018	
8	26,925	29,068	אזרח ותיק ושארים
14.6	13,604	15,592	נכות כללית
5.4	7,454	7,856	אמהות
11.1	6,374	7,082	סיעוד
(1.6)	7,825	7,698	ילדים
4.9	5,036	5,285	נפגעי עבודה
11.2	3,117	3,465	אבטלה
22.7	163	200	פשיטת רגל
13.5	37	42	נפגעי תאונות
(5)	20	19	הענקות מטעמי צדק
8.2	70,555	76,307	סה"כ

שינו בקרנות ביטוח

להלן פרוט עדכון קרנות הביטוח לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

2017	2018	
(238)	7,729	אזרח ותיק ושארים
* 52,651	4,084	נכות כללית
3,728	(352)	נפגעי עבודה
6,563	5,274	סיעוד
62,704	16,735	סה"כ

*הוצג מחדש, ראה ביאור ניט' לדוחות הכספיים.

הסיבות העיקריות שגרמו לגידול בקרנות הביטוח הינן:

- שינויים דמוגרפיים ואחרים - גידול של כ-78 מיליארדי ש"ח בגין מקבלי קצבה חדשים מצד אחד, וקיטון של כ-49 מיליארדי ש"ח בגין תשלומי קצבאות בשנת 2018. סך הכל גידול נטו של כ-29 מיליארדי ש"ח.
- ריבית ההיוון ועדכון הסכום הבסיסי - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריבית של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon). השינוי בוקטור הריביות בין שנת 2018 לבין שנת 2017 הביא לקיטון בקרנות הביטוח של כ-21 מיליארד ש"ח.

- מנגד, עדכון הסכום הבסיסי בשיעור עליית המדד (המשמש כבסיס לחישוב הגמלאות) הביא לגידול בקרנות ב- 8 מיליארד ש"ח.

עיקרי השפעות החקיקה אשר הביאו לגידול בקרנות הביטוח בשנת 2018: קצבאות הנכים -

קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרס 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית והביאה בשנת 2017 לגידול בקרן ביטוח של כ- 42 מיליארד ש"ח (כ-27% ביחס לקרן הביטוח לסוף שנת 2016). בחישוב קרן הביטוח לשנת 2017 נלקחו בחשבון השינויים הבאים מתיקוני החקיקה:

- הגדלת קצבת הנכים לכלל זכאי קצבת נכות כללית ב-470 ש"ח לחודש.
- איחוד הקח"ן (קצבה חודשית נוספת) לכלל בעלי 100% אי יכולת השתכרות לתוך בסיס הקצבה, וייצובו ל-451 ש"ח לחודש.
- הגדלת קצבת השר"מ (שירותים מיוחדים) לרמות של 112% ו-188% ב-200 ש"ח לחודש.
- תוספת של 235 ש"ח לחודש, לכל מי שעבר מקצבת נכות כללית לקצבת אזרח ותיק בגובה נכות, עד למרס 2018.
- תוספת עתידית לקצבה, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא מאוחר מיום 1 בינואר 2022.
- במסגרת החקיקה בנכות כללית הוכנס תיקון נוסף לפרק ההגדרות של חוק הביטוח הלאומי, לפיו הסכום הבסיסי יעודכן באופן הבא: "לעניין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה משנת - 2022 ואילך ב- 1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב- 1 בינואר של השנה הקודמת" (סע' משנה (4)).
- שינוי זה לא נלקח בחישוב קרן הביטוח בענף נכות כללית בדוחות הכספיים לשנת 2017 אולם נלקח בהצגה מחדש המתוארת בביאור זיט לדוחות הכספיים.
- לצורך החישוב להצגה מחדש הונח גידול ריאלי בשכר של 0.5%. ההצמדה של קצבת נכות לפי שיעור עליית השכר הממוצע גרמה לגידול של כ- 7 מיליארד ש"ח בקרן ביטוח נכות כללית.

חוק ההסדרים 2019 עבר בכנסת במרס 2018, וכלל בין השאר:

- (א) רפורמה בסיעוד - על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות היום. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים. זכאים ותיקים פירושו, זכאים שהצטרפו

למערכת סיעוד לפני כניסת הרפורמה לתוקף, דהיינו שהצטרפו לפני נובמבר 2018. קרן הביטוח בענף סיעוד חושבה על פי הערכה של מינהל המחקר במל"ל באשר לעלות תוספת גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים בכל פעימה ופעימה. סעיף זה בחוק ההסדרים הביא לגידול בקרן ביטוח סיעוד של כ- 4 מיליארד ש"ח (כ-10% ביחס לקרן ההתחלתית) (שנת 2017 - כ- 3 מיליארד ש"ח).

(ב) הקדמת פעימות תוספת ותק בקצבת אזרח וותיק - בחוק ההסדרים 2017-2018, נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבאות זקנה ושארים, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 עד 2020. על פי חוק ההסדרים 2019, תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019. הקדמת הפעימות הגדילה בשנת 2017 את קרן ביטוח זקנה ושארים בכ-1 מיליארד ש"ח, השפעה שאינה מהותית ביחס לקרן ההתחלתית.

להלן שתי הפעימות לאחר ההקדמה:

- 1.1.18 תוספת ותק לאחר אכשרה 4 שנים (ישולם רטרוא)
- 1.1.19 תוספת ותק החל מהשנה הראשונה

הצגה מחדש של קרנות הביטוח -

הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017 תואמו בדרך של הצגה מחדש על מנת לשקף בהם למפרע תיקון רישום יתרת קרנות הביטוח. ההצגה מחדש מבטאת גידול ביתרת קרנות הביטוח (קרן ביטוח נכות כללית) בסכום של 7,000 מיליוני ₪

שכר עבודה והוצאות כלליות:

הוצאות שכר עבודה והוצאות כלליות מוצגות בניכוי חלקם היחסי של האוצר וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994.

הוצאות שכר עבודה ונלוות כוללות הוצאות בגין שכר שוטף ועדכון ההפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה מוצגות בניכוי השתתפות גורמי חוץ.

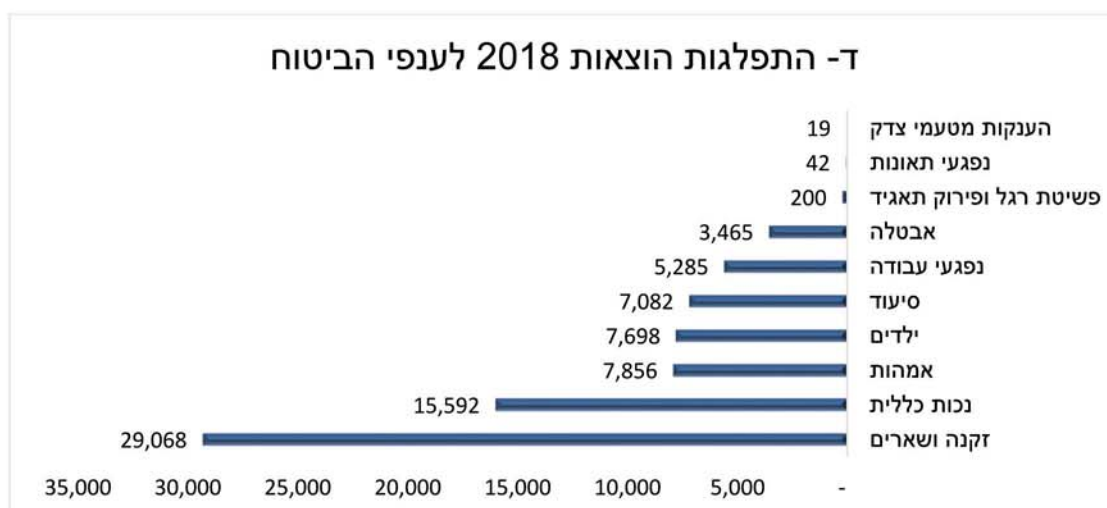
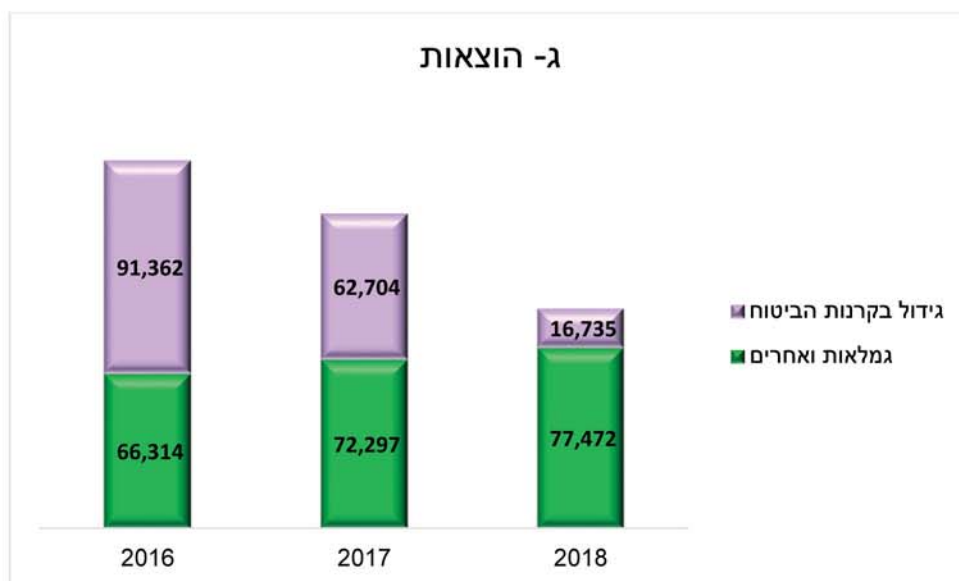
פרוט שכר עבודה ונלוות (במליוני ש"ח):

2016	2017	2018	
1,062	1,132	1,145	שכר ונלוות
289	366	(331)	עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה
1,351	1,498	814	
(295)	(295)	(233)	בניכוי - השתתפות גורמי חוץ
1,056	1,203	581	סה"כ שכר ונלוות

הוצאות הנהלה וכלליות הסתכמו ב-584 מיליוני ש"ח בשנת 2018 (הוצאות בסך של 775 מיליוני ש"ח בניכוי 191 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ). בשנת 2017 סך ההוצאה הסתכמה בכ-539 מיליוני ש"ח (הוצאות בסך של 671 מיליוני ש"ח בניכוי 132 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ). עיקר הגידול נובע מהפרשה לתביעות משפטיות בסכום של 108 מיליוני ש"ח בשנת 2018 לעומת הפרשה לתביעות משפטיות בסך 3.6 מיליוני ש"ח בשנת 2017.

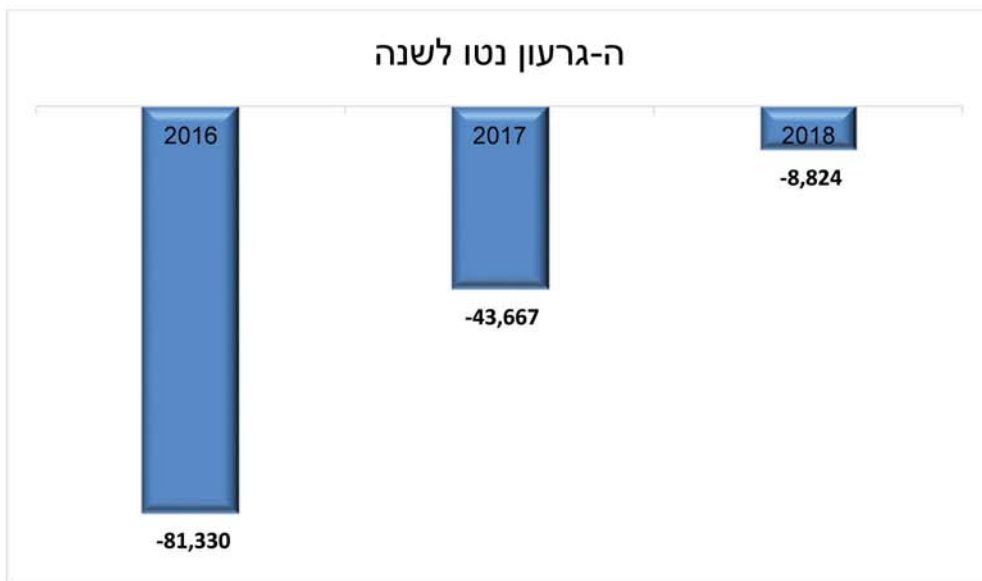

תרשים ג – הוצאות (במיליוני ש"ח)
תרשים ד – התפלגות הוצאות 2018 בין ענפי הביטוח (במיליוני ש"ח)

תרשים ה - גרעון נטו לשנה (במיליוני ש"ח)

ד. מצב כספי:

תמצית דוחות על המצב הכספי (במליוני ש"ח):

<u>2017</u>	<u>2018</u>	
		<u>נכסים שוטפים:</u>
5,176	5,431	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
20,231	21,276	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל
992	1,218	חובות הציבור
-	881	ממשלת ישראל
853	634	נכסים שוטפים אחרים
27,252	29,440	
		<u>נכסים שאינם שוטפים:</u>
241,359	246,763	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,998	1,156	ממשלת ישראל
1,625	1,719	נכסים אחרים
244,982	249,638	
272,234	279,078	<u>סך הכל נכסים</u>
6,158	6,078	התחייבויות שוטפות
		<u>התחייבויות שאינן שוטפות:</u>
6,262	5,935	התחייבויות בגין זכויות עובדים
* 705,876	722,612	קרנות הביטוח
750	-	התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים
218	307	התחייבויות אחרות
713,106	728,854	
* (447,030)	(455,854)	גרעון בהון
272,234	279,078	<u>סך הכל התחייבויות וגרעון בהון</u>

*הוצג מחדש, ראה ביאור 2'יט' לדוחות הכספיים.

סך המאזן ליום 31.12.2018 מסתכם ב- 279,078 מיליוני ש"ח לעומת 272,334 מיליוני ש"ח ליום 31.12.2017.

הנכסים השוטפים ליום 31.12.2018 הסתכמו ב- 29,440 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 10.5% מסך המאזן. הנכסים השוטפים ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 27,252 מיליוני ש"ח והיוו כ- 10% מסך המאזן באותו מועד.

ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2018 הסתכמו ב- 6,078 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 2.1% מסך המאזן, לעומת ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2017 אשר הסתכמו ב- 6,158 מיליוני ש"ח והיוו כ- 2.7% מסך המאזן באותו מועד.

ליום 31.12.2018 למוסד הון חוזר חיובי בסך 23,362 מיליוני ש"ח לעומת 21,094 מיליוני ש"ח ב- 31.12.2017. היחס השוטף של המוסד ליום 31.12.2018 הוא 4.8 לעומת 4.4 ליום 31.12.2017. הגידול בהון החוזר נובע בעיקר מחוב ממשלת ישראל כלפי המוסד בשנת 2018 לעומת התחייבות המוסד כלפי האוצר בשנת 2017.

נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2018 הסתכמו ב- 249,638 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 90% מסך המאזן, לעומת נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2017 אשר הסתכמו ב- 244,982 מיליוני ש"ח והיוו גם הם כ- 90% מסך המאזן באותו מועד. נכסים שאינם שוטפים כוללים בעיקר את יתרת השקעות המוסד באיגרות חוב של ממשלת ישראל, כאשר מדיניות המוסד הינה להשקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות, המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל (ראה גם באור 9 לדוחות הכספיים).

התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2018 הסתכמו ב- 728,854 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 261% מסך המאזן, לעומת התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2017 אשר הסתכמו ב- 706,106 מיליוני ש"ח והיוו כ- 259% מסך המאזן באותו מועד. עיקר הגידול בהתחייבויות שאינן שוטפות נובע מהגידול בקרנות הביטוח ועלייה במספר הזכאים הנכללים בחישוב קרנות הביטוח.

הגרעון בהון ליום 31.12.2018 הסתכם ב- 455,854 מיליוני ש"ח לעומת 447,030 מיליוני ש"ח ביום 31.12.2017. השינוי בגרעון בהון נובע בעיקר מתוספת בגרעון נטו השנה שהסתכם ב- 8,823 מיליוני ש"ח.

חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין, דמי ביטוח

1. יתרת החייבים אינה כוללת חובות דמי ביטוח לאומי ממעסיקים לא פעילים בסך של 4.4 מיליארד ש"ח אשר הופרשו במלואם לחובות מסופקים (יתרה שנה קודמת - 4.3 מיליארד ש"ח). חובות אלו הינם חובות שנצברו במשך שנים וסיכויי הגבייה בגינם הינם קלושים.

2. העמקת גבייה -

2.1 הרמת מסך - בעקבות חוק ההסדרים לשנים 2017-2018, החל מה-1.1.2017 ניתן יהיה 'להרים את מסך ההתאגדות' ולהעביר חובות של בעלי חברה אחת שהעבירה פעילותה לחברה אחרת שיש לה אותם בעלי שליטה, לפי התנאים הקבועים בחוק.

2.2 ערבות - חוק ההסדרים לשנים 2017-2018 קובע, כי בעת הסדר חובות, ניתן יהיה לדרוש ערבות מבעל שליטה להסדר חוב של חברה שבבעלותו, אותה ניתן יהיה לממש דרך פקודת המיסים והגבייה.

חובות הציבור -

חייבים בגין פיצוי מצד שלישי - חובות הציבור כוללים חייבים בגין פיצוי מצד שלישי בסך של 712 מיליוני ₪ ליום 31 לדצמבר 2018 ו-598 מיליוני ₪ ליום 31 לדצמבר 2017. בהתאם לסעיף 328 לחוק, במקרה בו שילם המוסד למבוטח גמלה, בעילה המהווה עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי, רשאי המוסד לתבוע מאותו צד שלישי פיצוי על הגמלה ששילם ושהוא עתיד לשלם.

השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל -

המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים בתנאים המופרטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

- איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5%, המשולמת אחת לשישה חודשים, כאשר מדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

- איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כאשר מדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש. שיעור הריבית הממוצעת לשנת 2018 הינו 0.38% (שנה קודמת 0.54%).
 - החל משנת 2009 איגרות החוב מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי מזומנים לפי וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon).
 - יתרת איגרות החוב לפי שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2018 הינה 268,039 מיליוני ש"ח מזה סך של 21,276 מיליוני ש"ח הינו חלות שוטפת של אג"ח הצפויים להיפרע במהלך שנת 2018 (שנה קודמת - 261,590 מיליוני ש"ח מזה סך של 20,231 ש"ח שהוצגו בחלות שוטפת).
 - יתרת איגרות החוב לפי עלות מתואמת ליום 31 בדצמבר 2018 הינה 219,102 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 205,845 מיליוני ש"ח).
- במסגרת מתווה לחיזוק האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי ועצמאות תפקודו, הודיע המוסד בתאריך 12 בספטמבר 2018 לממשלת ישראל ולמשרד האוצר, על אי חידושו של הסכם השקעות העודפים עם ממשלת ישראל, החל מיום 1 בינואר 2019, במטרה לקבל לידיו את כספי המוסד ולהשקיע את העודפים המצטברים באופן עצמאי, להלן "הסכם השקעת העודפים".
- בהתאם לבקשת משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר, נחתם ביום 6 בינואר 2019 הסכם בין הביטוח הלאומי לבין נציגי הממשלה, לפיו חודש הסכם השקעת העודפים של הביטוח לאומי בכפוף למספר שינויים ובתנאים כדלקמן:
- משרד האוצר התחייב לא להפחית במהלך שנת 2019 את הריבית על איגרות החוב, בגין עודפי הביטוח הלאומי המושקעים בידיו.
 - ככל שההוצאות השוטפות וההתחייבויות על פי דין של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2019 יעלו על האומדן הצפוי של האמור לשנת 2019, המוסד יהיה רשאי להשתמש בתקבולי האג"ח לצורך כיסוין.
 - החל מיום 1 למרץ 2019 הביטוח הלאומי יהיה רשאי להודיע בכל עת על ביטול ההסכם להשקעת העודפים, וזאת בהודעה מוקדמת של לא פחות מחודשיים ימים.
 - צוות מו"מ בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ובהשתתפות מנכ"ל הביטוח לאומי, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, מנכ"ל משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הממונה על התקציבים במשרד האוצר והחשב הכללי, ידון בנושאי האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי ועצמאות תפקודו, בהתאם לבקשות שהועברו ע"י הביטוח הלאומי.
- נכון למועד אישור הדוח לא חלה התקדמות במשא ומתן כאמור בהסכם שנחתם. בהתאם להחלטת מנהלת המוסד וועדת הכספים בכוונת המוסד להודיע על ביטול ההסכם.

מדידת התחייבות בגין קרנות הביטוח והשקעות באיגרות חוב לפי שיטת השווי ההוגן

מדידה חשבונאית - בהתאם לחשבונאות קיים מדרג מסוים ביחס למקורות המידע המורכב משלוש רמות המבוססות על נתוני שוק נצפים לעומת הערכות סובייקטיביות של הישות המדווחת:

רמה 1 - מחירים מצוטטים בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.

רמה 2 - אין שוק פעיל, אך קיים מכשיר שמאוד דומה לו בשוק פעיל.

רמה 3 - נתונים שאינם נצפים בשוק - החישוב מתבצע בהתאם למודלים.

מאחר והמוסד לביטוח לאומי משקיע את יתרות המזומנים שלו באיגרות חוב שאינן סחירות ושאינן להן שוק פעיל, החישוב מבוצע ע"פ רמה 3. המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי הוא מודל היוון תזרימי המזומנים בוקטור ריבית. ומאחר והשקעות המוסד באיגרות חוב מיועדות, מהוות חלק ממקור ההכנסה לכיסוי קרנות הביטוח הוצגו אף הן לפי שיטת השווי ההוגן ובאותה ריבית.

מדידת השקעותיו באיגרות חוב והתחייבויות המוסד לביטוח לאומי על פי אותו בסיס מביא ל"הקבלה חשבונאית" נאותה ולהצגה רלוונטית. כמו כן, ההצגה החשבונאית כאמור עולה בקנה אחד עם הוראות התקינה הבינלאומית.

נכסים בלתי מוחשיים - פרויקט תבל

המוסד לביטוח לאומי אישר ומממש את פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של המוסד אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר למוסד לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבוטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמשנה את דור העתיד של כלל מערכות המוסד.

מערך תבל מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי המוסד, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, נעשתה בשנת 2017 בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

במהלך שנת 2018 החלה פריסה והטמעה של חלק מהפרויקט להערכת מינהלת המוסד רוב החסמים הטכנולוגיים הוסרו והישימות הטכנית להשלמת הפרויקט גבוהה.

התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים –

במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח. בהתאם לכך, נקבע כי המוסד יעביר, בעד כל ילד שמשלמת בעדו קצבת ילדים, אחת לחודש, סכום של 50 ש"ח לחודש לטובת חסכון ארוך טווח של הילד, להלן - "סכום החיסכון". סכום החסכון יחסך בעד כל חודש לטובת הילד ועד הגיעו לגיל 18, להלן - "סכום החסכון הצבור". סכום החסכון הצבור הכולל לא יהיה ניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול.

בנוסף המוסד יעביר לסכום החיסכון הצבור הכולל, סכום נוסף של 500 ש"ח (250 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 3 ו-250 ש"ח נוספים בהגיע הילד לגיל 12/13). כמו כן, במידה והילד לא משך את הסכום הצבור או חלקו קודם לכן, סכום נוסף של 500 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 21 (להלן - סכום המשיכה השני).

הזכאות לקבלת החסכון הינה החל מיום ה-1 במאי 2015. יחד עם זאת העברת כספי החסכון בפועל על ידי המוסד החלה ביום 1 בינואר 2017.

התחייבות המוסד בגין סכום החסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב- 2,700 מיליוני ש"ח, כאשר חלק ההתחייבות בסך 1,950 מיליוני ש"ח שולמו בשנים 2017 ו-2018. יתרת ההתחייבות לאזרחים בסך 750 מיליוני ש"ח תשולם בשנת 2019.

מימון תכנית החיסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינה על חשבון אוצר המדינה. בשנת 2016 העביר האוצר למוסד, כחלק מהמימון כאמור לעיל, סך של 1,539 מיליוני ש"ח בדרך של הגדלת יתרת השקעות באג"ח, ובשנת 2017 העביר מימון נוסף של 362 מיליוני ש"ח. היתרה ליום 31 בדצמבר 2018 בסך 797 מיליוני ש"ח תמומן במהלך שנת 2019 ע"י האוצר.

קרנות ביטוח –

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי המבוטחים, שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות לגמלה. קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד. הקרנות מבוססות על תחשיבים אקטואריים, על בסיס הנחות יסוד שנקבעו על ידי מנהלת המוסד.

חישוב ההתחייבות נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח ביום המאזן, תוך התאמה לשינויים הצפויים בסכום הקצבה לפי החוק במועד החישוב, כגון למשל הפעימות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד.

קרנות הביטוח מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח הינם וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon) "חסרות סיכון" וצמודות למדד.

הגידול בהתחייבויות בגין קרנות הביטוח בשנת 2018 הסתכם ב- 16,735 מיליוני ש"ח, לעומת גידול של 62,704 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

פרסום דוח אקטוארי תלת שנתי –

בינואר 2017, בהתאם לדרישה בסעיף 24(ב) לחוק הביטוח הלאומי, פרסם המוסד דין וחשבון אקטוארי מלא (להלן: "הדו"ח המלא") המבוסס על נתוני 31.12.2013. הדו"ח המלא מספק הערכה למצבו הפיננסי ארוך הטווח של המוסד ויכולתו להמשיך ולשלם בצורה יציבה ועקבית את הקצבאות הגבייתיות¹ בעתיד, בהינתן מערכת הכללים לגבי התקבולים והתשלומים כפי שמוגדרים בחוק, ובהתחשב בסביבה הדמוגרפית כפי שמפורסם מעת לעת על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובסביבה הכלכלית הצפויה כפי שנדונה בצוות של נציגים מומחים מהביטוח הלאומי, משרד ראש הממשלה (כולל המועצה הלאומית לכלכלה), משרד האוצר ובנק ישראל. הדו"ח המלא כולל באומדניו ותחזיותיו הנחות מאקרו כלכליות לגבי התפתחות שיעור התעסוקה, התפלגות השכר הנוכחית והעתידית תוך התייחסות לקבוצות אוכלוסייה ייחודיות. יחד עם התחזיות הדמוגרפיות מחושבת תחזית ליכולת העמידה של הביטוח הלאומי בהתחייבות לתשלום כל הקצבאות הגבייתיות בעשורים הקרובים. במסגרת התקבולים נכללים דמי הביטוח, תקבולי הריבית על החוב למבוטחים, תקבולי השיבוב וכן השתתפות הממשלה כפי שנקבע בסעיף 32 לחוק.

¹ הנתונים הכלולים בדו"ח המלא מתייחסים לקצבאות גבייתיות, שהינן על פי חוק הביטוח הלאומי ואינם כוללים תחשיב עבור קצבאות שהינן באחריות גופים אחרים שפועלים עם המוסד, בהתאם לסעיף 9 בחוק והסכמים מיוחדים.

בשונה מחישובים אלה הגרעון בהון המוצג בדוחות הכספיים כולל אומדנים להתחייבויות לתשלום רק של קצבאות גבייתיות מסוימות ותקבולים קיימים של דמי ביטוח, אך הוא לא כולל התחייבות בגין תשלומי אותן קצבאות גבייתיות שלגביהם לא נוצרה עד יום המאזן עילה לשלמן ולא תקבולי דמי ביטוח צפויים. הוא גם לא כולל הכנסות עתידיות מהשתתפות הממשלה (סעי' 32), שיבוב וריבית הצפויות בעתיד. בנוסף הוא לא כולל את השפעת ההגדלה בתקבולי דמי ביטוח כתוצאה מהעלייה הצפויה בעתיד בהכנסות מעבודה של המבוטחים הקיימים.

כמו כן, הדו"ח הכספי לא כולל הכנסות עתידיות מתקבולי דמי ביטוח ממבוטחים שכבר נולדו ויצטרפו בעתיד ובוודאי שלא ממבוטחים פוטנציאליים שייולדו במהלך תקופת התחזית ויגיעו לגיל תשלום דמי ביטוח. מכאן שתמונת המצב המוצגת בדו"ח הכספי, שנעשה ע"פ כללי חשבונאות וההנחות כאמור שונה בהשוואה לדו"ח המלא. כמו כן, כאמור קרנות הביטוח שמוצגות במאזן מחושבות בגין ארבעה ענפים בלבד וזאת בשונה מהדו"ח המלא, המרחיב ומציג תמונה מלאה של מחויבות המוסד לטווח ארוך בגין כל הגמלאות הגבייתיות וגם כולל אוכלוסייה שעדיין אינה זכאית לגמלה במועד הדו"ח המלא ואוכלוסייה שצפויה להיוולד בתקופת התחזית.

במסגרת הדו"ח המלא מוצגת התפתחות בתזרים של התקבולים והתשלומים של המוסד על פני השנים. עודף/גרעון בתזרים זה מחושב כהפרש בין התקבולים השוטפים - דמי ביטוח, השתתפות האוצר, הכנסות משיבוב וריבית על נכסי המוסד (אגרות חוב של ממשלת ישראל, להלן - "אג"ח מדינה") לבין התשלומים השוטפים - תשלומי קצבאות והוצאות מינהל (שכר עבודה, הנהלה וכלליות ועוד).

עיקרי מסקנות הדו"ח המלא שפורסם בינואר 2017 הם שבהינתן מערכת הכללים לגבי התקבולים והתשלומים כפי שמוגדרים בחוק, ובהתאם לתחזיות שינויים באוכלוסייה ובשכר, המוסד לא יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו בעוד כ-25 שנה מבלי לנקוט צעדים מתקנים. על פי הדו"ח המלא, החל משנת 2026 התשלומים צפויים להיות לראשונה גבוהים מהתקבולים, ומשנה זו ואילך המוסד יצטרך להשלים את תשלומי ההתחייבות מפירעונות אג"ח מדינה, עד שבשנת 2045 צפויה יתרת ההשקעה באג"ח המדינה להתרוקן וללא מימון נוסף לא יוכל המוסד לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק.

תהליך כזה של התרוקנות יתרות הרזרבה, צפוי לערער את אמון ציבור המבוטחים לגבי עתיד זכויותיהם ולדרבן את קובעי המדיניות לעשות מעשה הרבה לפני התרוקנות הקופה, היות שהתרוקנות כזאת צפויה להתרחש בתהליך משברי.

כמו כן, הדו"ח המלא מציג את ההשפעה ההולכת וגדלה של הגרעון התזרימי שיווצר בתקציב המדינה, גם במצב בו עודפי הגביה מועברים לאוצר, בהיעדר צעדים מתקנים.

בהיעדר טיפול בגרעון האקטוארי באופן רציונלי (העלאת גיל הזכאות לקצבת אזרח ותיק לנוכח הגידול בתוחלת החיים ובצוק העיתים העלאה מידתית של דמי הביטוח) ההשפעה של הגרעון התזרימי שייווצר, על תשלומי האוצר הנדרשים לכיסוי התחייבות הביטוח הלאומי, באמצעות ההלוואות שהביטוח הלאומי הפקיד ברשותו, תלך ותגדל. לכאורה קיצוץ קצבאות, שנוגד את עקרון ההסתמכות הביטוחית והביטוח הלאומי מתנגד לו בהיבטים הציבורי והחברתי כאחד, גם מהווה פתרון לצמצום הגרעון האקטוארי. בהקשר זה יש לזכור שרמת הקצבאות בישראל נמצאת בקצה הנמוך בכל ההשוואות מול מדינות ה-OECD.

בהיעדר תכנית מושכלת המוסד יידרש לממן את הוצאותיו מריבית ו/או מפירעונות אג"ח מדינה שהוא מקבל מהאוצר. מאחר ובשנים אלו, ככל שתתגבש הסכמה בדבר העברת עודפי הגביה לתקציב המדינה, הסכומים יצטמצמו ולכן צפוי להיווצר עומס ניכר על תקציב המדינה. בהמשך האוצר אף יידרש למימון נוסף על תשלומי השוטפים למוסד בהתאם להוראות החוק הקיימות (סעי' 32), כך שהמוסד יוכל לעמוד בהתחייבויותיו על פי החוק. למצב משברי זה יש פתרונות שונים וסבירים שמוצעים על ידי הביטוח הלאומי.

הדו"ח התלת-שנתי הבא מתוכנן להתפרסם בסוף 2019. במידה שלא יהיו שינויים בחקיקה אזי כיסוי התשלומים על ידי התקבולים יהיה חלקי יותר עקב אי העלאת גיל הזכאות לנשים, הגדלת הזכויות בנכות, בסיעוד, בקרב עקרות בית ועולים חדשים בקשר לתשלום תוספת ותק. תהליכים אלה יקדימו את הגירעון ואת ירידת יתרת הנכסים ומאידיך ישפיעו על העלייה בשכר ובתעסוקה בכיוון שיפור היציבות הפיננסית.

יחד עם זאת, ככל שלא יתקבלו החלטות שייתנו מענה לחישובים האקטואריים, כך האי-וודאות לגבי מעמדו העצמאי של הביטוח הלאומי גדלה והסיכון לאיתנות הפיננסית ימשיך ויגדל. בנוסף, האיתנות החברתית בסיכון הולך וגדל עם היעדר העצמאות מאחר שככל שלא ינקטו הצעדים המחויבים, בסופו של דבר עלולים לקצץ בקצבאות הנמוכות בלאו הכי, דבר שיפגע באיתנות החברתית.

ה. אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

בחודשים דצמבר 2018 ועד לחודש פברואר 2019 התקבלו מספר תיקוני חקיקה, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב המוסד, החל משנת הכספים 2019. להלן פרוט תיקוני החקיקה העיקריים ואומדן מנהלת המוסד על היקפו -

1. דמי ביטוח וגבייה:

- תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א):
במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת אוצר המדינה באחוזים מתקבולי המוסד בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:

2019 - 55.96%

2020 - 55.74%

2021-2023 - 56.04%

2024 ואילך - 57.04%

אומדן הגידול במונחים כספיים במיליוני ש"ח:

שנת 2019 - 1,165.

שנת 2020 - 1,865.

שנים 2021-2023 - 2,015 לכל שנה.

שנת 2024 ואילך - 2,515 כל שנה.

2. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק

נקבע כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבנות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה מהמוסד, יקבע בתקנות סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד ואופן פריסתו.

3. גמלאות:

3.1 גמלת סיעוד -

- שינוי ברמות גמלת הסיעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום 3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות החל מחודש נובמבר 2018. הרמה הנמוכה תאפשר 3 אופציות:

- גמלה כספית של 1,408 ש"ח בחודש.
 - שירותי סיעוד בעין של 5.5 יחידות שירות (עם אפשרות להמרת חלק מהיחידות בכסף).
 - מימוש 9 יחידות שירות בשירותים הנוספים בחוק (מרכזי יום, לחצן מצוקה ועוד).
- בפעימה השלישית ברמות 2-6 תינתנה גמלאות בשיעור 10-30 יחידות שירות שבועיות. ברמות 3-6 תהיה הבחנה בשיעורי הגמלאות בין מעסיקי מטפלות ישראליות לבין מעסיקי מטפלות זרות, כך שהעסקת מטפלת ישראלית תזכה בגמלאות גבוהות יותר. ברמות 2-6 ברירת המחדל תינתן בעין, 4 יחידות בכל רמה ניתן לקבל בכסף לבחירת הזכאי. מאמצע 2019 תהיה אפשרות להמרת עד כשליש מהקצבה בכסף.
- תוספת השעות תחול על מאגר המבוטחים הקיים ואילו הזכאים החדשים יכנסו למתווה החדש.
- במתווה החדש, סיעודיים בודדים יעלו באופן אוטומטי לרמת הסיעוד הבאה ביחס לרמת התלות שלהם.
- בני 90 ומעלה שיקבלו 6 נקודות תלות - יועלו לרמה הרביעית. עיוורים שייכנסו לקצבת הסיעוד לרמה 1 יועלו אוטומטית לרמה 2.
- אומדן השינוי במונחים שנתיים הוא 300 מיליון ש"ח ב-2019 ועליה עד לכ- 470 מיליון ש"ח ב-2021.**

- מיצוי זכויות בקרב זכאים בודדים שהועברו מרמה 5 לרמה 6. **אומדן השינוי במונחים שנתיים הוא 100 מיליון ש"ח.**
- זכאים שמצבם קשה ומורכב במיוחד הזקוקים להשגחה מתמדת והינם בודדים אשר הועברו מרמה 5 לרמה 6. **אומדן השינוי במונחים שנתיים הוא 35 מיליון ש"ח.**

3.2 גמלת אזרח ותיק ושאיירים -

הקדמת פעימות תוספת ותק בזקנה:

בחוק ההסדרים בשנים 2017-2018 נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבת זקנה, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה ולא כפי שנהוג היום החל בשנה ה-11. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 ועד שנת 2020. בחוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019. בשנת 2019 יחלו לשלם תוספת החל מהשנה הביטוחית הראשונה. אומדן השינוי במונחים שנתיים הוא כ- 570 מיליוני ש"ח.

3.3 גמלת נכות כללית וילד נכה-

פעימות עתידיות לפי הסכם עם הנכים ב- 2020 ו-2021 כולל הצמדת קצבת הנכות לשכר הממוצע. אומדן השינוי לכלל הסכם הנכים: 4.341 מיליארד ש"ח.

3.4 גמלת ילדים -

תשלום רטרואקטיבי של עד שנה למי שלא רשם את ילדו תוך 30 יום מהלידה. אומדן השינוי במונחים שנתיים הוא 51 מיליוני ש"ח.

1. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות:

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי סל הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון סל הבריאות מועברת אף היא ממושרד הבריאות למוסד. המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה (נוסחת החלוקה) שנקבעה בחוק הבריאות.

השתתפות בהוצאות מינהל -

על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק הבריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר). השתתפות קופות החולים בשנת 2018 בהוצאות המוסד הסתכמו ב- 121.3 מיליוני ש"ח (שנת 2017 - 115.2 מיליוני ש"ח).

להלן נתוני גביית דמי ביטוח בריאות (במיליוני ש"ח):

גידול ב- %	2017	2018	גביית דמי ביטוח בריאות
5.4	18,642	19,640	מעסיקים
5.8	2,389	2,528	לא שכירים
4.6	1,994	2,086	גבייה ממקבלי גמלאות
-	6	6	סעיף 58
5.3	23,032	24,260	סה"כ לפני ניכויים
-	(4,539)	(4,520)	ניכויים על פי חוק
6.7	18,493	19,740	סה"כ דמי ביטוח בריאות

השלמת סל וקרן לנפגעי תאונות (במיליוני ש"ח):

שינוי ב- %	2017	2018	
(3.6)	22,910	22,078	השלמת סל - שנה שוטפת
2.0	492	502	קרן לפצועי נפגעי תאונות
(3.5)	23,402	22,580	סה"כ להעברה לקופות

תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

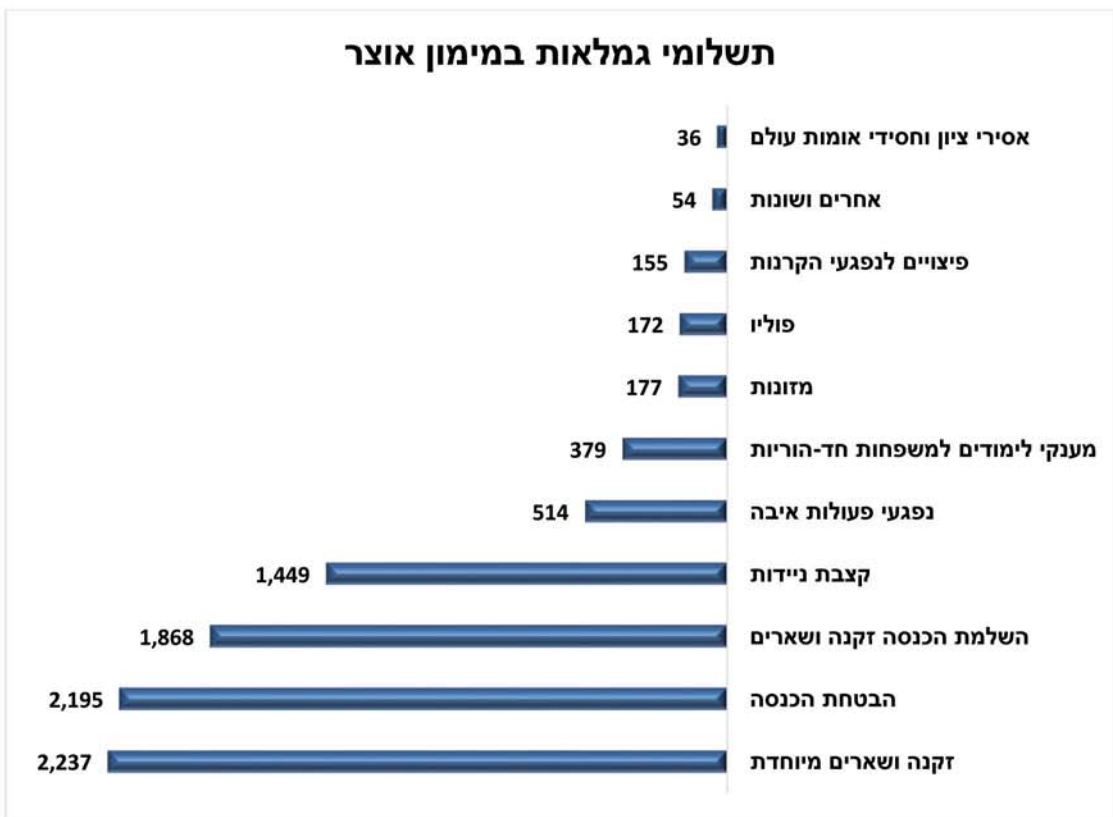
המוסד מבצע תשלומי קצבאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. קצבאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות כהוצאה בדוחות על הביצוע הכספי. בשנת הדוח 2018 לראשונה הוצגו תקבולים אלו בדוח הכספי כחלק מסך מחזור הפעילות של המוסד.

השתתפות בהוצאות מינהל -

על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח. על פי שיעור ההשתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר (במיליוני ש"ח):

גמלה	2018	2017	שינוי ב- %
הבטחת הכנסה	2,195	2,169	1.2
אזרח ותיק ושארים מיוחדת	2,237	1,929	16
השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארים	1,868	2,294	(18.6)
קצבת ניידות	1,449	1,385	4.6
נפגעי פעולות איבה	514	498	3.2
מזונות	177	207	(14.5)
פוליו	172	171	0.6
מענקי לימודים למשפחות חד-הוריות	379	337	12.5
פיצויים לנפגעי הקרנות	155	153	1.3
אסירי ציון וחסידי אומות עולם	36	41	(12.2)
אחרים ושונות	54	50	8
סה"כ	9,236	9,234	-

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הביטחון (מיליוני ש"ח):

גמלה	2018	2017	שינוי ב- %
תגמולי מילואים	1,226	1,132	8.3%
אבטלה למשחררי צבא קבע	31	33	(6.1%)
דמי לידה לחיילות משוחררות	0.8	0.3	166.7%
סה"כ	1,258	1,165	7.9%

הנהלת המוסד מביעה את הערכתה לעבודתם של עובדי המוסד לביטוח לאומי המשתקפת בדוח זה.

מאיר שפיגלר
מנהל כללי ויו"ר המינהלה

14.4.2019

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2018

דוח רואה החשבון המבקר למינהלת המוסד לביטוח לאומי

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של המוסד לביטוח לאומי (להלן - "המוסד") לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת הדוחות על הביצוע הכספי, הדוחות על השינויים בגרעון בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות מינהלת המוסד. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי מינהלת המוסד וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של המוסד לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת הביצוע הכספי, השינויים בגרעון בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ובכפוף למדיניות מינהלת המוסד כמתואר בבאור 2.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים המפורטים להלן:

- א. לאמור בבאור 21' בדוחות הכספיים בדבר הגרעון הנצבר של המוסד ליום 31 בדצמבר 2018 המסתכם לסך של 455,854 מיליוני ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות המוסד בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים עד למועד הדוחות הכספיים. להערכת מינהלת המוסד, ממשלת ישראל תעמיד למוסד את האמצעים הדרושים, ככל שידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו על פי כל דין, כפי שיהיה באותה עת, אולם קיים חשש ממשי שממשלת ישראל תפעל לגריעת/ הפחתת תשלומי הקצבאות, בכדי להמנע מהצורך להחזר החוב שלה לביטוח לאומי.
- ב. לאמור בבאור 2יא' בדוחות הכספיים בדבר החלטת מינהלת המוסד לשקול את מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח לאור פרסום תקן בינלאומי בנושא, שיכנס לתוקף החל משנת 2022.
- ג. לאמור בבאור 2יט' בדוחות הכספיים בדבר הצגה מחדש של הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017, על מנת לשקף בהם למפרע תיקון רישום יתרת קרנות הביטוח.
- ד. לאמור בבאור 8ג בדבר החלטת מינהלת המוסד שלא להכיר בהכנסה על פי סעיף 32 לחוק בנוסחו כיום.
- ה. לאמור בבאור 9ה' בדבר החלטת מינהלת המוסד וועדת הכספים כי בכוונתם להודיע לממשלת ישראל על ביטול הסכם השקעת העודפים.

ליאון, אורליצקי ושות'
רואי חשבון

דוחות על המצב הכספי

31 בדצמבר		באור	
2017	2018		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
769,675	518,697	3	נכסים שוטפים:
5,176,239	5,430,571	4	מזומנים ושווי מזומנים
20,230,900	21,276,000	9	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
			חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל
			חייבים ויתרות חובה:
992,579	1,218,183	5	חובות הציבור
-	881,238	8	ממשלת ישראל
82,462	115,408	6	חייבים אחרים
27,251,855	29,440,097		סך הכל נכסים שוטפים
			נכסים שאינם שוטפים:
88,007	85,538	7	פיקדונות בבנק
*1,998,416	1,156,124	8	ממשלת ישראל
241,359,100	246,763,000	9	איגרות חוב של ממשלת ישראל
988,487	1,034,802	10	רכוש קבוע
547,925	598,114	11	נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה
244,981,935	249,637,578		סך הכל נכסים שאינם שוטפים
272,233,790	279,077,675		סך הכל נכסים

* סווג מחדש

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

מאיר שפיגלר, מנהל כללי ויר"ר המינהלה

חגית גולדשטיין מויאל, חשבת המוסד, חברת מינהלה

איתן שטיין, ר"ת, מנהל אגף חשבונות

תאריך אישור הדוחות: 14 באפריל, 2019

דוחות על המצב הכספי (המשך)

31 בדצמבר		באור	
2017	2018		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			התחייבויות שוטפות:
4,653,454	4,845,533	13	זכאים לגמלה
474,150	266,600	12	זכאים אחרים
235,014	216,083	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
445,221	-	8	ממשלת ישראל
350,000	750,000	15	התחייבות בגין סכום החיסכון בענף ילדים
6,157,839	6,078,216		סך הכל התחייבויות שוטפות
			התחייבויות שאינן שוטפות:
208,136	189,476	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
750,000	-	15	התחייבות בגין סכום החיסכון בענף ילדים
6,262,000	5,934,500	16	התחייבויות בגין זכויות עובדים
* 705,876,300	722,611,600	17, ט'	קרנות הביטוח
9,700	117,600	18	הפרשה לתביעות משפטיות
713,106,136	728,853,176		סך הכל התחייבויות שאינן שוטפות
-	-	19	התחייבויות תלויות
*(447,030,185)	(455,853,717)		גרעון בהון
272,233,790	279,077,675		סך הכל התחייבויות וגרעון בהון

*הוצג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		באור	
2017**	2018		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
מחזור הפעילות			
הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:			
42,879,938	45,223,555	א20	דמי ביטוח מעסיקים
4,092,383	4,488,436	ב20	דמי ביטוח לא שכירים
27,048,854	31,310,884	21	הכנסות מהעברות
74,021,175	81,022,875		סך הכל הכנסות מעסקאות שאינן חליפין
הכנסות מעסקאות חליפין:			
16,324,205	3,477,091	22	הכנסות מימון
989,038	884,258	23	הכנסות אחרות, נטו
17,313,243	4,361,349		סך הכל הכנסות מעסקאות חליפין
פעילות עבור אחרים:			
23,032,050	24,260,348	2ג20	תקבולים מדמי ביטוח בריאות
23,402,327	22,580,457	4ג20	תקבולים עבור השלמת סל בריאות
9,233,823	9,235,876	ב8	תקבולים עבור גמלאות שבמימון אוצר המדינה
1,165,447	1,258,190	ב8	תקבולים עבור גמלאות שבמימון משרד הביטחון
56,833,647	57,334,871		סך הכל תקבולים מפעילות עבור אחרים
148,168,065	142,719,095		סך מחזור הפעילות
(56,833,647)	(57,334,871)		בניכוי סכומים שהתקבלו עבור אחרים
91,334,418	85,384,224		סך הכל הכנסות המוסד
הוצאות			
70,367,784	76,137,265	24	גמלאות ותשלומים אחרים
187,785	170,130	25	תמיכות
*62,703,800	16,735,300	26, יט'	גידול בקרנות הביטוח
1,202,928	581,201	27	שכר עבודה ונלוות
539,521	583,860	28	הנהלה וכלליות
135,001,818	94,207,756		סך הכל הוצאות
*(43,667,400)	(8,823,532)		גרעון נטו לשנה

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

*הוצג מחדש.

**סווג מחדש, ראה באור כ.2.

דוחות על השינויים בגרעון בהון (באלפי ש"ח)

סה"כ	גירעונות נצברים	קרן הערכה מחדש	
(403,362,785)	(403,522,219)	159,434	<u>יתרה ליום 1 בינואר 2017</u>
			- <u>תנועה בשנת 2017</u> גרעון נטו לשנה
*(43,667,400)	*(43,667,400)	-	
*(447,030,185)	*(447,189,619)	159,434	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר 2017</u>
			- <u>תנועה בשנת 2018</u> גרעון נטו לשנה
(8,823,532)	(8,823,532)	-	
(455,853,717)	(456,013,151)	159,434	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר 2018</u>

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

*הוצג מחדש, ראה באור 2יט

דוחות על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(43,667,400)*	(8,823,532)
53,470,585	19,718,730
9,803,185	10,895,198
(51,517)	(75,955)
1,427	1,353
(128,320)	(105,975)
1,200	3,212
12,241,617	12,531,189
(21,700,000)	(23,500,000)
(9,635,593)	(11,146,176)
167,592	(250,978)
602,083	769,675
769,675	518,697

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת:

גרעון נטו לשנה
התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים
מפעילות שוטפת (א)

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת

תזרימי מזומנים לפעילות השקעה:

רכישת רכוש קבוע
תמורה ממכירת רכוש קבוע
עלויות פיתוח תוכנה
משיכת פקדונות לזמן ארוך, נטו
פדיון איגרות חוב של ממשלת ישראל
השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל

מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה

עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

*הוצג מחדש, ראה באור 2 ט

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים (המשך)

א. התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		הוצאות (הכנסות) שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים:
82,662	84,690	פחת והפחתה
(992)	(618)	רווח הון
(801)	(743)	ריבית פיקדונות
		שחיקה (שערוך) והתאמת השקעות באיגרות חוב של
(8,464,152)	4,565,959	ממשלת ישראל לשווי הוגן
367,415	(283,195)	גידול (קיטון) בזכויות עובדים בעת פרישה
		שינויים בסעיפי נכסים והתחייבויות:
(137,390)	(254,332)	גידול בחייבים דמי ביטוח
(67,509)	(225,605)	גידול בחובות הציבור
233,913	(527,192)	קיטון (גידול) בחובות ממשלת ישראל
32,815	(78,849)	קיטון (גידול) בחייבים אחרים וריבית לקבל
216,843	(209,452)	גידול (קיטון) בזכאים אחרים
99,127	192,079	גידול בזכאים לגמלה
1,720	(37,590)	גידול (קיטון) בהתחייבות בגין קרנות מיועדות
(1,600,000)	(350,000)	קיטון בהתחייבות בגין חסכון ארוך טווח ענף ילדים
*62,703,800	16,735,300	גידול בקרנות הביטוח
3,134	108,279	גידול בהפרשה לתביעות משפטיות
53,470,585	19,718,730	

*הוצג מחדש, ראה באור 2יט

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באורים לדוחות הכספיים

באור 1 – כללי

א. המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד לביטוח לאומי הוקם בשנת 1954 ופועל מתוקף "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995". המוסד לביטוח לאומי נועד להבטיח לאוכלוסיות חלשות ולמשפחות שנקלעו למצוקה זמנית או ממושכת בסיס כלכלי לקיומן. בחוק הביטוח הלאומי ענפים בתחומי ביטוח זקנה ושארים, אמהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, נפגעי תאונות, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופירוק תאגיד. מלבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד לביטוח לאומי שרותי שיקום, הכשרה מקצועית, שרותי סיעוד ועוד.

ב. כמשתקף בדוחות הכספיים, הגרעון הנצבר של המוסד ליום 31 בדצמבר 2018 מסתכם לסך של 455,854 מיליוני ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות הביטוח הלאומי בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים עד למועד הדוחות הכספיים. להערכת מינהלת המוסד, ממשלת ישראל תעמיד למוסד את האמצעים הדרושים, ככל שיידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו על פי כל דין, כפי שיהיה באותה עת. אולם קיים חשש ממשי שממשלת ישראל תפעל לגריעת/הפחתת תשלומי הקצבאות, בכדי להימנע מהצורך להחזר החוב שלה לביטוח לאומי.

ג. הגדרות:

- המוסד - המוסד לביטוח לאומי.
- החוק - חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995.
- מטבע הדיווח - הוא המטבע המשמש בהצגת הדוחות הכספיים.
- מדד - מדד המחירים לצרכן.
- צדדים קשורים - כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
- אנשי מפתח בהנהלה - כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
- שווי הוגן - הוא הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון שאינם קשורים, הפועלים בצורה מושכלת.

ד. פרטים על מדד המחירים לצרכן ושעורי השינוי בתקופת החשבון

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
122.84	123.33	124.31

מדד המחירים לצרכן* (בנקודות)

שעור השינוי באחוזים		
2016	2017	2018
(0.20)	0.40	0.79

מדד המחירים לצרכן

* לפי בסיס ממוצע 2002.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים:

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים שפורסמו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית. תקנים אלה מבוססים בעיקר על תקני חשבונאות בינלאומיים למגזר הציבורי (IPSAS) המתפרסמים על ידי הועדה הבינלאומית לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB).

הדוחות הכספיים ערוכים על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות שונים המוצגים לפי שווים ההוגן, כמפורט בבאורים לדוחות הכספיים. עיקרי המדיניות החשבונאית יושמו באופן עקבי ביחס לכל השנים המוצגות, אלא אם צוין אחרת.

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת:

ביישום המדיניות החשבונאית של המוסד, נדרשה מינהלת המוסד, במקרים מסוימים, להפעיל שיקול דעת חשבונאי בנוגע לאומדנים והנחות בקשר לערכם בדוחות של נכסים והתחייבויות שאינם בהכרח בנמצא ממקורות אחרים. אומדנים אלו מצריכים לעיתים שיקול דעת בסביבה של אי וודאות והינם בעלי השפעה מהותית על הנתונים המוצגים בדוחות הכספיים.

האומדנים וההנחות שבבסיסם, נבחנו בידי מינהלת המוסד בכל תקופת דיווח. שינויים באומדנים החשבונאיים מוכרים רק בתקופת דיווח בה בוצע שינוי באומדן, במידה והשינוי משפיע רק על אותה תקופת דיווח, או מוכרים בתקופת הדיווח האמורה ובתקופות דיווח עתידיות, במקרים בהם השינוי משפיע הן על תקופת הדיווח הנוכחית והן על תקופות הדיווח העתידיות.

בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת מינהלת המוסד על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדני המינהלת.

אומדנים קריטיים:

להלן מידע בדבר אומדנים קריטיים, שנערכו תוך יישום המדיניות החשבונאית ואשר שינוי מהותי באומדנים אלה עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות המוצגים בדוחות הכספיים:

1) איגרות חוב של ממשלת ישראל -

איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים שינבעו למוסד במהלך חיי איגרות החוב. שיעור ההיוון המשמש בחישוב הינו בהתאם לוקטור ריביות של איגרות חוב תלוש אפס. שינוי בשיעור ההיוון לאור השינוי בוקטור כאמור, עשוי להשפיע על ערכן של איגרות החוב המוצגות בדוחות הכספיים.

2) יישום מודל הערכה מחדש של רכוש קבוע -

החל משנת 2012 המבנים מוצגים על בסיס שווים ההוגן, כאשר שינויים בשווים ההוגן נזקפים לדוח על השינויים בגרעון בהון. לצורך קביעת השווי ההוגן מתבסס המוסד על הערכות שווי המבוצעות על ידי שמאי מקרקעין חיצוניים בלתי תלויים בעלי ידע, ניסיון ומומחיות נדרשים. הערכות השווי נקבעות לפי שיטות הערכה מקובלת לנכסי נדל"ן. השמאות האחרונה בוצעה בשנת 2016.

3) התחייבויות בגין זכויות עובדים -

התחייבויות בגין זכויות עובדים מבוססות על מספר רב של נתונים, תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבויות כרוך בקביעת הנחות, בין השאר לגבי שיעורי ההיוון, שיעורי תשואה צפויים, שיעור עליית השכר, שיעורי תחלופת עובדים והנחות שונות נוספות. קיימת אי-ודאות מהותית בגין אומדנים אלו ושינויים בהנחות האקטואריות עשויים להשפיע על ערכן של ההתחייבויות בדוחות הכספיים. ראה גם באור 16.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך):

4) קרנות הביטוח -

קרנות הביטוח מבוססות על אומדני התחייבויות אקטואריות של ענפי הביטוח: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד כלפי מבוטחים, שלגביהם נוצרה עילת זכאות לתאריך הדיווח. שינוי בהנחות אקטואריות עשויים להשפיע באופן מהותי על ערכן של ההתחייבויות. ראה גם באור 17.

5) הפרשה לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות -

סיכויי תביעות משפטיות שהוגשו כנגד המוסד, על פיהן נאמד הסכום אותו יש לכלול כהפרשה בדוחות הכספיים הוערכו בהסתמך על חוות דעתם של היועצים המשפטיים. הערכות אלה מבוססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים וכן על הניסיון שנצבר בנושאים השונים. תוצאות התביעות בפועל עלולות להיות שונות מהערכות אלה. ראה גם באור 18 ו-19.

ג. מזומנים ושווי מזומנים -

כשווי מזומנים נחשבות השקעות לזמן קצר בעלות נזילות גבוהה, הניתנות בקלות להמרה, לסכומים ידועים של מזומנים, והחשופות לסיכון לא משמעותי של שינויים בערכן. שווי מזומנים כוללים, בין היתר, פיקדונות לזמן קצר שהופקדו בבנק ישראל ובבנקים מסחריים ושהתקופה עד למועד מימושם, בעת ההשקעה בהם, לא עלתה על 3 חודשים.

ד. הפרשה לחובות מסופקים -

ההפרשה לחובות מסופקים מחושבת בשיעור מסוים מסכום החובות בהתאם לאומדנים המחושבים לפי סוג החוב. השיעור נקבע על בסיס הערכת מנהלת המוסד המתבססת על ניסיון העבר. על פי הערכת מנהלת המוסד ההפרשה משקפת בצורה נאותה את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק.

ה. איגרות חוב של ממשלת ישראל -

איגרות החוב מהוות חלק ממקורות המוסד לכיסוי קרנות הביטוח. בהתאם לכך ובמקביל לבסיס ההערכה של קרנות הביטוח (ראה באורים 9 ו-17) מוצגות איגרות החוב בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.

ו. רכוש קבוע -

המוסד מיישם את תקן חשבונאות מס' 17, בדבר "רכוש קבוע" (להלן - תקן 17). התקן קובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של רכוש קבוע.

רכוש קבוע הוא נכס מוחשי אשר מוחזק על ידי המוסד להספקת שירותים, או לצרכים מינהליים וכן חזוי שישתמשו בו במשך יותר מתקופת דיווח אחת.

רכוש קבוע נמדד לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן לייחסן במישרין לרכישת רכוש קבוע ולהבאתו למיקום ולמצב הדרושים לצורך פעולתו. כאשר נכס נרכש ללא עלות, או בעלות סימלית, עלותו היא שוויו ההוגן במועד הרכישה.

בתקופות שלאחר ההכרה הראשונה, הרכוש הקבוע מוצג לפי העלות בניכוי פחת נצבר ובניכוי הפסדים שנצברו מירידת ערך.

החל משנת 2012 המבנים מוצגים לפי מודל הערכה מחדש (שווי הוגן במועד ההערכה מחדש), בניכוי פחת שנצבר לאחר מכן ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו לאחר מכן.

במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני המוסד, אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. רכוש קבוע (המשך)

הערכות שווי של המבנים נעשו על ידי מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים. העלייה בערך המבנים כתוצאה מהערכה מחדש, נזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון. קרן הערכה מחדש תיזקף לעודפים בעת מימוש הנכסים אליהם היא מתייחסת.

תקן 17 דן בהגדרת סכום בר פחת של פריט רכוש קבוע, ערך השייר שלו, תקופת הפחתה ושיטת הפחתה. התקן קובע כי לצורך הפחתת הרכוש הקבוע יש להקצות את הסכום שהוכר לראשונה, בהתייחס לפריט רכוש קבוע, לחלקים משמעותיים שלו ולהפחית בנפרד כל חלק כזה, אולם ניתן לקבץ חלקים שונים של פריט רכוש קבוע בעלי אורך חיים שימושיים ושיטת פחת זהים.

על פי הוראות התקן, יש לסקור את ערך השייר, אורך החיים השימושיים ושיטת הפחת של כל נכס לחוד לכל שנת כספים. אם חל שינוי בדפוס החזוי של צריכת ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס, יש לשנות את שיטת הפחת ולטפל בשינוי זה כשינוי אומדן חשבונאי.

(1) שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות, או משך החיים המוערך של השיפורים, כנמוך שבהם.

(2) עלות הנכסים אשר במימון רכישתם השתתפו גורמי חוץ מוצגת לאחר ניכוי סכום ההשתתפות.

(3) הפחת מחושב בשיטת הפחת השווה על בסיס משך השימוש המשוער בנכסים.

שיעורי הפחת הם כדלקמן:

%	
2	קרקע ובניינים
10	שיפורים במושכר
33-20	מחשבים וציוד היקפי
15	כלי רכב
6	רהוט וציוד משרדי

2. נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה:

(1) עלויות פיתוח תוכנה מוצגות בהתאם להוראות תקן חשבונאות ממשלתי מספר 31 - נכסים בלתי מוחשיים (להלן - "התקן").

בהתאם להוראות התקן, מוצגים הנכסים לפי העלות בנכוי הפחתה נצברת ובנכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

(2) ההפחתה מחושבת על בסיס הקו הישר על פני משך החיים השימושיים המשוער. תקופת הפחתה מתבססת על הערכת המנהלה, לפיה תקופת ההנאה הצפויה מהנכס תתפרס על פני 5 שנים.

3. זכאים לגמלה -

הזכאויות לגמלה למבוטחים מחושבות על ידי אקטואר המוסד עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח ובגין השנים הקודמות לה וטרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.

הזכאויות לגמלה חושבו בגין קצבאות המשולמות לפי חוק הביטוח הלאומי בלבד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. התחייבות בגין קרנות מיועדות -

בהתאם לתקן חשבונאות ממשלתי מספר 1, "הצגת דוחות כספיים" תמיכות הן הטבות לרווחת הציבור המסופקות על ידי המוסד, שעבורן הוא אינו מקבל תמורה ישירה ממקבלי אותן הטבות, השווה בקירוב לערכם של השירותים שסופקו.

התמיכות נרשמות כהתחייבויות בדוחות הכספיים בתקופה בה התרחשו הארועים שיצרו את התמיכה, כל עוד מתקיימים כל אלה:

- 1) למוסד יש מחויבות קיימת בגין התמיכה.
- 2) צפוי כי יידרש תזרים של משאבים החוצה בגין המחויבות.
- 3) ניתן לאמוד את סכום התמיכה באופן מהימן.

התחייבויות אלה מתייחסות לפעולות בקרנות באמצעותן מממן המוסד על פי החוק פעולות מיוחדות בתחומים - שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה פעולות מיוחדות ופיתוח שרותים לילדים בסיכון.

ההתחייבויות הן בגין הסכמים שנחתמו עם המוסד ואשר מחייבים אותו בתשלומים העומדים לפרעון לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי. השינוי בהתחייבויות נזקף להוצאות תמיכות בדוחות על הביצוע הכספי.

י. התחייבויות בגין זכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו -

התחייבויות המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו לפצויי פרישה מכוסות בעיקרן על ידי ההפרשה לזכויות עובדים בעת פרישה ובחלקן על ידי הפקדות שוטפות בקופת פנסיה. החבות האקטוארית של המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו מחושבת על ידי אקטואר המוסד. הפרשה זו כוללת גם את ההתחייבות לפצויי פרישה ולפדיון ימי מחלה. ההתחייבויות בגין ימי חופשה שלא נוצלו על ידי העובדים מכוסות על ידי הפרשות בדוחות הכספיים. חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות אלה חושב על פי השיעור הממוצע של השתתפות בהוצאות המינהל ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

יא. קרנות הביטוח -

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח לתאריך הדוח על המצב הכספי כלפי אלה מהמבוטחים או תלויים, שלגביהם נוצרה עד ליום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד (ראה באור 17).

בחודש ינואר 2019, פרסמה הועדה הבינלאומית לתקינה חשבונאית למגזר הציבורי (IPSASB) של הפדרציה הבינלאומית של רואי החשבון (IFAC) את את IPSAS-42 - Social Benefits (להלן- התקן).

התקן קובע את הטיפול החשבונאי- הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של התחייבויות בגין קרנות הביטוח בגופים של ביטוח סוציאלי. התקן יכנס לתוקף החל משנת 2022. המוסד בוחן את השלכות התקן. במסגרת הבחינה כאמור, תשקול מנהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח. בשלב זה לא ניתן להעריך את השפעתו, אם בכלל.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. הפרשות -

הפרשות מוכרות כאשר למוסד קיימת מחויבות (משפטית או משתמעת) בהווה כתוצאה מאירועי העבר, בגינה צפוי שיידרש תזרים שלילי של משאבים המגלם הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות כדי לסלקה וכן ניתן לערוך אומדן מהימן של סכום המחויבות. הסכום המוכר כהפרשה הינו האומדן הטוב ביותר של מינהלת המוסד לגבי הסכום הנדרש לסילוק המחויבות הקיימת במועד הדיווח. כאשר ההשפעה של ערך הזמן הינה מהותית, סכום ההפרשה ימדד לפי הערך הנוכחי של ההוצאות הנדרשות לסילוק המחויבות.

יג. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות -

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי סל הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון סל הבריאות מועברת אף היא ממושרד הבריאות למוסד.

המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים -

המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הביטחון.

יד. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מספר 23, בדבר "הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (מסים והעברות)", הקובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי, לגבי הכנסות הנובעות מעסקאות מיסוי והעברות.

- 1) עסקאות שאינן חליפין הן עסקאות שאינן כוללות חליפין של ערכים, השווים בקירוב זה לזה, בין הצדדים לעסקה.
- 2) הכנסות מעסקאות שאינן חליפין כוללות הכנסות:
 - מסים - סכומים שהמוסד גובה מכוח החוק.
 - העברות - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין, שאינן נובעות ממסים.
- 3) נכס הנוצר כתוצאה מעסקה שאינה חליפין נמדד בעת ההכרה לראשונה לפי שוויו ההוגן.
- 4) תזרים פנימה של משאבים מעסקה שאינה חליפין אשר הוכר כנכס, יוכר כהכנסות, למעט סכום ההתחייבות שגם הוכר בהקשר לאותו תזרים פנימה.
- 5) הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נמדדות לפי סכום השווה לנכס שהוכר בגין אותה עסקה בניכוי ההתחייבות שהוכרה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בהתאם לכך, הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נכללות בדוחות על הביצוע הכספי כמפורט להלן:

(א) מסים - הכנסות דמי ביטוח

- (1) הכנסות דמי ביטוח נרשמות על בסיס מצטבר כמפורט להלן:
 - הכנסות ממעסיקים בגין עובדים שכירים - על פי דיווחי המעסיקים בהתאם לשכר העובדים. כאשר לא התקבל דיווח נרשם החיוב על פי קביעת המוסד.
 - הכנסות מלא שכירים - על פי חיובי המוסד בהתאם לשומת המס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.
- (2) הכנסות דמי ביטוח מוצגות בתוספת שיפוי מהאוצר כמפורט להלן:
 - על פי הוראות סעיף 339 לחוק, משפה משרד האוצר את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח כפי שנקבע בסעיף 338 לחוק, בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים.
 - על פי הוראות סעיף 32 (ג) לחוק (בתוקף מיולי 2002), מקציב האוצר למוסד מדי חודש סכומים בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים בחודש שלגביו מחושב התשלום. החל משנת 2003 מתקבל שפוי האוצר רק על פי הוראות סעיף 32 (ג).
- (3) דיווחי המעסיקים וחיובי הלא שכירים כוללים דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. הכנסות מדמי ביטוח כוללות הכנסות בגין ביטוח לאומי בלבד.

(ב) העברות - השתתפות תקציב המדינה

- הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה נרשמות על בסיס מצטבר. אופן חישוב הקצבת אוצר המדינה הינו כדלהלן:
- (1) בכל ענפי הביטוח -
הקצבה לפי סעיף 32(א)- שיעור הקצבה אחיד, כאחוז מהתקבולים שגבה המוסד בכל ענפי הביטוח כקבוע בלוח י' ומתשלומי אוצר המדינה לפי סעיף 32(ג). בשנת 2018 שיעור ההקצבה המשוקלל עמד על 55.575% (בשנת 2017 - 50.58%).
 - (2) בענף אימהות -
הקצבה לפי סעיף 32(ג)- אוצר המדינה ישפה את המוסד על מלא ההוצאות שהוציא בגין מענק אשפוז.
 - (3) בענפים זקנה ושארים וסיעוד -
על פי סעיף 32(ז), ישפה אוצר המדינה את המוסד בעבור גידול באוכלוסיות זקנה ושארים וסיעוד (להלן - "המקדם הדמוגרפי"). על פי המקדם הדמוגרפי, השיפוי יחושב כמכפלה בין הפרש השיעורים בגידול האוכלוסיות לאוכלוסייה הכללית, לבין סך קצבאות זקנה ושארים וסיעוד ששולמו.
 - (4) בענף ילדים -
על פי סעיף 32(ח), אוצר המדינה ישפה את המוסד על הוצאות מנהליות שהתהוו בגין תכנית סכום החיסכון בענף ילדים (סעיף 74(ה)) וכן בסכום המענק החד פעמי בסך 500 ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות חליפין:

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מספר 9, בדבר "הכנסות מעסקאות חליפין", הקובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי, לגבי הכנסות הנובעות ממכירת סחורות, הספקת שירותים ושימוש שנעשה על ידי אחרים בנכסי המוסד, המניב ריבית, תמלוגים ודיבידנדים.

(1) הכנסות מריבית, תמלוגים או דיבידנדים, הנובעות משימוש שעושים אחרים בנכסי המוסד מוכרות בתנאי שסכום ההכנסות ניתן למדידה באופן מהימן, וצפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יזרמו למוסד. הכנסת ריבית מוכרת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית.

(2) הכנסות ממכירת מקרקעין מוכרות כאשר הסיכונים וההטבות העיקריים הכרוכים בבעלות עברו לרוכש, בדרך כלל בעת המסירה ומלוא תשלום התמורה על ידי הרוכש למוסד.

טז. גמלאות ותשלומים אחרים -

גמלאות ותשלומים אחרים כוללים הוצאות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות ע"י אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

תשלומים בעין כוללים בעיקר הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה, הסעת יולדות, תשלומים לקופות גמל ותשלומים לספקי שרותי סיעוד.

תשלומים אחרים על פי חוק כוללים בעיקר הוצאות בגין מפעלים מיוחדים, מחקרים (סעיף 36 לחוק), הקרן לפיתוח שירותים לנכים (סעיף 220 לחוק), פעולות למניעת תאונות (סעיף 36 לחוק), שיפוי שרות התעסוקה (סעיף 30 לחוק), פיתוח שרותי סיעוד (סעיף 237 לחוק), פעולות מיוחדות למניעת תאונות בעבודה (סעיף 149 לחוק) ופיתוח שרותים לילדים בסיכון (סעיף 74 לחוק).

יז. הוצאות הנהלה וכלליות:

(1) הוצאות הנהלה וכלליות הן הוצאות תפעוליות הכרוכות בביצוע הפעילות השוטפת של המוסד.

(2) הוצאות הנהלה וכלליות מוצגות בניכוי חלקם היחסי של הממשלה וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד - 1994 (להלן: חוק ביטוח בריאות), כמפורט להלן:

(א) על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות כפי שהיו בפועל, הנובעות מביצוע הסכמים בדבר מתן גמלאות בשיעור הקבוע בחוק.

(ב) על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק ביטוח בריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיחוסות באופן ישיר).

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. מגזרים -

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מס' 18 בדבר "דיווח מגזרי" הקובע את הכללים לדיווח על מידע כספי לפי מגזרים.

מגזר הוא פעילות הניתנת להבחנה או קבוצת פעילויות הניתנות להבחנה של המוסד, העשויות להניב הכנסות ובגינן עשויות להתהוות לו הוצאות ואשר התוצאות שלו נסקרות באופן סדיר על ידי מקבלי החלטות והמינהלה של המוסד, על מנת לאפשר להם לעמוד באחריותם הניהולית, להעריך את ביצועי העבר של המוסד בהשגת מטרותיו ולקבל החלטות בדבר הקצאת משאבים של המוסד בעתיד.

יט. הצגה מחדש -

הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017 תואמו בדרך של הצגה מחדש על מנת לשקף בהם למפרע תיקון רישום קרנות הביטוח. ראה הסבר בביאור 17 ז' 1.

השפעת ההצגה מחדש על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017 הינה כדלקמן:

1. דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר 2017		
אלפי ש"ח		
כמדווח בדוחות אלה	הצגה מחדש	כפי שדווח בעבר
705,876,300	7,000,000	698,876,300
(447,030,185)	(7,000,000)	(440,030,185)

קרנות הביטוח
יתרת גרעון ליום
31 בדצמבר 2017

2. דוחות על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
אלפי ש"ח		
כמדווח בדוחות אלה	הצגה מחדש	כפי שדווח בעבר
62,703,800	7,000,000	55,703,800

גידול בקרנות הביטוח

כ. סווג מחדש

על מנת לשקף גם את הפעילות שמבצע המוסד עבור אחרים (ראה גם ביאור יג'), החל משנת החשבון ניתן ביטוי לתקבולים שגובה המוסד בעבור אחרים, בהתאם נכללו הסכומים כאמור המתייחסים לנתוני השוואה.

באור 3 – מזומנים ושווי מזומנים

הרכב:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
725,429	493,152
43,016	24,582
1,230	963
769,675	518,697

בבנק ישראל
בבנק הדואר
בבנקים אחרים

באורים לדוחות הכספיים

באור 4 – חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין – דמי ביטוח

א. הרכב דמי ביטוח לאומי:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,173,319	3,481,741
(115,021)	(109,537)
<u>3,058,298</u>	<u>3,372,204</u>
250,605	282,055
(183,724)	(195,033)
<u>66,881</u>	<u>87,022</u>
3,125,179	3,459,226
2,048,494	1,970,084
<u>(663,100)</u>	<u>(660,719)</u>
1,385,394	1,309,365
259,864	259,946
401,983	400,140
<u>3,819</u>	<u>1,894</u>
<u>5,176,239</u>	<u>5,430,571</u>

מעסיקים, נטו (ב. להלן) :

מעסיקים פעילים (ג. להלן)
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

מעסיקים שאינם פעילים (ד. להלן)
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

סה"כ מעסיקים, נטו

לא שכירים, נטו

בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

סה"כ לא שכירים, נטו

חוב דמי ביטוח המוסדר ע"י כרטיסי אשראי

המחאות לגביה

חובות דמי ביטוח אחרים

סה"כ חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח

ב. יתרות הזכות קוזזו מיתרות החובה. הסכומים כוללים הפרשי הצמדה וקנסות על פיגור בתשלום דמי ביטוח על פי סעיף 364 לחוק.

ג. יתרת חובות המעסיקים הפעילים כוללת הכנסות לקבל של דמי ביטוח לאומי בגין חודש דצמבר על סך של כ- 3,642 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 3,385 מיליוני ש"ח), שנגבו בינואר 2019.

ד. לא כולל חובות דמי ביטוח לאומי בסך של 4.4 מיליארד ש"ח (שנה קודמת 4.3 מיליארד ש"ח) בגין מעסיקים לא פעילים שהופרשו במלואם לחובות מסופקים.

ה. בהתאם לחוק ביטוח בריאות (בעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה המוסד עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלה אינם שייכים למוסד והוא מחויב להעבירם לקופות החולים עם הגביה. יתרות חייבים בגין דמי ביטוח בריאות בגין מעסיקים ובגין מבוטחים לא שכירים, הנכללים במערכות המוסד עומדים על כ- 2,606 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ- 2,300 מיליוני ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים

באור 5 – חובות הציבור

31 בדצמבר		א. הרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,192,137 (907,277)	1,204,517 (816,153)	חובות הציבור בגין גמלאות (ב. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
284,860	388,364	
4,179,637 (4,070,232)	4,420,438 (4,302,543)	חובות תאגידיים בפירוק (ג. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
109,405	117,895	
598,314	711,924	פיצוי מצד שלישי (ד. להלן)
992,579	1,218,183	סה"כ חובות הציבור

ב. יתרות החייבים במספר ענפי גמלאות אינן כוללות הפרשי הצמדה אשר נרשמים רק בעת גביית החוב בפועל.

על פי מדיניות מנהלת המוסד נמחקו בשנת הדוח כ-10 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ-13 מיליוני ש"ח) חובות אבודים, מחובות הציבור.

ג. חוב מעבידים בגין תשלומי שכר עבודה וסוציאליות ששולמו ע"י המוסד לעובדי תאגידיים בפירוק.

ד. היתרה משקפת את אומדן הסכומים להם זכאי המוסד על פי סעיף 328 לחוק מחברות ביטוח וגורמים נוספים, בגין גמלאות המשולמות על ידו לזכאים בשל פגיעה בעבודה, תאונות וכו'.

באורים לדוחות הכספיים

באור 6 – חייבים אחרים

א. הרכב:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	20,093
34,108	35,422
10,789	11,867
37,565	48,026
<u>82,462</u>	<u>95,315</u>

קופות חולים - מס בריאות

מפרעות והלוואות לעובדים (ב. להלן)
הוצאות מראש
אחרים

ב. המפרעות לא צמודות, אינן נושאות ריבית ועומדות לפירעון בתקופה של 6-36 חודשים.

באור 7 – פיקדונות בבנק

פקדונות ב"בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ" למתן הלוואות לעובדי המוסד. ההלוואות ניתנות למטרות שיכון ודיור, רכישת רכב, מימון שכר לימוד ועוד. הריבית על כל סוגי ההלוואות היא בשעור שנקבע מעת לעת על ידי החשב הכללי. החל מינואר 2009 אין מרווח לבנק יהב תמורת ניהול הפקדון, ביצוע מתן הלוואות וגבייתן.

באור 8 – ממשלת ישראל

א. יתרות לזמן קצר

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(172,355)	(161,325)
(233,532)	228,343
(42,320)	9,090
-	797,975
(29,309)	(31,794)
(447,516)	842,289
14,967	20,341
17,328	18,608
<u>(445,221)</u>	<u>881,238</u>

משרד האוצר

בגין החזר תשלומי גמלאות ואחרים (ב. להלן)
בגין הקצבות האוצר (ג.להלן)
בגין שיפוי האוצר
בגין סכום החיסכון בענף הילדים (ד.להלן)
מס הכנסה ניכויים ומע"מ

סך יתרות לחובה (לזכות) משרד האוצר

משרד הביטחון ואחרים (ב. להלן)

סכומים לקבל

באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ב. המוסד מבצע תשלומי גמלאות, שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלה מתבצעים על פי חוקים והסכמים שונים. על פי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי, ממומנים תשלומים אלה על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. החזרי תשלומי הגמלאות כוללים השתתפות משרד האוצר בהוצאות הנהלה וכלליות בסך של 340 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 322 מיליוני ש"ח). גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן אינן מוצגות בדוחות על הביצוע הכספי, כהכנסות. להלן פרוט התשלומים ששולמו עבור משרד האוצר ומשרד הבטחון.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,169,432	2,194,712
1,928,968	2,236,825
2,294,278	1,868,802
1,385,360	1,448,890
498,010	514,110
207,196	177,351
170,746	172,665
337,525	379,217
152,841	154,981
41,160	35,747
13,292	13,281
8,966	10,787
* 7,206	7,150
5,285	7,014
5,500	6,000
4,734	4,449
2,414	2,357
910	1,534
9,233,823	9,235,876

הבטחת הכנסה
גמלאות זקנה ושארים מיוחדות
השלמת הכנסה זקנה ושארים
קצבת ניידות
נפגעי איבה
דמי מזונות
פוליו
מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
פיצויים לנפגעי הקרנות
אסירי ציון וחסידי אומות העולם
נכות עולים
מתנדבים
רב עוברי
סיעוד לעולים
קרן רווחה למשרתים במילואים
תגמול ליתום עקב אלימות במשפחה
נפגעי עירוי דם
שונות

*סווג מחדש.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הביטחון:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,131,877	1,226,441
33,301	30,908
269	841
1,165,447	1,258,190

תגמולי מילואים
אבטלה למשוחררי צבא קבע
דמי לידה לחיילות משוחררות

באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ב. המשך -

חובות גמלאות נטו (גמלאות שבמימון משרד האוצר):

31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
420,223	413,467	הבטחת הכנסה
161,410	166,311	גמלאות זקנה ושארים מיוחדות
84,178	89,171	השלמת הכנסה זקנה ושארים
57,699	61,309	דמי מזונות
48,488	49,052	קצבת נידות
(12,134)	(2,215)	מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
1,710	4,513	פיצויים לנפגעי הקרנות
-	1,460	סכום החיסכון בענף ילדים
(364)	(319)	רב עוברי*
5,925	1,556	אחרים
767,135	784,305	

ג. הקצבות אוצר

בחוק התייעלות הכלכלית נקבע בין היתר ששיעור התקצוב של המוסד בהתאם לסעיף 32 לחוק, יעמוד על 57.16% וזאת בהתייחס לשנת 2018. סכום התקצוב בהתאם לשיעור שנקבע בחוק מסתכם בסך של 31,801 מיליוני ש"ח. החישוב שבוצע על ידי מחלקת המחקר של המוסד ושימש בסיס לשיעור שנקבע בחוק לקח בחשבון שהוראות החוק יהיו בתחולה מחודש מרץ 2018 (ולא מינואר 2018). בפועל חויב האוצר בסך של 31,311 מיליוני ש"ח הנמוך בכ-490 מיליוני ש"ח מהסכום המחושב בהתאם לשיעור שנקבע בחוק. לפי נוסח החוק הקיים, חייב אוצר המדינה סכום זה. מאגף התקציבים נמסר כי בדעתם ליזום הליך חקיקה לתיקון נוסח החוק, כך שהחוב האמור יבוטל. בהתאם לכך, החליטה מינהלת המוסד שלא להכיר בפער האמור כהכנסה בדוחות הכספיים.

ד. יתרות לזמן ארוך

31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
797,987	-	בגין סכום החיסכון בענף ילדים (ה. להלן)
1,200,429	1,156,124	סכומים לקבל (ו. להלן)
1,998,416	1,156,124	

ה. במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח בסכום של 50 ש"ח לחודש, להלן - סכום החיסכון. הזכאות לקבלת החיסכון הינה מה-1 במאי 2015 ואילך, כאשר עבור התקופה שעד ליום 31 בדצמבר 2016 (להלן - "סכום הרטר") התכנית תמומן על ידי משרד האוצר. סכום התכנית בתקופת הרטר הסתכם לסך של 2,700 מיליוני ש"ח. בשנת 2016 העביר האוצר למוסד, כחלק מהמימון כאמור לעיל, סך של 1,539 ישראל, ובשנת 2017 העביר 362 מיליוני ש"ח נוספים. יתרת החוב ליום 31 בדצמבר 2018 בסך 797 מיליוני ש"ח תשולם במהלך שנת 2019. לענין התחייבות המוסד לסכום החיסכון, ראה גם באור 15.

ו. סכומים לקבל בגין חלקו של משרד האוצר בהתחייבויות המוסד לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו.

באורים לדוחות הכספיים

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל

א. בשנת 1980, חתם המוסד הסכם להשקעת העודפים שלו עם ממשלת ישראל, לפיו המוסד ישקיע מידי חודש, את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו (להלן: האיגרות):

האיגרות המונפקות הן משני סוגים, בתנאים המפורטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

האיגרות צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית צמודה (המשולמת אחת לשישה חודשים).

ב. התנאים:

(1) איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% כשמדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

(2) איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש (שיעור הריבית ליום 31 בדצמבר 2018 - 0.38%, שנה קודמת 0.54%).

ג. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי המזומנים. איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהווים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.

ד. ריבית ההיוון - לצורך ביצוע ההיוון נלקח וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

ה. במסגרת מתווה לחיזוק האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי ועצמאות תפקודו, הודיע המוסד בתאריך 12 בספטמבר 2018 לממשלת ישראל ומשרד האוצר, על אי חידושו של הסכם השקעות העודפים עם ממשלת ישראל, החל מיום 1 בינואר 2019, במטרה לקבל לידי את כספי המוסד ולהשקיע את העודפים המצטברים באופן עצמאי, להלן "הסכם השקעת העודפים".

בהתאם לבקשת משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר, נחתם ביום 6 בינואר 2019 הסכם בין הביטוח לאומי לבין נציגי הממשלה, לפיו חודש הסכם השקעת העודפים של הביטוח לאומי בכפוף למספר שינויים ובתנאים כדלקמן:

- משרד האוצר התחייב לא להפחית במהלך שנת 2019 את הריבית על איגרות החוב, בגין עודפי הביטוח הלאומי המושקעים בידיו.
- ככל שהוצאות השוטפות וההתחייבויות על פי דין של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2019 יעלו על האומדן הצפוי של האמור לשנת 2019, המוסד יהיה רשאי להשתמש בתקבולי האג"ח לצורך כיסויין.
- החל מיום 1 למרץ 2019 הביטוח הלאומי יהיה רשאי להודיע בכל עת על ביטול ההסכם להשקעת העודפים, וזאת בהודעה מוקדמת של לא פחות מחודשיים ימים.
- צוות מ"מ בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ובהשתתפות מנכ"ל הביטוח הלאומי, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, מנכ"ל משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הממונה על התקציבים במשרד האוצר והחשב הכללי, ידון בנושאי האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי ועצמאות תפקודו, בהתאם לבקשות שהועברו על ידי הביטוח הלאומי.

נכון למועד אישור הדוח לא חלה התקדמות במשא ומתן כאמור בהסכם שנחתם. בהתאם להחלטת מינהלת המוסד וועדת הכספים בכוונת המוסד להודיע על ביטול ההסכם.

באורים לדוחות הכספיים

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל (המשך)

1. ההרכב :

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
261,590,000	268,039,000
(20,230,900)	(21,276,000)
241,359,100	246,763,000

(1) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי השווי ההוגן
בניכוי - חלות שוטפת

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
112,611,036	119,741,142
93,233,809	99,360,966
205,844,845	219,102,108
(13,942,012)	(13,237,081)
191,902,833	205,865,027

(2) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי העלות
המותאמת

"עיבל"

איגרת חוב החל מ - 1.4.00

בניכוי - חלות שוטפת

2. פירעונות

2018
13,237,081
13,702,514
14,144,865
14,992,281
163,025,367
219,102,108

שנת 2019 - חלות שוטפת (*)

שנת 2020

שנת 2021

שנת 2022

שנים 2023 - 2038

* כולל ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2018 בסך 1,519 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 1,473 מיליוני ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים

באור 10 – רכוש קבוע

זירות עיקריות, והתנועה בהם בשנת 2018, הינם:

סך הכל	רהוט וצירוד משרדי	כלי רכב	מחשבים וצירוד היקפי אלפי ש"ח	שיפורים במושכר	קרקע ובניינים	
1,340,524	138,027	16,541	205,381	56,014	924,561	עלות וערך הוגן: ליום 1 בינואר 2018 תוספות השנה גריעות השנה
75,955	11,511	5,186	1,902	2,587	54,769	
(3,781)	-	(3,781)	-	-	-	
1,412,698	149,538	17,946	207,283	58,601	979,330	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
352,037	63,992	2,057	202,678	22,912	60,398	פחת שנוצר: ליום 1 בינואר 2018 תוספות השנה גריעות השנה
28,905	6,927	3,223	2,359	2,506	13,890	
(3,046)	-	(3,046)	-	-	-	
377,896	70,919	2,234	205,037	25,418	74,288	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
1,034,802	78,619	15,712	2,246	33,184	905,042	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2018
988,487	74,035	14,484	2,704	33,102	864,162	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2017

באורים לדוחות הכספיים

באור 10 – רכוש קבוע (המשך)

ב. הערכה מחדש של קרקע ומבנים -

כאמור בבאור 12 לעיל, החל משנת 2012 מציג המוסד את הקרקע והמבנים לפי מודל הערכה מחדש, בהתאם לכך המוסד התקשר עם שמאיי מקרקעין שהינם מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקע והמבנים שבבעלותו. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לראיות מבוססות שוק. יום ההערכה מחדש הינו 31 בדצמבר 2012. במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני המוסד אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

ג. זכויות המוסד בקרקע ובניינים הינן כדלקמן:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
698,555	708,542
165,607	196,500
<u>864,162</u>	<u>905,042</u>

רשום זכויות / בטאבו
ללא רישום ע"ש המוסד (ד. להלן)

ד. הזכויות במקרקעין טרם נרשמו על שם המוסד והן רשומות על שם צד ג', אולם כלולה בהן הערת אזהרה לטובת המוסד, זאת מאחר וטרם הוסדרו הליכי הרישום בין המוסד, צד ג' ולשכת רישום המקרקעין.

ה. מחשבים וציוד היקפי, כלי רכב, רהוט וציוד משרדי מוצגים בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ-23 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 11 – נכסים בלתי מוחשיים – עלויות פיתוח תוכנה

א. הרכב:

י ת ר ה לגמר השנה אלפי ש"ח	תוספות במשך השנה אלפי ש"ח	י ת ר ה לתחילת השנה אלפי ש"ח
1,209,078 (610,964)	105,975 (55,786)	1,103,103 (555,178)
598,114	50,189	547,925
448,531	45,209	403,322

ה ע ל ו ת *
פחת שנצבר
פחת שנצבר
עלות מופחתת

* בזה עלויות בגין פרויקט תבל שטרם הופחתו (ראה גם ב. להלן)

ב. פרויקט תבל -

המוסד לביטוח לאומי אישר ומממש את פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של המוסד אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר למוסד לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבוטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמשנה את דור העתיד של כלל מערכות המוסד. מערך תבל מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי המוסד, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, בשנת 2017 נעשתה בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

במהלך שנת 2018 החלה פריסה והטמעה של חלק מהפרויקט להערכת מינהלת המוסד רוב החסמים הטכנולוגיים הוסרו והישימות הטכנית להשלמת הפרויקט גבוהה.

ג. העלויות מוצגות בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותן המופחתת מסתכמת בכ-150.8 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 12 – זכאים אחרים

א. הרכב:

31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
243,172	-	קופות חולים - מס בריאות
-	-	שירותים רפואיים לנפגעי עבודה (ב. להלן)
30,192	49,067	ספקים ונותני שירותים
68,225	71,254	עובדים בגין שכר
74,697	72,700	הפרשה לחופשה
189	189	מוסדות אשפוז
57,675	73,390	שונים
230,978	266,600	
474,150	266,600	

ב. על פי הסכמים עם קופות החולים, נותנות הקופות שירותים רפואיים לנפגעי עבודה. המוסד מעביר לקופות החולים מקדמות על חשבון השירותים שניתנו. ההתחשבות עם קופות החולים לשנת 2018 טרם הסתיימה.

באור 13 – זכאים לגמלה

א. הרכב:

31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
39,654	34,433	גמלאות עומדות לפירעון
		זכאויות לגמלה לפי ענפים
318,200	333,500	זקנה ושירים
986,400	1,042,500	נכות כללית
1,061,200	1,151,300	נפגעי עבודה
477,700	490,200	אמהות
11,700	11,700	ילדים
332,500	349,700	אבטלה
542,300	620,200	סיעוד
874,200	801,200	פשיטת רגל
9,600	10,800	נפגעי תאונות
4,613,800	4,811,100	
4,653,454	4,845,533	

באורים לדוחות הכספיים
באור 13 – זכאים לגמלה (המשך)

- ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.
- ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת המוסד.
- ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.
- ה. הזכאויות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן -
- ו. בסיסים לעריכת נתונים -
- נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
- ז. השיטה -
- הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים.
- ח. הנחות יסוד:
 - (1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
 - (2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו למוסד אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות

א. הרכב :

31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
223,726	204,441	קרן פתוח שרותים לנכים
98,962	86,387	קרן קידום תוכניות סיעוד
48,509	48,293	קרן מפעלים מיוחדים
50,077	15,560	קרן פתוח שרותים לילדים בסיכון (ג. להלן)
21,876	50,878	קרן מנוף לנפגעי עבודה
443,150	405,559	
(235,014)	(216,083)	בניכוי התחייבויות שוטפות
208,136	189,476	

באורים לדוחות הכספיים

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות (המשך)

- ב. על פי החוק, מחויב המוסד לממן באמצעות קרנות פעולות מיוחדות בתחומים: שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה ופעולות מיוחדות.
במסגרת חוק תכנית ההבראה לכלכלת ישראל, אושר ביום 1 ביוני 2003 תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי שהגדיר את הסכומים המירביים שהמוסד יכול להתחייב בהם מדי שנה בגין הפעילות בכל אחת מהקרנות. קודם התיקון הסכום המירבי של המימון הוגדר בחוק כאחוז מאומדן הגביה.
- ג. תיקון 61 לחוק מסדיר פעולות מיוחדות במסגרת קרן נוספת - הקרן למימון פעולות לפתוח שירותים לילדים בסיכון. בשנת 2006 הוצגה קרן זו לראשונה ובמסגרתה יכול המוסד להתחייב עד שנת 2007 כולל.
במהלך שנת 2013, במסגרת תיקון 149 לחוק הפכה הוראת השעה להוראת קבע ובסיס התקצוב הועמד על 20 מיליוני ש"ח.

באור 15 – התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף הילדים

- א. במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח. בהתאם לכך, נקבע כי המוסד יעביר, בעד כל ילד שמשלמת בעדו קצבת ילדים, אחת לחודש, סכום של 50 ש"ח לחודש לטובת חסכון ארוך טווח של הילד, להלן - סכום החסכון. סכום החסכון יחסכו בעד כל חודש לטובת הילד ועד הגיעו לגיל 18, להלן - סכום החסכון הצבור. סכום החסכון הצבור הכולל לא יהיה ניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול.
- בנוסף המוסד יעביר לסכום החסכון הצבור הכולל, סכום נוסף של 500 ש"ח (250 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 3 ו-250 ש"ח נוספים בהגיע הילד לגיל 12/13). כמו כן, במידה והילד לא משך את הסכום הצבור או חלקו קודם לכן, סכום נוסף של 500 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 21 (להלן - סכום המשיכה השני).
- ב. סכום החיסכון הצבור הכולל יופקד או ינוהל בהתאם להוראות שיקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת ורשאי הוא לקבוע הוראות כאמור גם לעניין הקמתו ואופן הפעלתו של מנגנון לניהול סכום החסכון הצבור.
- ג. הזכאות לקבלת החסכון הינה החל מיום ה-1 במאי 2015. יחד עם זאת העברת כספי החסכון בפועל על ידי המוסד תחל ביום 1 בינואר 2017.
- ד. התחייבות המוסד בגין סכום החסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב- 2,700 מיליוני ש"ח, כאשר חלק ההתחייבות בסך 1,950 מיליוני ש"ח שולמו בשנים 2017 ו-2018. יתרת ההתחייבות בסך 750 מיליוני ש"ח תשולם בשנת 2019.
- ה. בגין שיפוי אוצר המדינה בגין סכום החיסכון, ראה באור 8.

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – התחייבויות בגין זכויות עובדים

א. הרכב :

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
52,800	61,600
6,209,200	5,872,900
<u>6,262,000</u>	<u>5,934,500</u>

התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1)
התחייבות בגין פנסיה תקציבית (2)

(1) התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
48,000	56,000
4,800	5,600
<u>52,800</u>	<u>61,600</u>

בשל פיצויי פיטורים
בשל ימי מחלה

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות המוסד בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות המוסד הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את המוסד מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

(2) התחייבות בגין פנסיה תקציבית:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,269,000	2,955,200
2,940,200	2,917,700
<u>6,209,200</u>	<u>5,872,900</u>

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

2017	2018
מספר זכאים	מספר זכאים
1,470	1,383
1,847	1,906
<u>3,317</u>	<u>3,289</u>

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ב. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית:

התחייבויות המוסד כוללות את ההתחייבויות הבאות:

- (1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי המוסד שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.
- (2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן. ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:
 - א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים לקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.
 - ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.
 - ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2018 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.
 - ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2018.

ג. בסיסים לעריכת נתונים:

(1) נתונים -

- א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2018, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.
- ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.
- ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה.
- ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ג. בסיסים לעריכת נתונים (המשך)

- (2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.
- (3) הנחות היסוד - המוסד משתמש באותן הנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:
- (א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיית זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.
- (ב) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Coupon - Zero) - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.
- (ג) לוחות חיים וגריעה - נעשה שימוש בלוחות חיים וגריעה ולנוסחת קצב הירידה בשיעורי התמותה, בהתאם לחוזר פנסיה של אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון שמספרו 2017-3-6.
- (ד) שיעור גידול השכר הכללי:
- עובדים פעילים - נעשה שימוש בגורמי התקדמות השכר במודל האוצר. הגורמים נוצרו בהתאם למחקר שכר שביצע האוצר לאחרונה על אוכלוסיית עובדי המדינה בשנים 2011-2016.
 - גמלאים מקבלי קצבה - גידול של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009).
- (ה) ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה יודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.
- (ו) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות:
חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות המוסד לפנסיה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 17 – קרנות הביטוח

א. הרכב:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
405,986,700	413,715,600
* 207,506,400	211,590,800
55,181,700	54,829,700
37,201,500	42,475,500
* 705,876,300	722,611,600

זקנה ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או תלוייהם, שלגביהם נוצרה עד יום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מהגמלאות אשר המוסד יהיה חייב לשלם למבוטחים שב"תהליך הרכישה" של הגמלאות. מאידך, אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת המוסד. הקרנות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. בסיסים לעריכת הנתונים- החישובים נעשו, בענפים מסוימים, על נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על נתונים מקובצים. כמו כן נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלוייהם שזכאים לקצבה ביום הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported).

החישוב נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח או התלוי במועד החישוב, תוך התאמה לשינויים בסכום הקצבה הצפויים לפי החוק במועד החישוב, כגון פעימות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד. החישוב הינו נומינלי ואינו מתחשב בשינויים עתידיים במדד המחירים לצרכן.

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.

*הוצג מחדש, ראה באור 2 יט.

באורים לדוחות הכספיים

באור 17 – קרנות הביטוח (המשך)

1. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:
- (1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות התקבל במוסד מחברת מרווח הוגן בע"מ. השינוי בוקטור הריביות הביא לקיטון בקרנות הביטוח של כ-21 מיליארד ש"ח בשנת 2018 (בשנת 2017 - גידול של כ-19 מיליארד ש"ח).
- (2) לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם:
- (א) בענף זקנה ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - בדוחות הכספיים לשנת 2017 נעשה שימוש לראשונה בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס ל"חלופה הבינונית" מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017 (להלן "התחזית החדשה"). שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים. שיעורי תמותה בתחזית החדשה גבוהים משיעורי התמותה ששימשו בדוחות הכספיים לשנים קודמות, בפרט לגבי נשים. המעבר לבסיס של התחזית החדשה הביא בשנת 2017 לקיטון בקרן ביטוח זקנה ושארים בסך של כ-33 מיליארד ש"ח (כ-8% ביחס לקרן זקנה ושארים לסוף שנת 2016 לפי ההצגה מחדש).
- (ב) בענף נפגעי עבודה (פרט לתת ענף תלויים) - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.
- (ג) בענף נכות כללית - נעשה שימוש בלוחות תמותה של מקבלי קצבת נכות כללית, המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011.
- (ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.

2. שינויי חקיקה:

בחודשים דצמבר 2017 ועד לחודש פברואר 2018, התקבלו מספר תיקוני חקיקה, אשר השפיעו על יתרות קרנות הביטוח. מרבית ההשפעה נכללה בחישוב קרנות הביטוח לשנת 2017, כדלקמן:

- (1) קצבאות נכים (תיקון מספר 200 לחוק המל"ל)
- קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרס 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית והביאה בשנת 2017 לגידול בקרן ביטוח של כ-42 מיליארד ש"ח (כ-27% ביחס לקרן הביטוח לסוף שנת 2016). בחישוב קרן הביטוח לשנת 2017 נלקחו בחשבון השינויים הבאים מתיקוני החקיקה:
- הגדלת קצבת הנכים לכלל זכאי קצבת נכות כללית ב-470 ש"ח לחודש.
 - איחוד הקח"ן (קצבה חודשית נוספת) לכלל בעלי 100% אי יכולת השתכרות לתוך בסיס הקצבה, וייצובו ל-451 ש"ח לחודש.
 - הגדלת קצבת השר"מ (שירותים מיוחדים) לרמות של 112% ו-188% ב-200 ש"ח לחודש.
 - תוספת של 235 ש"ח לחודש, לכל מי שעבר מקצבת נכות כללית לקצבת אזרח ותיק בגובה נכות, עד למרס 2018.
 - תוספת עתידית לקצבה, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא מאוחר מיום 1 בינואר 2022.

באורים לדוחות הכספיים

באור 17 – קרנות הביטוח (המשך)

- במסגרת החקיקה בנכות כללית הוכנס תיקון נוסף לפרק ההגדרות של חוק הביטוח הלאומי, לפיו הסכום הבסיסי יעודכן באופן הבא: "לעניין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה משנת 2022 ואילך ב- 1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב- 1 בינואר של השנה הקודמת" (סע' משנה (4)).
- שינוי זה לא נלקח בחישוב קרן הביטוח בענף נכות כללית בדוחות הכספיים לשנת 2017 אולם נלקח בהצגה מחדש המתוארת בבאור 2יט.
- לצורך החישוב להצגה מחדש הונח גידול ריאלי בשכר של 0.5%. ההצמדה של קצבת נכות לפי שיעור עליית השכר הממוצע גרמה לגידול של כ- 7 מיליארד ש"ח בקרן ביטוח נכות כללית.

(2) חוק ההסדרים 2019 עבר בכנסת במרס 2018, וכלל בין השאר:

(א) רפורמה בסיעוד - על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות שהיו. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל גמלאות הסיעוד.
קרן הביטוח בענף סיעוד חושבה על פי הנתונים בפועל של מקבלי קצבת סיעוד ליום 31.12.2018 הכוללים את יישום הרפורמה. השפעת הרפורמה היא גידול בקרן ביטוח של כ-7 מיליארד ש"ח, כאשר חלק של כ-3 מיליארד ש"ח כבר נזקף בדוחות הכספיים של השנה הקודמת.

(ב) הקדמת פעימות תוספת ותק בזקנה - בחוק ההסדרים 2018-2017, נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבאות זקנה ושארים, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 עד 2020. על פי חוק ההסדרים 2019, תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019. הקדמת הפעימות הגדילה בשנת 2017 את קרן ביטוח זקנה ושארים בכ-1 מיליארד ש"ח, השפעה שאינה מהותית ביחס לקרן ההתחלתית. בדוחות הכספיים לשנת 2018 לא חל שינוי לגבי סעיף זה.

להלן שתי הפעימות לאחר ההקדמה:

- 1.1.18 תוספת ותק לאחר אכשרה 4 שנים (ישולם רטרוא)
- 1.1.19 תוספת ותק החל מהשנה הראשונה

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה באור 2יא'.

באור 18 – הפרשה לתביעות משפטיות

המוסד מהווה צד בתביעות אזרחיות שונות המוגשות נגדו, אשר בחלקן עשויות להסתיים בפשרות או בפסקי דין נגד המוסד. ההליך השיפוטי עשוי לעיתים להימשך על פני מספר תקופות חשבונאיות, כאשר לאורך התקופה, אומדן ההוצאות בגין התביעות יכול להשתנות. מינהלת המוסד ויועציה המשפטיים, העריכו כי צפוי שחלק מתביעות אלה יגרמו למחויבות במוסד וכי קיים אומדן מהימן של סכום המחויבות.

להערכת מינהלת המוסד בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, הסיכון הקיים, בגין תביעות ליום 31 בדצמבר 2018, מסתכם לכ- 117.6 מיליוני ש"ח, לעומת 9.7 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

הפרשה לתביעות, הנכללת במסגרת סעיף זה, אינה כוללת התייחסות לתביעות מתחום הגמלאות, הגבייה או בגין תיקי שיבוב, שאינן נוגעות לבסיס הנתונים הנכללים בחישוב השוטף. תביעות בגין גמלאות ותיקי שיבוב נכללות במסגרת באורים 13 (זכאים לגמלה) ו-5 (חובות הציבור), בהתאמה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 19 – התחייבויות תלויות

המוסד מהווה צד בתביעות רבות המוגשות נגדו, מודגש כי סכומי התביעות התלויות אינם מהווים אומדן לתוצאות התביעות בפועל, אלא להיקף החשיפה הנובעת מהסעד הנתבע.

להלן פירוט התביעות המהותיות המרכיבות את סכום התלויה החשבונאית בשנת 2018:

תביעה ייצוגית שעניינה תיקון גיל בחישוב גמלה המבוצע בדרך של מעתה ואילך ולא רטרואקטיבית להערכת מנהלת המוסד, בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים לעניין הסיכון המשפטי והערכה שבוצעה לחשיפה המקסימלית בגין תביעה זו. לא נכללה הפרשה בתביעה זו.

באור 20 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		א. דמי ביטוח מעסיקים
40,299,260	42,458,461	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
2,795,231	2,986,734	שיפוי האוצר
43,094,490	45,445,195	
(214,552)	(221,640)	בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים
42,879,938	45,223,555	
		ב. דמי ביטוח לא שכירים
3,986,124	4,290,072	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
212,301	233,370	שיפוי האוצר
4,198,425	4,523,442	
(106,042)	(35,006)	בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים
4,092,383	4,488,436	

באורים לדוחות הכספיים

באור 20 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

ג. דמי ביטוח בריאות

על פי סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי, ומעבירם לקופות החולים.

(1) דמי ביטוח בריאות על פי דיווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
18,744,790	19,714,023
2,378,920	2,588,101
21,123,710	22,302,124
(93,791)	(116,078)
21,029,919	22,186,046

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים

בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים

(2) גביית דמי ביטוח בריאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
18,642,337	19,639,853
2,389,465	2,528,566
1,994,377	2,086,128
5,871	5,801
23,032,050	24,260,348

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים
דמי ביטוח בריאות מתשלומי גמלאות
דמי ביטוח בריאות לפי סעיף 58

(3) הקצבה לסל הבריאות לקופות החולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
23,032,050	24,260,348
2,450,639	2,552,347
115,160	121,302
17,171	17,574
11,500	11,500
601,683	421,928
1,342,616	1,395,762
4,538,768	4,520,413
18,493,281	19,739,935

גביית דמי ביטוח בריאות
ניכויים על פי חוק:
עלות מחלות קשות
השתתפות בהוצאות מינהל
מד"א בגין שרותי נט"ן
מימון מועצת הבריאות
פסיכיאטריה
מימון מועצת הבריאות

באורים לדוחות הכספיים

באור 20 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

ג. דמי ביטוח בריאות (המשך)

4) השלמת סל וקרן לפצועי נפגעי תאונות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
22,910,192	22,077,727
492,135	502,730
<u>23,402,327</u>	<u>22,580,457</u>

השלמת סל בריאות - משרד הבריאות
קרן לפיצוי נפגעי תאונות

על פי סעיף 13(א)(5) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה כפי שיקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי.
ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי, המקצה את ההקצבה לקופות החולים.

באור 21 – הכנסות מהעברות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

השתתפות תקציב המדינה

א. מהקצבות אוצר המדינה על פי סעיף 32 לחוק

9,382,743	10,949,538	זקנה ושירים
3,545,576	4,162,894	נכות כללית
721,624	912,986	סיעוד
6,227,935	6,848,813	אימהות
2,835,604	3,325,554	ילדים
8,114	9,393	הענקות מטעמי צדק
637,789	751,963	פשיטת רגל
1,917,648	2,255,890	אבטלה
707,831	837,592	תאונות
1,063,990	1,256,261	נכות מעבודה
<u>27,048,854</u>	<u>31,310,884</u>	

ב. אודות אופן חישוב הקצבת האוצר בהתאם לתיקון 168 לחוק, ראה באור 2(ב).

באורים לדוחות הכספיים

באור 22 – הכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,834,698	8,019,888
467,953	2,242,305
7,996,199	(6,808,264)
25,355	23,162
<u>16,324,205</u>	<u>3,477,091</u>

מריבית על השקעות באיגרות חוב
מהפרשי הצמדה על השקעות באיגרות חוב
שערוך איגרות חוב לפי שווי הוגן
מריבית בנק, עמלות וריבית מוסדות, נטו

באור 23 – הכנסות מימון

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
942,606	834,052
45,440	49,588
992	618
<u>989,038</u>	<u>884,258</u>

פיצוי צד שלישי (ב. להלן)
תאגיד בפרוק (ג. להלן)
רווח הון ואחרים

ב. (1) פיצוי צד שלישי - הכנסות, לפי סעיף 328 לחוק, מחברות ביטוח ואחרים, בגין פיצוי על גמלה ששולמה למבוטח. ראה גם באור 25.

(2) במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2008 אושר תיקון מספר 102 לחוק הקובע כי המוסד לביטוח לאומי לא יהיה רשאי לתבוע לפי סעיף 328 את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד מידי שנה סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק. הסכומים הנקובים בלוח טז' יעודכנו ב-1 בינואר מדי שנה לפי השינוי במדד. בשנת הדוח כלולה הכנסה מאוצר המדינה בגין סעיף 328 בסך של כ- 168 מיליוני ש"ח.

ג. תאגיד בפרוק - הכנסות לפי סעיף 192 לחוק, ממעסיקים בגין תשלומים ששולמו ע"י המוסד לעובדיהם, או בגינם, לאחר פשיטת רגל של המעביד, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ- 232 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 235 מיליוני ש"ח).

באור 24 – גמלאות ותשלומים אחרים

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
58,644,282	63,594,677
11,557,616	12,364,856
165,886	177,732
<u>70,367,784</u>	<u>76,137,265</u>

גמלאות
תשלומים בעין
תשלומים אחרים על פי חוק

באורים לדוחות הכספיים

באור 24 – גמלאות ותשלומים אחרים (המשך)

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
26,925,806	29,066,908
13,490,690	15,482,467
6,332,258	7,046,360
5,027,987	5,284,648
37,241	41,971
7,449,128	7,853,392
7,805,459	7,676,579
3,116,370	3,466,027
163,028	200,275
19,817	18,638
<u>70,367,784</u>	<u>76,137,265</u>

זקנה ושארים
נכות כללית
סיעוד
נפגעי עבודה
נפגעי תאונות
אמהות
ילדים
אבטלה
פשיטת רגל ופרוק תאגיד
הענקות מטעמי צדק

באור 25 – תמיכות

א. הוצאות בגין תמיכות על פי הקרנות המיועדות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
106,794	98,982
41,531	35,595
13,871	17,189
8,418	536
17,171	17,828
<u>187,785</u>	<u>170,130</u>

פיתוח שירותים לנכים
קידום תוכניות סיעוד
מפעלים מיוחדים
מנוף לנפגעי עבודה
פיתוח שרותים לילדים בסיכון

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(500)	676
113,860	109,928
41,531	35,595
8,417	536
4,605	2,350
19,488	21,316
384	(271)
<u>187,785</u>	<u>170,130</u>

זקנה ושארים
נכות כללית
סיעוד
נפגעי עבודה
אמהות
ילדים
אבטלה

באורים לדוחות הכספיים

באור 26 - גידול בקרנות הביטוח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(238,300)	7,728,900
*52,651,100	4,084,400
3,727,800	(352,000)
6,563,200	5,274,000
*62,703,800	16,735,300

זקנה ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד

באור 27 - שכר עבודה ונלוות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,131,966	1,145,642
365,624	(331,565)
1,497,590	814,077
(294,662)	(232,876)
1,202,928	581,201

שכר ונלוות
עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה

בניכוי - השתתפות גורמי חוץ

באור 28 - הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
160,792	164,429
157,031	170,394
101,942	104,978
53,021	49,676
** 3,688	107,900
** 195,000	177,191
671,474	774,568
(131,953)	(190,708)
539,521	583,860

אחזקת מחשב
שכר דירה ואחזקת מבנים
פחת
משרדיות
עדכון הפרשה לתביעות משפטיות
אחרות

בניכוי - השתתפות גורמי חוץ

* הוצג מחדש, ראה גם באור 2 יט.
** סווג מחדש

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – צדדים קשורים

1. ממשלת ישראל

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 6 - "דוחות כספיים מאוחדים והטיפול החשבונאי בישויות נשלטות" מגדיר את המושג שליטה וקובע את המבחנים הנדרשים על מנת להגדיר שליטה בין ישויות. החל משנת 2007 יוּשְׁמוּ מבחנים אלו ועל פיהם הוגדר המוסד כ"ישות נשלטת" למטרת דיווח כספי בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 20 - "גילוי בדבר צדדים קשורים" קובע את דרישת הגילוי בקשר לקיומם של יחסים עם צדדים קשורים כאשר קיימת שליטה, וכן גילוי של מידע בדבר עסקאות בין הישות לבין צדדים קשורים לה.

א. מהות יחסים

(1) תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

החזר תשלומי גמלאות -

המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.

השתתפות בהוצאות הנהלה וכלליות -

על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח, על פי שיעור השתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.

תביעות שיבוב על פי סעיף 328 -

תיקון 102 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי החל משנת 2008 המוסד לא יהיה רשאי לתבוע את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית לפי סעיף 328 ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד, מידי שנה, סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק.

(2) השתתפות תקציב המדינה -

סעיף 32 לחוק מחייב את אוצר המדינה להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בכל ענפי הביטוח.

(3) דמי ביטוח הכנסות משיפוי -

על פי הוראות סעיף 32(ג) לחוק משפה אוצר המדינה את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח, כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשיעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומלא שכירים.

(4) איגרות חוב של ממשלת ישראל -

המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי בנק ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים: האחת בריבית קבועה והשנייה בריבית משתנה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 - צדדים קשורים (המשך)

1. ממשלת ישראל (המשך)

ב. יתרות עם ממשלת ישראל

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(201,664)	(193,120)
14,967	20,341
1,217,757	1,174,731
1,031,060	1,001,952
(233,532)	228,343
797,987	797,975
564,455	1,026,318
(42,320)	9,090
261,590,000	268,039,000

תשלומים מכח סעיף 9 והסכמים שונים:

משרד האוצר
משרד הביטחון ואחרים
סכומים לקבל

השתתפות תקציב המדינה:

משרד האוצר - בגין הקצבות אוצר
חלק האוצר בכיסוי סכום החסכון בענף ילדים

משרד האוצר - בגין שיפוי האוצר

איגרות חוב של ממשלת ישראל

ג. עסקאות עם ממשלת ישראל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
27,048,854	31,310,884
2,795,231	2,986,734
212,301	233,370
30,056,386	34,530,988
16,298,850	3,453,930
168,372	168,876
16,467,222	3,622,806
215,121	166,187
96,333	136,095
311,454	302,282

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

הכנסות מהעברות
מדמי ביטוח מעסיקים
מדמי ביטוח לא שכירים

הכנסות מעסקאות חליפין:

הכנסות מימון
הכנסות אחרות

השתתפות בהוצאות:

שכר עבודה ונלוות
הנהלה וכלליות

2. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

שכר ונלוות לאנשי מפתח ניהוליים (באלפי ש"ח)

מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר והנלוות

6,267	6,487
11	11

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים

א. המוסד פועל ומדווח למינהלת המוסד על בסיס ענפי ביטוח הנכללים בחוק הביטוח הלאומי: זקנה ושארים, נכות כללית, סיעוד, נפגעי עבודה, אמהות, ילדים, אבטלה, אחרים - נפגעי תאונות, פשיטת רגל ופירוק תאגיד והענקות מטעמי צדק.

בראש כל ענף (לעניין תשלומי הגמלאות) כאמור לעיל, עומד מנהל אשר אחראי על התפעול השוטף. האחריות הכוללת (לעניין תשלומי הגמלאות) על הענפים הנ"ל הינה של סמנכ"ל גמלאות.

גביית ההכנסות של המוסד מדמי ביטוח הינה באחריות סמנכ"ל גבייה וביטוח.

מידע אודות מגזרים אלה משמש את הגוף מקבל החלטות ומינהלת המוסד, כבסיס להערכת ביצועי העבר של המוסד בהשגת מטרותיו ולצורך קבלת החלטות בדבר הקצאות עתידיות של משאבים.

באורים לזוחות הכספיים

באור 30 - ממוזים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח:
א. הכנסות לפי ענפי ביטוח

הכנסות אחרות, נטו	הכנסות אחרות, נטו	הפרשי הצמדה	ריבית	השתתפות תקציב המדינה	דמי ביטוח	הענף
32,476,836	28,944	708,394	389,285	10,949,538	20,400,675	זקנה ושאיירים
11,824,692	201,012	21,544	11,839	4,162,894	7,427,403	נכות כללית
2,010,759	7,022	28,176	15,483	912,986	1,047,092	סיעוד
7,759,672	597,415	37,049	20,360	1,256,261	5,848,587	נפגעי עבודה
1,446,512	2	90,361	49,656	837,592	468,901	נפגעי תאונות
11,300,923	26	60,427	33,207	6,848,813	4,358,450	אמהות
14,108,337	204	1,284,140	705,676	3,325,554	8,792,763	ילדים
3,378,270	41	56	31	2,255,890	1,122,252	אבטלה
1,053,796	49,592	13,737	7,549	751,963	230,955	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
24,427	0	78	43	9,393	14,913	הענקות מטעמי צדק
85,384,224	884,258	2,243,962	1,233,129	31,310,884	49,711,991	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים
באור 30 - מנזרים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח:
א. הוצאות לפי ענפי ביטוח (לפי עדכון קרנות הביטוח)

הוצאות לפי ענפי ביטוח (לפי עדכון קרנות הביטוח)	הוצאות ושכר, הנהלה וכלליות	חובות אבודים	תשלומים בעין ועפ"י חוק	גמלאות ותמיכות	הענף
29,291,242	223,659	(14,904)	370,809	28,711,678	זקנה ושיארים
15,959,429	367,034	(40,452)	1,926,574	13,706,273	נכות כללית
7,166,073	84,118	327	6,859,912	221,716	סיעוד
5,563,445	278,261	(15,796)	247,010	5,053,970	נפגעי עבודה
44,821	2,849	-	37	41,935	נפגעי תאונות
7,903,388	47,646	268	3,121,399	4,734,075	אמהות
7,774,125	76,231	(12,821)	891	7,709,824	ילדים
3,542,080	76,323	2,000	15,629	3,448,128	אבטלה
208,630	8,355	15	-	200,260	פשיטת רגל ופרוק תאגיד
19,223	585	-	-	18,638	הענקות מטעמי צדק
77,472,456	1,165,061	(81,363)	12,542,261	63,846,497	סך"כ

באורים לידוחות הכספיים
באור 30 – ממזרים (המשך)

1. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח:
א.3. עודף/גרעון לפי ענפי הביטוח

גרעון מצטבר ליום 2018 בדצמבר 31	העברות בין ענפים	גרעון מצטבר ליום 2017 בדצמבר 31	גרעון שוטף לשנת 2018	גידול בזכויות עובדים	תנועה בקרנות הביטוח	עודף לפני עדכון קרנות הביטוח וזכויות עובדים	הענף
(328,459,949)		(323,916,641)	(4,543,308)	55,053	(7,728,900)	3,130,539	זקנה ושיאירים
(212,865,288)	4,240,000	*208,886,151	(8,219,137)	90,962	(4,084,400)	(4,225,699)	נכות כללית
(42,763,355)	5,327,000	(37,661,041)	(10,429,314)	20,843	(5,274,000)	(5,176,157)	סיעוד
(50,108,738)		(52,656,965)	2,548,227	63,804	352,000	2,132,423	נפגעי עבודה
11,533,326		10,131,635	1,401,691	708		1,400,983	נפגעי תאונות
8,761,316		5,363,781	3,397,535	11,809		3,385,726	אמהות
156,041,404	(9,763,000)	159,470,192	6,334,212	18,889		6,315,323	ילדים
(129,403)	196,000	(161,594)	(163,809)	18,918		(182,727)	אבטלה
2,126,165		1,280,998	845,167	2,067		843,100	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
10,806		5,602	5,204	142		5,062	הענקיות מטעמי צדק
(455,853,717)	-	*(447,030,185)	(8,823,532)	283,195	(16,735,300)	7,628,573	סך"כ

באורים לדוחות הכספיים
באור 30 – מגזרים (המשך)

4א. פירוט התנועה בלחירות הענפים ליום 31 בדצמבר 2018

תענף	הפרשה לזכויות עובדים	קרנות הביטוח	גירעון שוטף לשנת 2018	יתרות נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2018
זקנה ושארים	1,038,975	413,715,600	(328,459,949)	86,294,626
נכות כללית	1,448,912	211,590,800	(212,865,288)	174,424
סיעוד	243,751	42,475,500	(42,763,355)	(44,104)
נפגעי עבודה	897,792	54,829,700	(50,108,738)	5,618,754
נפגעי תאונות	18,017	-	11,533,326	11,551,343
אמהות	266,997	-	8,761,316	9,028,313
ילדים	803,143	-	156,041,404	156,844,547
אבטלה	27,240	-	(129,403)	(102,163)
פשיטת רגל ופרוק תאגיד	31,731	-	2,126,165	2,157,896
הענקות מטעמי צדק	1,817	-	10,806	12,623
סה"כ	4,778,375	722,611,600	(455,853,717)	271,536,258
תענף	יתרות נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2017	העברת יתרות בין ענפים	גירעון שוטף לשנת 2018	יתרות נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2018
זקנה ושארים	83,164,087	-	3,130,539	86,294,626
נכות כללית	160,126	4,240,000	(4,225,699)	174,424
סיעוד	(194,946)	5,327,000	(5,176,157)	(44,104)
נפגעי עבודה	3,486,331	-	2,132,423	5,618,754
נפגעי תאונות	10,150,360	-	1,400,983	11,551,343
אמהות	5,642,587	-	3,385,726	9,028,313
ילדים	160,292,224	(9,763,000)	6,315,323	156,844,547
אבטלה	(115,436)	196,000	(182,727)	(102,163)
פשיטת רגל ופרוק תאגיד	1,314,796	-	843,100	2,157,896
הענקות מטעמי צדק	7,561	-	5,062	12,623
סה"כ	263,907,685	-	7,628,573	271,536,258

באורים לדוחות הכספיים
באור 30 - מגזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח:
ב.1. תקבולים לפי ענפי הביטוח

סדר"כ תקבולים כולל הפרשי הצמדה	הפרשי הצמדה	סדר"כ תקבולים לפני הפרשי הצמדה	שונים	רביית	השתתפות תקציב המדינה	דמי ביטוח	הענף
34,299,479	615,780	33,683,699	17,593	2,524,480	10,795,811	20,345,815	אזורח ותיק ושארים
11,786,426	18,727	11,767,699	192,703	76,775	4,091,750	7,406,471	נכות כללית
2,072,075	24,492	2,047,583	4,268	100,409	899,408	1,043,498	סיעוד
7,687,622	32,205	7,655,417	475,896	132,030	1,220,583	5,826,908	נפגעי עבודה
1,693,206	78,547	1,614,659	-	322,016	825,570	467,073	נפגעי תאונות
11,347,306	52,527	11,294,779	-	215,343	6,736,009	4,343,427	אימהות
17,739,871	1,116,253	16,623,618	-	4,576,245	3,276,599	8,770,774	ילדים
3,337,824	49	3,337,775	-	201	2,221,736	1,115,838	אבטלה
1,031,390	11,941	1,019,449	-	48,954	741,028	229,467	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
22,954	67	22,887	-	276	7,742	14,869	הענקות מטעמי צדק
91,018,153	1,950,588	89,067,565	690,460	7,996,729	30,816,236	49,564,140	סדר"כ

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 - ממזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח:

ב2. תשלומים לפי ענפי הביטוח

הענף	גמלאות ותמיכות	תשלומים בעין ועל פי חוק	חובות אבודים	תשלומי מינהל	סה"כ תשלומים
אזרח ותיק ושארים	28,695,702	36,733	5,110	263,854	29,332,399
נכות כללית	13,658,418	1,921,132	1,413	435,956	16,016,919
סיעוד	234,446	6,783,023	-	99,895	7,117,364
נפגעי עבודה	4,970,173	241,184	1,217	305,794	5,518,368
נפגעי תאונות	40,735	-	-	3,393	44,128
אמהות	4,719,225	3,121,284	89	56,598	7,897,196
ילדים	8,056,094	246	1,345	90,530	8,148,215
אבטלה	3,447,884	21,304	571	90,666	3,560,425
פשיטת רגל ופירוק תאגיד	273,260	-	15	9,908	283,183
הענקות מטעמי צדק	18,638	-	-	679	19,317
סה"כ	64,114,575	12,455,906	9,760	1,357,273	77,937,514

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח:**ב3. עודף תקבולים על תשלומים לפי ענפי הביטוח**

עודף (גרעון) תקבולים על תשלומים	עודף (גרעון) לפני תקבולים מהצמדה	הענף
4,967,080	4,351,300	זקנה ושארים
(4,230,493)	(4,249,220)	נכות כללית
(5,045,289)	(5,069,782)	סיעוד
2,169,254	2,137,049	נפגעי עבודה
1,649,078	1,570,531	נפגעי תאונות
3,450,110	3,397,583	אמהות
9,591,656	8,475,403	ילדים
(222,601)	(222,651)	אבטלה
748,207	736,266	פשיטת רגל ופרוק תאגיד
3,637	3,570	הענקות מטעמי צדק
13,080,639	11,130,051	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי

בחודשים דצמבר 2017 ועד לחודש פברואר 2018 התקבלו מספר תיקוני חקיקה, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב המוסד, החל משנת הכספים 2019.

להלן פרוט תיקוני החקיקה העיקריים ואומדן מנהלת המוסד על פעילותו -

אומדן השינוי במונחים שנתיים במיליוני ש"ח

	א. גבייה ודמי ביטוח
	1. תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א):
	במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת אוצר המדינה באחוזים מתקבולי המוסד בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:
שנת 2019 - 1,165	55.96%
שנת 2020 - 1,865	55.74%
שנים 2021-2023 - 2,015 לכל שנה	56.04%
שנת 2024 ואילך - 2,515 כל שנה	57.04%

ב. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק מוצע לקבוע כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, מוצע לקבוע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה למוסד, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

אומדן השינוי במונחים שנתיים

300 מיליון ש"ח ב-
2019 ועליה עד לכ-
470 מיליון ש"ח ב-
2021.

ג. גמלאות

1. גמלת סיעוד -

1.1 שינוי ברמות גמלת הסיעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום 3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות החל מחודש נובמבר 2018. הרמה הנמוכה תאפשר 3 אופציות:

- גמלה כספית של 1,408 ש"ח בחודש
 - שירותי סיעוד בעין של 5.5 יחידות שירות (עם אפשרות להמרת חלק מהיחידות בכסף)
 - מימוש 9 יחידות שירות בשירותים הנוספים בחוק (מרכזי יום, לחצן מצוקה ועוד)
- בפעימה השלישית ברמות 2-6 תינתנה גמלאות בשיעור 10-30 יחידות שירות שבועיות. ברמות 3-6 תהיה הבחנה בשיעורי הגמלאות בין מעסיקי מטפלות ישראליות לבין מעסיקי מטפלות זרות, כך שהעסקת מטפלת ישראלית תזכה בגמלאות גבוהות יותר. ברמות 2-6 ברירת המחדל תינתן בעין, 4 יחידות בכל רמה ניתן לקבל בכסף לבחירת הזכאי. מאמצע 2019 תהיה אפשרות להמרת עד כשליש מהקצבה בכסף.
- תוספת השעות תחול על מאגר המבוטחים הקיים ואילו הזכאים החדשים יכנסו למתווה החדש. במתווה החדש, סיעודיים בודדים יעלו באופן אוטומטי לרמת הסיעוד הבאה ביחס לרמת התלות שלהם.
- בני 90 ומעלה שיקבלו 6 נקודות תלות - יועלו לרמה הרביעית.
- עיוורים שייכנסו לקצבת הסיעוד לרמה 1 יועלו אוטומטית לרמה 2.

1.2 מיצוי זכויות בקרב זכאים בודדים שהועברו מרמה 5 לרמה 6.

1.3 זכאים שמצבם קשה ומורכב במיוחד הזקוקים להשגחה מתמדת ואינם בודדים אשר הועברו מרמה 5 לרמה 6.

2. גמלת אזרח ותיק ושארים -

הקדמת פעימות תוספת ותק בזקנה:

2.1 בחוק ההסדרים בשנים 2017-2018 נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבת זקנה, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה ולא כפי שנהוג היום החל בשנה ה-11. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 ועד שנת 2020.

בחוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019.

בשנת 2019 יחלו לשלם תוספת החל מהשנה הביטוחית הראשונה.

100 מיליוני ש"ח ב-
2019.

35 מיליוני ש"ח.

570 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

אומדן השינוי במונחים שנתיים

אומדן לכל הסכם עם הנכים: 4.341 מיליארד ש"ח. ב-2018 אומדן סך העלות של התיקון היא כ-2.3 מיליארד ש"ח בשנה.

51 מיליוני ש"ח

ג. גמלאות (המשך)

3. נכות כללית וילד נכה -

פעילות עתידיות לפי הסכם עם הנכים ב-2020 ו-2021 כולל הצמדת קצבת הנכות לשכר הממוצע.

4. ילדים -

תשלום רטרואקטיבי של עד שנה למי שלא רשם את ילדו תוך 30 יום מהלידה.

ד. השקעות עודפי הביטוח לאומי - ראה ביאור 9 ה'.

הדו"ח של האקטואר

ליום 31 בדצמבר 2018

המוסד לביטוח לאומי

דין וחשבון של אקטואר המוסד לביטוח לאומי ליום 31 בדצמבר 2018

בהתאם לסעיף 31 (א) בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, אני מגיש את הדין וחשבון של אקטואר המוסד, לשם צירופו למאזן ודין וחשבון הכספי לשנת 2018 המוגש על ידי מינהלת המוסד למועצה ולשר. אני מודה לכל צוות לשכת האקטואר, רמי דניאל שלום, מיכאל טסיס, יפעת סנדרוב, יעקב גזית ונחמה מושניק על עבודתם המסורה שאפשרה את הכנת הדו"ח.

מוטי פרנקל
אקטואר המוסד

ירושלים, י' אייר תשע"ט, 15 במאי 2019

המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2018

התוכן

<u>עמוד</u>	<u>פרק</u>
2	-1 הקדמה
3	-2 זכאים לגמלה
4	-3 התחייבויות בגין זכויות עובדים
7	-4 התחייבויות בגין זכויות עובדים: הערות נוספות
8	-5 קרנות הביטוח
10	-6 קרנות הביטוח: הערות נוספות
11	-7 הערות לגבי התרשימים
13	-8 הסבר ללוחות
15	-9 סיכום
16	-10 תרשימים
18	-11 לוחות

המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2018

1 - הקדמה

- א. החוק אינו מגדיר את תוכנו של הדין וחשבון של אקטואר המוסד (להלן "דו"ח האקטואר השנתי"). נכון להיום דו"ח האקטואר השנתי המצורף לדו"ח הכספי כולל בין היתר, תיאור של הנחות היסוד, השיטות האקטואריות והבסיסים שעל פיהם חושבו סעיפי הדיווח האקטואריים שבדו"ח הכספי: זכאים לגמלא, התחייבויות בגין זכויות עובדים וקרנות הביטוח.
- ב. המידע גם מופיע בדו"ח הכספי והעתקתי את הביאורים הרלוונטיים לדו"ח האקטואר השנתי. זאת כדי לשמור על עקביות התיאור מצד אחד ולהקל על קוראי הדו"ח על ידי ריכוז כל המידע האקטוארי למקום אחד בלי להפנות אותם לדו"ח הכספי. בנושאים מסוימים הוספתי הערות שלא הובאו בביאורים.
- ג. הדו"ח האקטואר השנתי מציג מספר תרשימים המבהירים נקודות מסוימות שבדו"ח הכספי.
- ד. בנוסף, דו"ח האקטואר השנתי כולל לוחות המראים נתונים של פעילות המוסד ב-10 השנים האחרונות, הן ברמת הסה"כ והן ברמה ענפית, המאפשרים לראות מגמות והתפתחות על פני השנים. מעבר לסכומים (תקבולים, תשלומים וכו') הלוחות גם כוללים יחסים (כגון עודף התקבולים על התשלומים כאחוז מהתשלומים), שניתן להיעזר בהם בהבנת המגמות.
- ה. בשלב זה תוכן הדו"ח האקטואר השנתי נגזר במידה רבה מהדו"ח הכספי ואינו מביא תיאור מלא של מצבו האקטוארי של המוסד. למרות שמבט אחורה והתבוננות במגמות היסטוריות מרחיבה את התמונה מעבר להסתכלות על המצב של המוסד נכון להיום בלבד, עדיין יש תמונה רחבה יותר של צופה פני עתיד שאינה באה לידי ביטוי בדו"ח האקטואר השנתי.
- ו. המקום הראוי ביותר לראות את התמונה הכוללת של מצבו האקטוארי של המוסד הוא הדין וחשבון האקטוארי המלא (להלן "הדו"ח האקטוארי המלא") המפורסם על ידי המוסד כל שלוש שנים. הדו"ח האקטוארי המלא מתייחס לכל התשלומים, התקבולים ומצב הנכסים של המוסד בעתיד למשך עשרות שנים, ומתחשב בין היתר בתחזיות דמוגרפיות וכלכליות של אוכלוסיית מדינת ישראל – דברים שאינם באים לידי ביטוי במלואם בדו"ח האקטואר השנתי.

2 - זכאים לגמלה, ללא גמלאות עומדות לפירעון (ביאור 13 בדו"ח הכספי)
א. הרכב:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
318,200	333,500
986,400	1,042,500
1,061,200	1,151,300
477,700	490,200
11,700	11,700
332,500	349,700
542,300	620,200
874,200	801,200
9,600	10,800
4,613,800	4,811,100

זכאויות לגמלה לפי ענפים

318,200	333,500	זקנה ושירים
986,400	1,042,500	נכות כללית
1,061,200	1,151,300	נפגעי עבודה
477,700	490,200	אמהות
11,700	11,700	ילדים
332,500	349,700	אבטלה
542,300	620,200	סיעוד
874,200	801,200	פשיטת רגל
9,600	10,800	נפגעי תאונות
4,613,800	4,811,100	
- ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.
- ג. החישובים והאומדנים נקבעו על פי הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת המוסד.
- ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.
- ה. הזכאויות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן -
- ו. בסיסים לעריכת נתונים -
- ז. נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
- ז. השיטה -
- הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים.
- ח. הנחות יסוד:
- (1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
- (2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו למוסד אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

3 - התחייבויות בגין זכויות עובדים (ביאור 16 בדו"ח הכספי)

א. הרכב :

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
52,800	61,600
6,209,200	5,872,900
<u>6,262,000</u>	<u>5,934,500</u>

התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1)
התחייבות בגין פנסיה תקציבית (2)

(1) התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
48,000	56,000
4,800	5,600
<u>52,800</u>	<u>61,600</u>

בשל פיצויי פיטורים
בשל ימי מחלה

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות המוסד בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות המוסד הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את המוסד מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

(2) התחייבות בגין פנסיה תקציבית:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,269,000	2,955,200
2,940,200	2,917,700
<u>6,209,200</u>	<u>5,872,900</u>

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

2017		2018	
מספר זכאים	מספר זכאים	מספר זכאים	מספר זכאים
1,470	1,383	1,847	1,906
<u>3,317</u>	<u>3,289</u>		

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

3 - התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ב. התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית:

התחייבויות המוסד כוללות את ההתחייבויות הבאות:

- (1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי המוסד שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.
- (2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן. ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:
 - א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.
 - ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.
 - ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2018 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.
 - ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2018.

ג. בסיסים לעריכת נתונים:

(1) נתונים -

- א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2018, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.
- ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.
- ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה. בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ולנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.
- ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.

3 - התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

(3) הנחות היסוד - המוסד משתמש באותן הנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:

(א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיית זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסייה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסייה בעבר.

(ב) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Coupon - Zero - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.

(ג) לוחות חיים וגריעה - נעשה שימוש בלוחות חיים וגריעה ולנוסחת קצב הירידה בשיעורי התמותה, בהתאם לחוזר פנסייה של אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון שמספרו 2017-3-6.

(ד) שיעור גידול השכר הכללי:

- עובדים פעילים - נעשה שימוש בגורמי התקדמות השכר במודל האוצר. הגורמים נוצרו בהתאם למחקר שכר שביצע האוצר לאחרונה על אוכלוסיית עובדי המדינה בשנים 2011-2016.

- גמלאים מקבלי קצבה - גידול של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009).

(ה) ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה יודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.

(ו) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות: חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות המוסד לפנסייה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

4 – התחייבויות בגין זכויות עובדים: הערות נוספות (שלא מופיעות בביאור 16 בדו"ח הכספי)

- א. ההתחייבויות עבור זכויות עובדים חושבו על ידי משרד האוצר (להלן "האוצר") בעזרת המודל האקטוארי שברשותו. האוצר העביר את הנתונים והחישובים ללשכת האקטואר של המוסד (להלן "הלשכה") כדי שהמוסד יבדוק ויבצע התאמות לפי הצורך. הנתונים שהתקבלו מהאוצר נבדקו על ידי אנשי הצוותים של אגף החשבונות ומחלקת השכר של המוסד ונמצאו תקינים.
- ב. ההנחות לגבי שיעורי התקדמות שכר העובד, שיעורי פרישה מוקדמת של העובד ושיעורי עזיבה של העובד סופקו על ידי האוצר לפי מין, גיל וותק והתבססו על ניסיון העבר של עובדי מדינה. בחוסר מידע ספציפי לגבי עובדי המוסד, השתמשתי בהנחות האוצר המעודכנות של עובדי מדינה, הן לגבי השיעורים הנ"ל והן לגבי הנחות אחרות.
- ג. בשנת 2017 רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון פרסמה חוזר פנסיה שמספרו 2017-3-6. בין השאר, לוחות התמותה עודכנו בחוזר.
- ד. הלשכה ביצעה התאמות שיצרו הפרשים מסוימים בין ההתחייבויות המופיעות בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של המוסד, לעומת ההתחייבויות המופיעות בדו"ח הכספי של המוסד. לדוגמה, ההתחייבות עבור פדיונות ימי מחלה אינה מתקבלת מהאוצר והלשכה הוסיפה הפרשה זו להתחייבויות המוסד. מצד שני, החישובים של האוצר כוללים 1% דמי ניהול המבטאים הוצאות מנהליות, ובהתאם להנחיות של מינהלת המוסד הלשכה ניכתה את ההוצאות מההתחייבויות. ההתחייבות המותאמת שחשבה הלשכה מופיעה בדו"ח הכספי של המוסד.
- ה. בשונה משנים קודמות, השנה הריביות עלו בכמעט כל תקופות הווקטור. העלייה בריביות גרמה להקטנת ההתחייבויות בהשוואה לשנה קודמת.
- ו. יש להדגיש שהתחייבות עבור זכויות עובדים כוללת התחייבות גם עבור פעילים ולא רק עבור מקבלי גמלאות. המדיניות החשבונאית של המוסד לגבי התחייבות זאת היא כשל גוף עסקי רגיל (לעומת זאת מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח היא לכלול התחייבות רק עבור המבוטחים או תלוייהם, שלגביהם נוצרה עד יום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות).
- ז. ההתחייבות בגין זכויות עובדים אינה כוללת: התחייבות לזכאים לגמלא ("רטרו"), IBNR והתחייבות בשל ימי חופשה בגין סיום יחסי עובד מעביד.

5 - קרנות הביטוח (ביאור 17 בדו"ח הכספי)

א. הרכב:

31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
405,986,700	413,715,600
* 207,506,400	211,590,800
55,181,700	54,829,700
37,201,500	42,475,500
* 705,876,300	722,611,600

זקנה ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או תלוייהם, שלגביהם נוצרה עד יום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מהגמלאות אשר המוסד יהיה חייב לשלם למבוטחים שב"תהליך הרכישה" של הגמלאות. מאידך, אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת המוסד. הקרנות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. בסיסים לעריכת הנתונים-

החישובים נעשו, בענפים מסוימים, על נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על נתונים מקובצים. כמו כן נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלוייהם שזכאים לקצבה ביום הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported).

החישוב נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח או התלוי במועד החישוב, תוך התאמה לשינויים בסכום הקצבה הצפויים לפי החוק במועד החישוב, כגון פעימות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד. החישוב הינו נומינלי ואינו מתחשב בשינויים עתידיים במדד המחירים לצרכן.

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.

ו. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:

1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור הריביות התקבל במוסד מחברת מרווח הוגן בע"מ. השינוי בווקטור הריביות הביא לקיטון בקרנות הביטוח של כ-21 מיליארד ש"ח בשנת 2018 (בשנת 2017 - גידול של כ-19 מיליארד ש"ח).

*הוצג מחדש

5 - קרנות הביטוח (המשך)

2) לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם:

- (א) בענף זקנה ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - בדוחות הכספיים לשנת 2017 נעשה שימוש לראשונה בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס ל"חלופה הבינונית" מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017 (להלן "התחזית החדשה"). שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים. שיעורי תמותה בתחזית החדשה גבוהים משיעורי התמותה ששימשו בדוחות הכספיים לשנים קודמות, בפרט לגבי נשים. המעבר לבסיס של התחזית החדשה הביא בשנת 2017 לקיטון בקרן ביטוח זקנה ושארים בסך של כ- 33 מיליארד ש"ח (כ-8% ביחס לקרן זקנה ושארים לסוף שנת 2016 לפי ההצגה מחדש).
- (ב) בענף נפגעי עבודה (פרט לתת ענף תלויים) - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.
- (ג) בענף נכות כללית - נעשה שימוש בלוחות תמותה של מקבלי קצבת נכות כללית, המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011.
- (ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.

ז. שינויי חקיקה:

בחודשים דצמבר 2017 ועד לחודש פברואר 2018, התקבלו מספר תיקוני חקיקה, אשר השפיעו על יתרות קרנות הביטוח. מרבית ההשפעה נכללה בחישוב קרנות הביטוח לשנת 2017, כדלקמן:

1) קצבאות נכים (תיקון מספר 200 לחוק המ"ל)

קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרס 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית והביאה בשנת 2017 לגידול בקרן ביטוח של כ- 42 מיליארד ש"ח (כ-27% ביחס לקרן הביטוח לסוף שנת 2016). בחישוב קרן הביטוח לשנת 2017 נלקחו בחשבון השינויים הבאים מתיקוני החקיקה:

- הגדלת קצבת הנכים לכלל זכאי קצבת נכות כללית ב-470 ש"ח לחודש.
- איחוד הקח"ן (קצבה חודשית נוספת) לכלל בעלי 100% אי יכולת השתכרות לתוך בסיס הקצבה, וייצובו ל-451 ש"ח לחודש.
- הגדלת קצבת השר"מ (שירותים מיוחדים) לרמות של 112% ו-188% ב-200 ש"ח לחודש.
- תוספת של 235 ש"ח לחודש, לכל מי שעבר מקצבת נכות כללית לקצבת אזרח ותיק בגובה נכות, עד למרס 2018.
- תוספת עתידית לקצבה, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא מאוחר מיום 1 בינואר 2022.
- במסגרת החקיקה בנכות כללית הוכנס תיקון נוסף לפרק ההגדרות של חוק הביטוח הלאומי, לפיו הסכום הבסיסי יעודכן באופן הבא: "לעניין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה משנת - 2022 ואילך ב- 1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב- 1 בינואר של השנה הקודמת" (סע' משנה (4)).
- שינוי זה לא נלקח בחישוב קרן הביטוח בענף נכות כללית בדוחות הכספיים לשנת 2017 אולם נלקח בהצגה מחדש האמורה.
- לצורך החישוב בהצגה מחדש הונח גידול ריאלי בשכר של 0.5%. ההצמדה של קצבת נכות לפי שיעור עליית השכר הממוצע גרמה לגידול של כ- 7 מיליארד ש"ח בקרן ביטוח נכות כללית.

5 - קרנות הביטוח (המשך)

(2) חוק ההסדרים 2019 עבר בכנסת במרס 2018, וכלל בין השאר:

(א) רפורמה בסייעוד - על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות שהיו. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל את גמלאות הסייעוד.

קרן הביטוח בענף סיעוד חושבה על פי הנתונים בפועל של מקבלי קצבת סיעוד ליום 31.12.2018 הכוללים את יישום הרפורמה. השפעת הרפורמה היא גידול בקרן ביטוח של כ-7 מיליארד ש"ח, כאשר חלק של כ-3 מיליארד ש"ח כבר נזקף בדוחות הכספיים של השנה הקודמת.

(ב) הקדמת פעימות תוספת ותק בזקנה - בחוק ההסדרים 2017-2018, נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבאות זקנה ושארים, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 עד 2020. על פי חוק ההסדרים 2019, תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019. הקדמת הפעימות הגדילה בשנת 2017 את קרן ביטוח זקנה ושארים בכ-1 מיליארד ש"ח, השפעה שאינה מהותית ביחס לקרן ההתחלתית. בדוחות הכספיים לשנת 2018 לא חל שינוי לגבי סעיף זה.

להלן שתי הפעימות לאחר ההקדמה:

- 1.1.18 תוספת ותק לאחר אכשרה 4 שנים (ישולם רטרוא)
- 1.1.19 תוספת ותק החל מהשנה הראשונה

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח רשום בבאור זיא' כדלהלן:

בחודש ינואר 2019, פרסמה הועדה הבינלאומית לתקינה חשבונאית למגזר הציבורי (IPSASB) של הפדרציה הבינלאומית של רואי החשבון (IFAC) את IPSAS-42 - Social Benefits (להלן- התקן).

התקן קובע את הטיפול החשבונאי- הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של התחייבויות בגין קרנות הביטוח בגופים של ביטוח סוציאלי. התקן יכנס לתוקף החל משנת 2022. המוסד בוחן את השלכות התקן. במסגרת הבחינה כאמור, תשקול מנהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח. בשלב זה לא ניתן להעריך את השפעתו, אם בכלל.

6 - קרנות הביטוח: הערות נוספות (שלא מופיעות בביאור 17 בדו"ח)

בהערכת קרן הביטוח לענף סיעוד התשלומים העתידיים כוללים צפי לגידול ריאלי בשכר מאחר והם בעיקר תשלומים לנותני שרות ("גמלאות בעיף"). הונח שחברות ספקי שרות יעלו את התעריפים בהתאם לגידול ריאלי בשכר של 0.5% לשנה. הנחה זו נלקחה מהדו"ח האקטוארי המלא.

7 – הערות לגבי התרשימים

א. תרשים 1 מציג את הנתונים המאזניים, יתרת הנכסים הקיימים וקרנות הביטוח בצורה של תזרימים עתידיים.

(1) התרשים מציג הערכה של התשלומים העתידיים בגין ארבעת הענפים עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת ליום המאזן, במונחים ריאליים. הערך המהוון של התשלומים הנ"ל מהווה את קרנות הביטוח המוצגות בדו"ח הכספי. התרשים גם מציג את התקבולים העתידיים הנובעים מהאג"חים הקיימות ליום המאזן, במונחים ריאליים (הפירעונות לפי לוח הסילוקין ותקבולי הריבית לפי שיעור ריבית מובטח). הערך המהוון של התקבולים הנ"ל מהווה את יתרת הנכסים המוצגת בדו"ח הכספי. הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שבתהליך הרכישה. וכמו כן יתרת הנכסים לא מתייחסת לתקבולים (פירעונות וריבית) של הנכסים שהמוסד ירכוש בעתיד.

(2) ניתן לראות בתרשים שהתשלומים העתידיים גבוהים בהרבה מהתקבולים העתידיים מהנכסים כבר מתחילת התחזית. אבל צריך לזכור שההצגה בדו"ח הכספי של קרנות הביטוח ויתרת הנכסים, שנעשה ע"פ כללי חשבונאות מקובלים, משקפת רק חלק מתמונת מצבו הפיננסי של המוסד. זאת מכיוון שיהיו תקבולים ממקורות אחרים (כגון דמי ביטוח, השתתפות האוצר, וריבית מהשקעות חדשות במידה ויהיה עודף תזרימי להשקיע מחדש). ומצד שני יהיו תשלומים עתידיים למקבלי גמלאות בענפים שבגינם לא מחשבים קרנות הביטוח ואף בענפים שבגינם מחשבים קרנות הביטוח יהיו תשלומים עתידיים למקבלי גמלאות חדשים. דברים אלה ישפיעו על תזרים הנטו העתידי של המוסד ואינם מוצגים בדו"ח הכספי. הדו"ח האקטוארי המלא מציג תמונה יותר מקיפה כי הוא מתייחס לכל התקבולים והתשלומים הצפויים בעתיד.

ב. בהתאם למדיניות המוסד, יתרת הנכסים וקרנות הביטוח מחושבות לפי שיטת שווי הוגן, כלומר חישוב הערך המהוון של התזרימים העתידיים (המוצגים בתרשים 1) על פי ווקטור ריביות. תרשימים 2 ו-3 מציגים את ווקטורי הריביות שהיו בשימוש בשנים האחרונות. להלן הסבר להבדל בין ווקטורי הריביות המוצגים בתרשים 2 לעומת אלה בתרשים 3.

(1) **תרשים 2** מציג את הווקטורים השונים לפי שנים לפירעון של אג"חים חסרות סיכון וצמודות מדד (להלן "האג"חים) לסוף שנות הדיווח האחרונות שהתקבלו מהספק מרווח הוגן בע"מ. כל ווקטור בתרשים מייצג את הריבית השנתית הריאלית של האג"חים לפי שנים לפירעון (Spot Rates) עבור כל התקופה של האג"ח. לדוגמה, הקו לסוף 2018 מציג נכון ליום 31.12.2018 את הריבית השנתית הריאלית של האג"חים לתקופת השקעה של שנה אחת, הריבית השנתית הריאלית של האג"חים לתקופת השקעה של שנתיים, הריבית השנתית הריאלית של האג"חים לתקופת השקעה של שלוש שנים וכן הלאה.

(2) **תרשים 3** מציג את הווקטורים של הריביות העתידיות (Forward Rates) לסוף שנות הדיווח האחרונות לכל שנת השקעה עתידית בנפרד (אותן חישבנו בעזרת ה-Spot Rates הנ"ל). לדוגמה, הקו לסוף 2018 מציג את הריבית השנתית הריאלית של האג"חים לתקופת השקעה של שנה אחת נכון ליום 31.12.2018, הריבית הריאלית הצפויה לתקופת השקעה של שנה אחת כעבור שנה (קרי בסוף 2019), הריבית הריאלית הצפויה לתקופת השקעה של שנה אחת כעבור שנתיים (קרי בסוף 2020), וכן הלאה. הערכים המהוונים של התזרימים העתידיים בקרנות הביטוח ויתרת הנכסים חושבו בהתבסס על ריביות העתידיות אלה. בנוסף, התרשים מציג את הפער בריביות העתידיות בין הווקטור לסוף 2018 והווקטור לסוף 2017.

(3) מתרשים 3 ניתן לראות שהריביות בשנת 2018 עלו לעומת 2017 בכמעט כל תקופות הווקטור. זאת בשונה משנה קודמת שהריביות ירדו בחלק מהותי של התקופות (בכ-10 השנים הראשונות). העלייה בריביות בשנת 2018 גרמה לתופעות שלהלן:

- הקטנת התחייבויות בגין זכויות עובדים בהשוואה לשנה קודמת.
- קיטון בקרנות הביטוח של כ-21 מיליארד ש"ח (גידול של כ-19 מיליארד ₪ ב-2017).
- קיטון בשערוך איגרות חוב לפי שווי הוגן של כ-7 מיליארד ש"ח (בשנת 2017 - גידול של כ-8 מיליארד ש"ח). ראו באור 22 – הכנסות מימון בדו"ח הכספי.

7- הערות לגבי התרשימים (המשך)

ג. תרשימים 4-6 מציגים את תוחלת החיים בלידה לפי תחזיות שונות של הלמ"ס לאוכלוסיית מדינת ישראל לטווח הארוך והפער ביניהן.

(1) התרשימים ממחישים את השינוי בהנחת שיעורי התמותה שבוצע בשנה הקודמת בדו"ח הכספי בחישוב קרנות הביטוח כמתואר בביאור קרנות הביטוח (סעיף לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב בענף זקנה ושארים ותת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה).

(2) ניתן לראות שתוחלת החיים בתחזית המעודכנת של הלמ"ס, הנגזרת משיעורי התמותה, נמוכה מתוחלת החיים של התחזית הקודמת, בעיקר לנשים. תוחלת חיים נמוכה מקצרת את תקופת תשלום הקצבאות ולכן עדכון שיעורי התמותה הקטין את קרנות הביטוח בשנת 2017 לעומת שנת 2016.

8 – הסבר ללוחות 0 – 8 בדו"ח אקטואר (ובמיוחד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)

- א. מומלץ לקרוא פרק זה בד בבד עם לוח מס' 0 בחלק האחרון של דו"ח זה.
- ב. הנתונים בשורות א'-ד' מייצגים את מצבו הכספי של המוסד בסוף השנה, והנם "מאזניים". הנתונים בשורות ה'-ל"ג מייצגים את מצבו הכספי של המוסד במשך השנה ומתייחסים לתזרים המזומנים לתקופת שנה, והנם "תזרימיים".
- ג. מדיניות לשכת האקטואר היא להציג את הנתונים התזרימיים על בסיס מזומן ולא על בסיס מצטבר (במילים אחרות, לפי נתוני "תקבולים" ו"תשלומים" בביאור מגזרים (ביאור 30) בדו"ח הכספי ולא לפי נתוני "הכנסות" ו"הוצאות" בביאור).
- ד. התוצאות הנן מתמטיות ומבוססות על הסכומים בדוחות הכספיים כפי שנמסרו ללשכת האקטואר. יודגש כי אין לייחס חשיבות יתר לערך המוחלט של הנתונים והיחסים בלוחות, אלא לבחון את השינויים בהם משנה לשנה, קרי לבחון את המגמות במהלך הזמן, אשר יכולות לתת אינדיקציה לגבי ההתפתחות העתידית.
- ה. לוח 0 מסכם את סה"כ ענפי הביטוח של המוסד על ציר הזמן ומטרתו היא הצגת התמונה הכוללת. אך יש להיזהר מלייחס חשיבות לתמונה הכוללת בלבד, ולא לייחס חשיבות למצבם הכספי של הענפים הנפרדים. הגישה של הסתכלות בתמונה הכוללת בלבד בעייתית מאחר והיא יכולה לייצר הרגשה שמצבו הכספי של המוסד תקין באופן כללי, וגורמת לאי-שימת לב לעובדה שקיימים ענפי ביטוח עם בעיות במצב הכספי ובאיזון שלהם.
- ו. להלן תיאור לוח 0 (תיאור יתר הלוחות זהה לתיאור לוח 0, אך כל לוח מתייחס לענף נפרד):
- (1) בשורה א' מוצגות יתרות נכסי הענף (מביאור 30 א.4 בדו"ח הכספי) שהן אג"חים מסדרות מיוחדות המונפקות עבור המוסד על ידי משרד האוצר.
 - (2) בשורה ב' בלוחות 0-4 מוצגות קרנות הביטוח (מביאור 30 א.4 בדו"ח הכספי) - כלומר ההתחייבויות לתשלומים עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת בענף ליום המאזן. בלוחות 5-8 מופיע אפס מכיוון שאין קרנות ביטוח בענפים שלוחות אלו משקפים.
 - (3) כאמור, הערכת יתרת הנכסים וקרנות הביטוח בוצעו לפי שיטת שווי הוגן. כאשר מתבוננים בשינויים בין שנה אחת לאחרת יש לזכור שאלה מושפעים בין היתר מהשינויים בווקטור הריביות.
 - (4) בדרך כלל, השפעת ווקטור הריביות על קרנות הביטוח תהיה יותר מהותית מאשר השפעתו על יתרת הנכסים מאחר ותקופת התזרימים העתידיים של קרנות הביטוח (תשלומי הקצבאות) ארוכה מזו של האג"חים (פירעונות ותשלומי ריבית).
 - (5) דרך אחת להתייחס ליתרת נכסי הענף היא שנכסים אלו מיועדים למימון התשלומים עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת בענף ליום המאזן. לפי גישה זו ניתן להגדיר גירעון האקטוארי ושיעור הכיסוי האקטוארי המופיעים בשורות הבאות בלוח.
 - (6) בשורה ג' מוצגים הגירעונות האקטואריים. הגירעון האקטוארי מוגדר בדו"ח האקטואר השנתי כהפרש בין קרן הביטוח ויתרת נכסי הענף. לפי שיטה החשבונאית של הדו"ח הכספי נתון זה אמור להמחיש את סכום הכסף שחסר בחשבון הענף, מכיוון שהערך המהוון של התשלומים לזכאים לקצבאות הוא יותר גדול מהערך המהוון של התקבולים מיתרת נכסי הענף הקיימת (יכולות להיות הגדרות אחרות למונח גירעון האקטוארי).
 - (7) בשורה ד' מוצגים שיעורי הכיסוי האקטוארי. שיעור הכיסוי האקטוארי מוגדר בדו"ח האקטואר השנתי כיחס בין יתרת נכסי הענף לקרן הביטוח. לפי שיטה החשבונאית של הדו"ח הכספי נתון זה אמור להמחיש את חלק של קרן הביטוח שיש עליו כיסוי מיתרת נכסי הענף הקיימת (יכולות להיות הגדרות אחרות למונח שיעור הכיסוי האקטוארי).

8 – הסבר ללוחות (המשך)

(8) בשורה ה' מוצגים התשלומים כולל מינהל וחובות אבודים (מביאור 30 ב.2 בדו"ח הכספי).

(9) בשורה ו' מוצגים עודפי התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים.

(10) בשורה ז' מוצגים היחסים בין עודפי התקבולים לתשלומים.

(11) בשורה ח' מוצגים תקבולי דמי ביטוח (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). החלק מדמי ביטוח הממומן ע"י האוצר ("השיפוי") לפי סעיף 32(ג1) לחוק הביטוח הלאומי נכלל.

(12) בשורה ט' מוצגים היחסים בין תקבולי דמי הביטוח לתשלומים. נתון זה בא לבטא את מידת העצמאות הפיננסית של המוסד.

(13) בשורה י' מוצגת השתתפות תקציב המדינה (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). הנתון מבטא את הכנסות המוסד מתקצוב המדינה (ללא "השיפוי" הנכלל בתקבולי דמי הביטוח).

(14) בשורה י"א מוצגים היחסים בין השתתפות תקציב המדינה לתשלומים. נתון זה בא לבטא את רמת ההשתתפות של האוצר ביחס לתשלומים.

(15) בשורה י"ב מוצגים היחסים בין השתתפות תקציב המדינה לדמי הביטוח. הנתון מבטא את רמת ההשתתפות של האוצר ביחס לתקבולי דמי ביטוח.

(16) בשורה י"ג מוצגים תקבולים מריבית (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). חלק לא מבוטל של תקבולי המוסד מגיע מריבית על נכסיו.

(17) בשורות י"ד-ט"ו מוצגות ההעברות הבין-ענפיות (מביאור 30 א.4 בדו"ח הכספי). בסה"כ ענפי המוסד (לוח 0) הנתון הוא אפס.

(18) בשורה ט"ז מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה:

(א) עבור יתרת נכסי הענף, קרנות הביטוח והגירעון האקטוארי - הנתונים מבטאים באופן מתמטי את השינוי הריאלי מדצמבר של השנה הקודמת עד דצמבר של שנת הדו"ח.

(ב) עבור תשלומים ותקבולי דמי ביטוח - הנתונים מבטאים את השינויים הריאליים המחושבים לפי המדדים הממוצעים של השנה שקדמה לשנת הדו"ח ושל שנת הדו"ח.

ז. לוח 0.2018 מרכז את הנתונים עבור שנת הדו"ח לפי ענף. מעודפי התקבולים על התשלומים (שורה ו'), רואים שהמצב הפיננסי נכון לעכשיו של חלק מהענפים כגון סיעוד, נכות כללית ואבטלה הוא בעייתי. נתוני הענפים הענקות מטעמי צדק ונפגעי תאונות לשנת 2018 מופיעים בלוח 0.2018 וגם כלולים בסה"כ של כל הענפים בלוח 0, אולם לא מוצגים לוחות נפרדים בגינם.

9 – סיכום

א. מלוחות של הענפים ניתן לראות שישנם ענפים כגון סיעוד, נכות כללית ואבטלה שהתשלומים שלהם גבוהים מהתקבולים היום, ומצב זה מתקיים כבר תקופה ארוכה. ברוב הענפים האחרים (כגון אזרח ותיק ושארים, נפגעי עבודה, אמהות ופש"ר) המצב היה דומה, וחל שיפור בעודפי התקבולים על התשלומים בשנים האחרונות בעיקר בגלל חוק ההסדרים לשנים 2015-2016 ששינה את אופן חלוקת סה"כ הקצבות האוצר בין הענפים. בחלוקה החדשה כל ענף מקבל הקצבות לפי לוח 'י' לחוק, על חשבון "הקצבת יתר" לענף ילדים שהייתה נהוגה לפני שינוי החוק. בנוסף, חוק ההסדרים לשנים 2015-2016 בין השאר, הכניס שינוי לסעיף 32 של החוק הקובע שמשרד האוצר ישפה את המוסד בגין תשלומי מענקי אשפוז, דבר ששיפר בהרבה את מצבו הפיננסי של ענף אמהות.

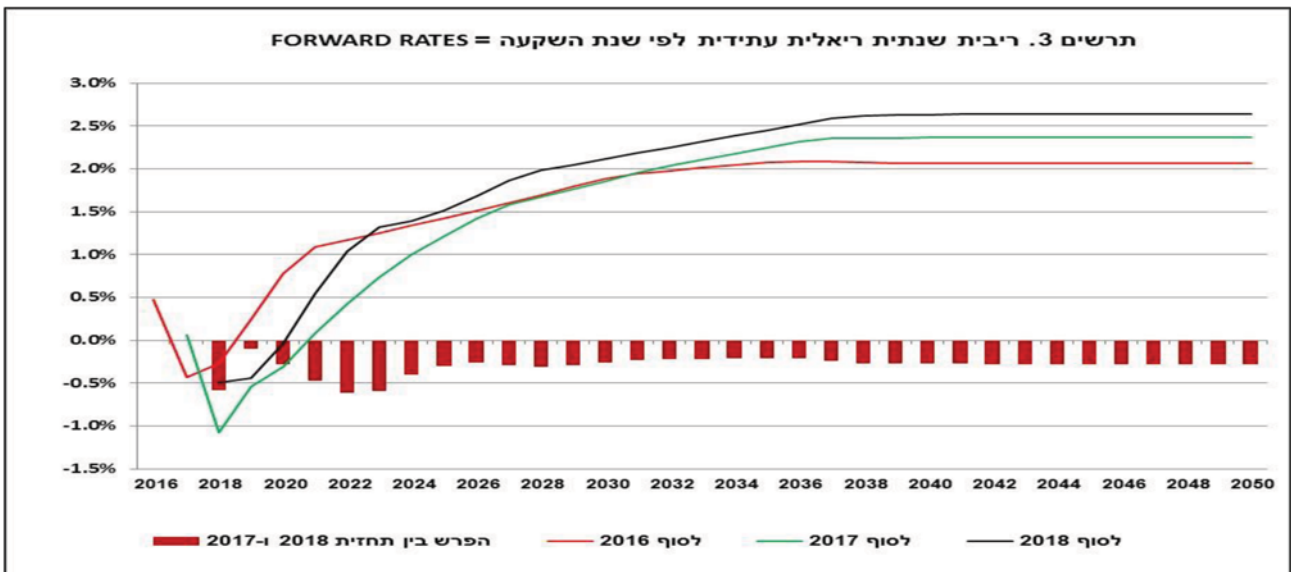
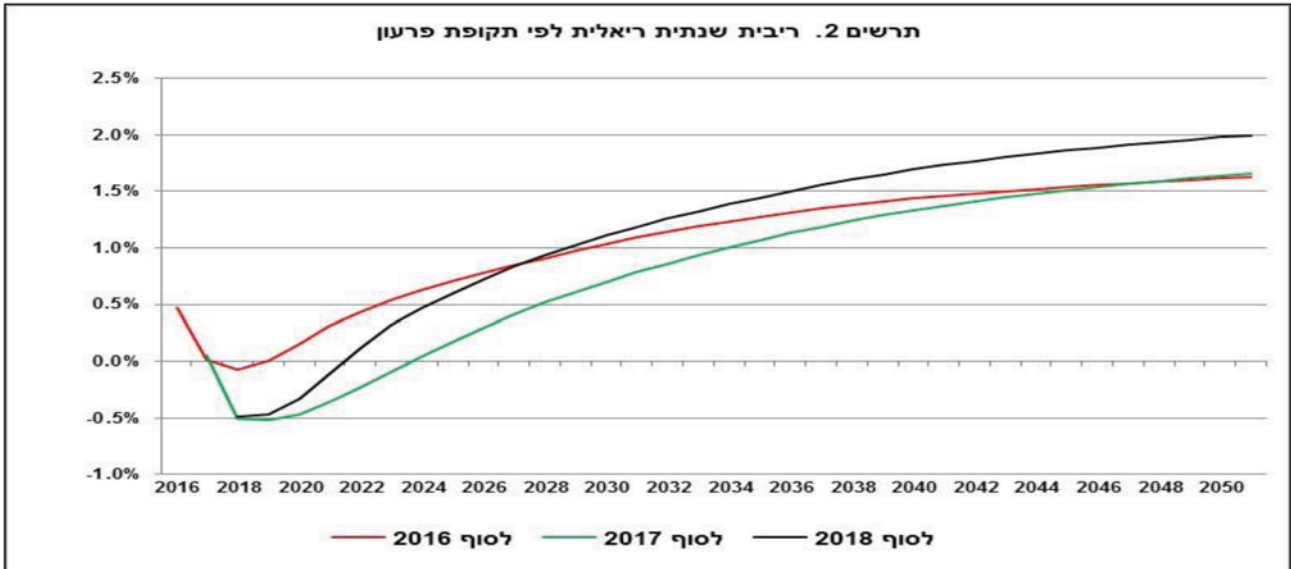
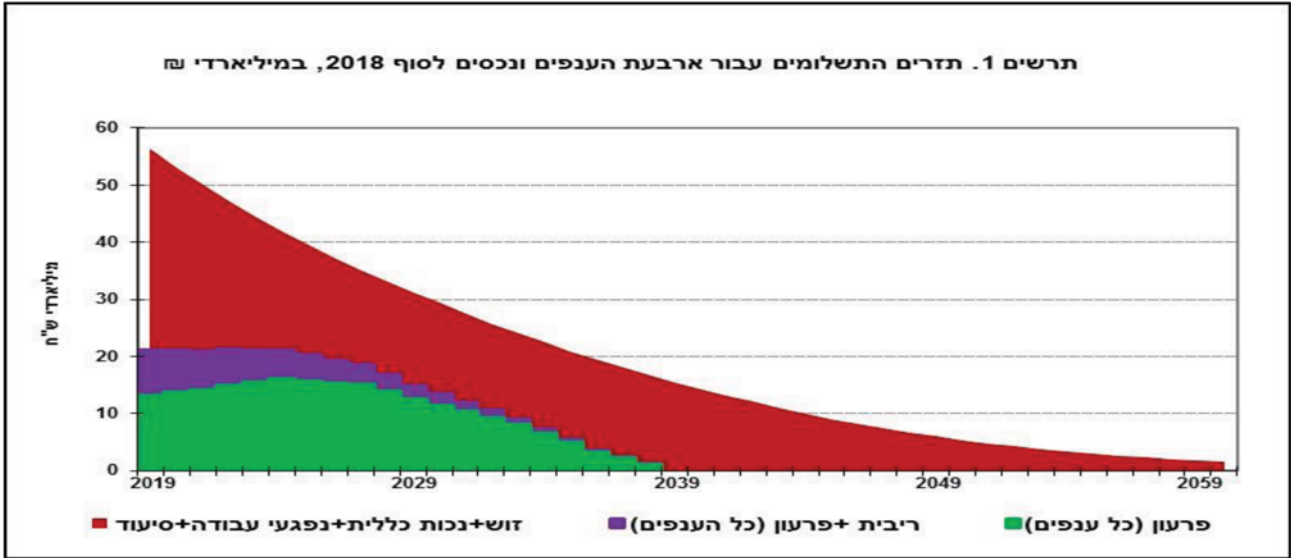
ב. השיפור בעודפי התקבולים על התשלומים שהתרחש לאחרונה אינו בהכרח מנבא מצב פיננסי איתן למוסד. יש לזכור שהנתונים המוצגים בדו"ח הכספי ובלוחות דו"ח האקטואר השנתי, על אף שהם מבוססים על כללי חשבונאות מקובלים, אינם מציגים תמונה שלמה של המצב הפיננסי של המוסד כפי שכבר הוסבר.

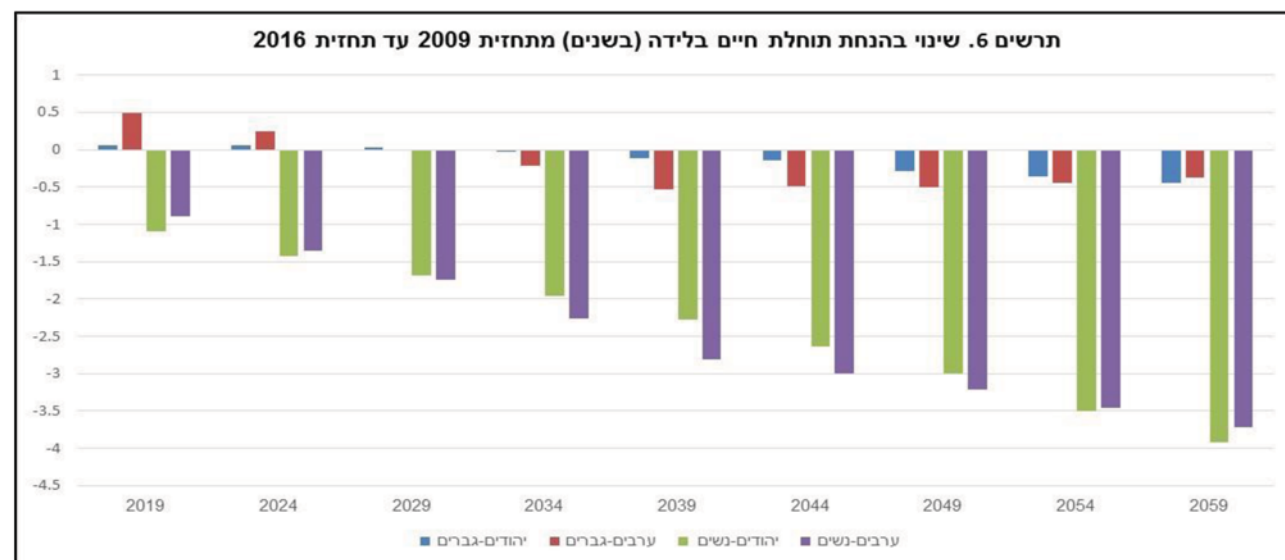
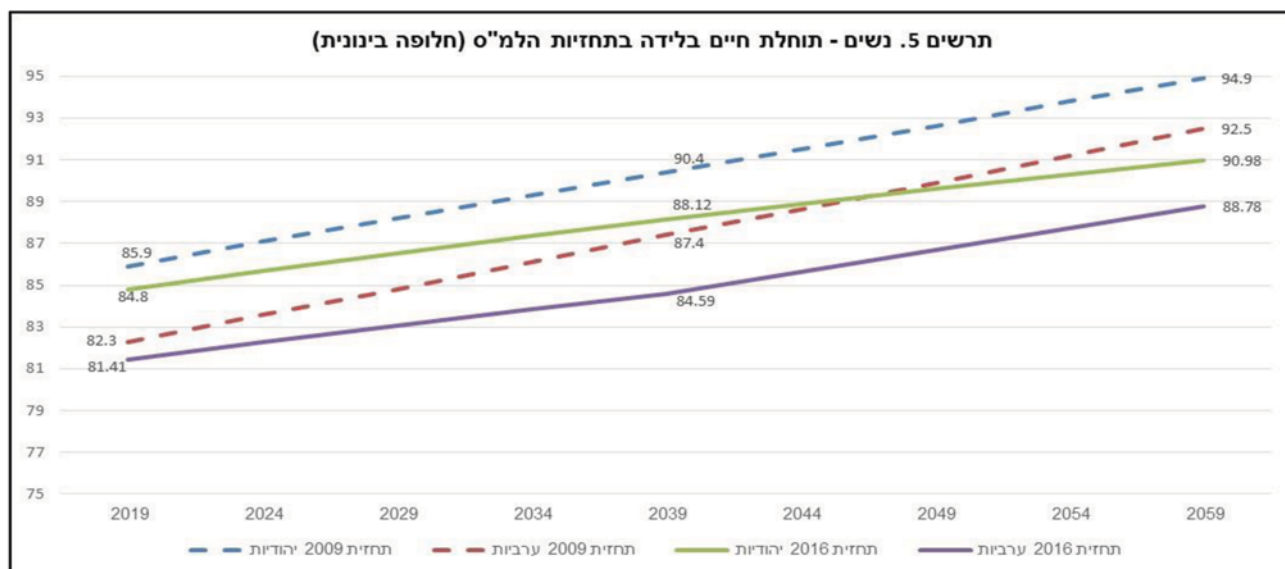
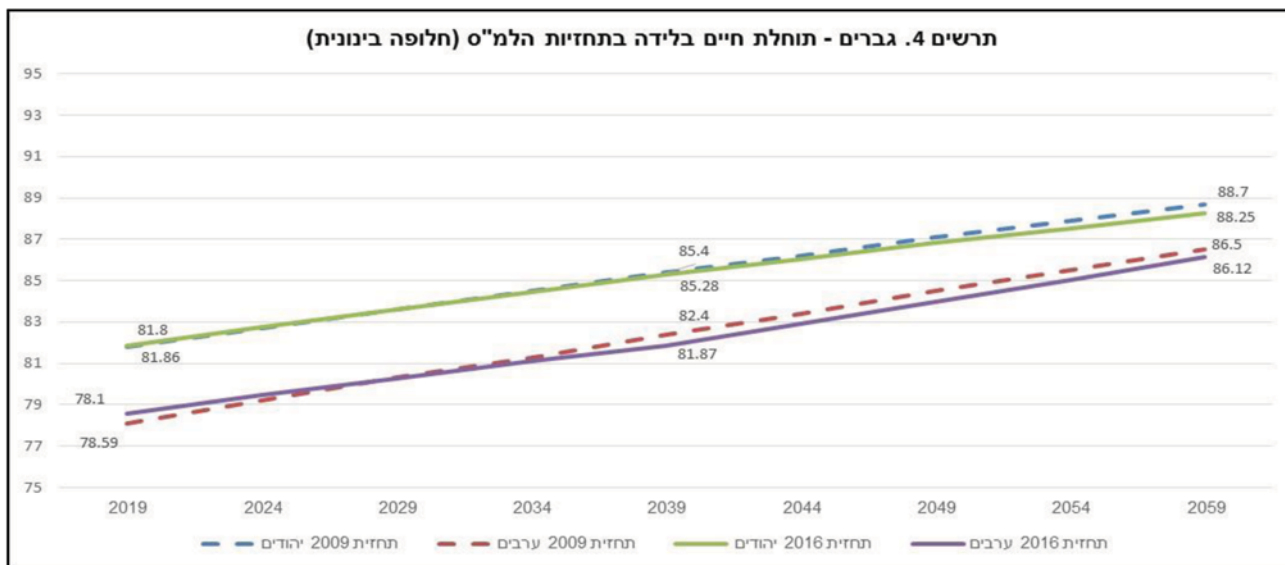
ג. המקום הראוי לניתוח אקטוארי מקיף בנושא מצבו הכספי והקיימות הפיננסית של המוסד הינו הדו"ח האקטוארי המלא המספק בין היתר תחזית ארוכת טווח בגין המבוטחים הקיימים היום והמבוטחים הצפויים לאורך תקופת התחזית. כמו כן, הדו"ח האקטוארי המלא נותן ביטוי לתשלומים למקבלי קצבאות עתידיים ולתקבולים שהמוסד צפוי לקבל לאורך תקופת התחזית.

ד. הדו"ח האקטוארי המלא האחרון¹ פורסם בינואר 2017. ניתן להתרשם ממנו שיש הרבה אתגרים פיננסיים העומדים בפני המוסד. בסופו של דבר יהיה אפשר להתמודד מול האתגרים אם המוסד והמחוקק יהיו נחושים למצוא פתרונות ראויים וליישם.

מוטי פרנקל
אקטואר המוסד לביטוח לאומי

¹ http://www.btl.gov.il/Publications/aktuarial/Documents/2013_Triennial_Report.pdf

סעיף ד: רק חלק מיל"ל, נכונת כלילית: לפי דוחות כספיים

המסומים באלפי שם נומרילי

לוח מס' 0

התפתחות ענף הביטוח: סה"כ הענפים

שנת כספים	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
נחותים לסוף השנה:										
א. ירתת נכסי הענף	271,536,259	263,907,685	244,503,870	233,051,447	229,697,640	218,627,187	212,843,217	194,467,730	183,519,651	171,328,635
ב. קידו הביטוח=התחבובות כלפי מובילי גמלאות בפועל	722,611,600	698,876,300	652,202,300	551,810,900	518,116,100	461,018,900	435,745,200	378,774,100	351,058,000	317,137,000
ג. גרעון אקטוארי=קידו הביטוח בנוכחי ירתת נכסי הענף	451,075,341	434,968,615	407,698,430	318,759,453	288,418,460	242,391,713	222,901,983	184,306,370	167,538,349	145,808,365
ד. ביטוי אקטוארי=ירדת נכסי הענף ביחס לקידו הביטוח	38%	38%	37%	42%	44%	47%	49%	51%	52%	54%

מסומים במישר השנה:

ה. השלומים (כולל מנהל)	77,937,514	73,420,278	66,111,856	62,857,114	59,696,243	57,809,723	55,463,234	51,581,549	48,342,209	44,689,542
ו. ערדף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על המשלומים	11,130,051	9,543,966	10,238,255	5,466,382	3,636,900	4,694,910	4,548,098	6,314,003	3,998,639	5,412,186
ז. ערדף התקבולים על המשלומים כ-6% מסה"כ המשלומים	14%	13%	15%	9%	6%	8%	8%	12%	8%	12%
ח. התקבולי דמי ביטוח	49,564,140	46,850,774	44,415,176	41,490,830	38,929,538	36,969,279	34,568,629	33,735,488	31,334,531	28,128,315
ט. התקבולי דמי ביטוח	64%	64%	67%	66%	65%	64%	62%	65%	65%	63%
י. השתתפות הקציצ המדידה	30,816,236	27,392,157	23,586,254	18,462,430	16,026,474	17,140,914	17,274,077	16,426,907	13,508,416	14,867,103
יא. השתתפות הקציצ המדידה כ-6% מסה"כ המשלומים	40%	37%	36%	29%	27%	30%	31%	32%	28%	33%
י"ב. השתתפות הקציצ המדידה כ-6% מדמי הביטוח	62%	58%	53%	44%	41%	46%	50%	49%	43%	53%
י"ג. התקבולים מורייבת	7,996,729	7,895,825	7,608,919	7,680,742	7,812,470	7,748,010	7,692,908	7,304,114	7,004,748	6,665,721

י"ד. העברת ביז-ענפית במישר השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ט"ו. העברת ביז-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ט"ז. גידולים דיאלים שנתיים של:

ירדת נכסי הענף, בלי השפעת העברת ביטוחים	2.1%	7.5%	5.1%	2.5%	5.3%	0.9%	7.7%	3.7%	4.3%	21.5%
קידו הביטוח	2.6%	6.7%	18.4%	7.6%	12.6%	3.9%	13.2%	5.6%	7.8%	17.2%
גרעון אקטוארי	2.9%	6.3%	28.2%	11.6%	19.2%	6.8%	19.0%	7.7%	11.9%	12.5%
משלומים	5.3%	10.8%	5.8%	6.0%	2.8%	2.7%	5.7%	3.1%	5.3%	8.1%
תקבולי דמי ביטוח	4.9%	5.2%	7.6%	7.3%	4.8%	5.3%	0.7%	4.1%	8.5%	-2.2%

הערות: התוצאות הנו מתמטיות מבוססות על המספרים המדווחים בדוחות הכספיים.

שנת כספים	המספרים באלפי ש"ח נומינלי									
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009

שנת כספים	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
א. יחידת נכסי הערך	86,294,626	83,164,086	76,519,995	73,840,365	75,952,464	74,992,550	75,208,875	70,481,634	68,131,488	64,152,279
ב. קרן הביטוח=התביעות כליפי מקבלי נגמלות בפועל	413,715,600	405,986,700	415,254,800	336,595,900	319,224,000	282,023,000	265,664,900	228,059,700	213,356,800	190,245,500
ג. גזעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יחידת נכסי הערך	327,420,974	322,822,614	338,734,805	262,755,535	243,271,536	207,030,450	190,456,025	157,578,066	145,225,312	126,093,221
ד. כיסוי אקטוארי=יחידת נכסי הערך ביחס לקרן הביטוח	21%	20%	18%	22%	24%	27%	28%	31%	32%	34%

בתרומם במשך השנה:

ה. תשלומים (כולל נגמל)	29,332,999	27,195,335	25,852,437	24,804,936	23,699,315	22,138,227	20,908,042	19,598,096	18,144,133	16,487,357
ו. עזרה התקבולים (ללא הפרשי הצמחה) על התשלומים	4,351,300	4,074,612	2,621,660	-2,031,066	-1,583,363	-692,146	-108,816	717,346	1,242,672	940,627
ז. עזרה התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים	15%	15%	10%	-8%	-7%	-3%	-1%	4%	7%	6%
ח. תקבולי דמי ביטוח	20,345,815	19,257,196	18,279,696	17,307,147	16,601,560	15,989,918	15,344,642	15,082,092	14,200,177	12,750,356
ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים	69%	71%	71%	70%	70%	72%	73%	77%	78%	77%
י. השתמעות הקצב המדינה	10,795,811	9,504,195	7,785,191	2,955,177	2,831,317	2,720,521	2,674,646	2,522,457	2,550,232	2,156,014
יא. השתמעות הקצב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים	37%	35%	30%	12%	12%	12%	13%	13%	14%	13%
י"ב. השתמעות הקצב המדינה ב-% מדיני הביטוח	53%	49%	43%	17%	17%	17%	17%	17%	18%	17%
י"ג. התבולים מריבית	2,524,480	2,489,349	2,383,577	2,488,857	2,649,765	2,682,331	2,754,253	2,697,010	2,608,178	2,512,055
י"ד. העברה בין-ענפית במשך השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ט"ו. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ט"ז. גידולים ריאליים שנתיים של:										
יחידת נכסי הערך, כלי השעת העברה בינענפות	2.9%	8.2%	3.8%	-1.8%	1.5%	-2.1%	5.0%	1.3%	3.4%	19.5%
קרן הביטוח	1.1%	-2.6%	23.6%	6.5%	13.4%	4.3%	14.6%	4.6%	9.2%	16.9%
גזעון אקטוארי	0.6%	-5.1%	29.2%	9.1%	17.7%	6.8%	18.9%	6.2%	12.2%	15.6%
תשלומים	7.0%	4.9%	4.8%	5.3%	6.5%	4.3%	4.9%	4.4%	7.2%	6.1%
תקבולי דמי ביטוח	4.8%	5.1%	6.2%	4.9%	3.3%	2.6%	0.0%	2.7%	8.4%	-1.8%

הערות: התוצאות הנתו מתמצות מביטוח על המספרים המודווחים בדוחות הכספים.

רק חלק מלייל

הסכומים באליי שה נומינלי

לוח מס' 2

התפתחות ענף הביטוח : סייער

שנת כספים	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
התחילת שנת השנה:										
א. יחידת נכסי הענף	44,104	320,284	82,840	10,773	5,337	0	0	0	-1,092,481	1,057,781
ב. קרן הביטוח=החובות כלפי מקבלי גמלאות בפועל	42,475,500	30,638,300	22,611,500	17,434,500	16,915,300	16,435,800	14,259,300	13,107,000	12,490,000	10,254,500
ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בפועל יחידת נכסי הענף	42,519,604	30,318,016	22,528,660	17,423,727	16,909,963	16,435,800	14,259,300	13,107,000	13,582,481	9,196,719
ד. כיסוי אקטוארי=יחידת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-9%	10%

המנויים במשך השנה:

ה. תשלומים (כולל מנהל)	7,117,364	5,894,386	4,667,295	4,355,308	4,134,500	3,798,294	3,391,394	3,254,667	2,879,047	2,629,862
ו. עידוף המקבולים (ללא הפרישי הצטנדה) על התשלומים	-5,069,781	-4,185,543	-3,749,432	-3,529,087	-3,360,370	-3,100,157	-2,731,119	-2,813,311	-2,373,671	-2,059,968
ז. עידוף המקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים	-71%	-71%	-80%	-81%	-81%	-82%	-81%	-86%	-82%	-78%
ח. הקבולי דמי ביטוח	1,043,498	931,747	835,368	756,277	701,444	614,813	591,154	529,385	495,476	467,266
ט. הקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ התשלומים	15%	16%	18%	17%	17%	16%	17%	16%	17%	18%
י. השתתפות הקצבה המדינה	899,408	679,534	0	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתתפות הקצבה המדינה ב-% מסה"כ התשלומים	13%	12%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. השתתפות הקצבה המדינה ב-% מדמי הביטוח	86%	73%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יג. מקבולים מורכבת	100,409	88,982	73,473	65,657	68,449	81,424	66,537	-93,777	8,473	100,786
יד. העברה בין-ענפית במשך השנה	5,327,000	4,576,000	3,861,000	3,527,000	3,371,112	2,954,298	2,673,242	0	0	2,500,000
ט"ו. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	3,976,952	0	0

ט"ז. גידולים ריאליים שנתיים של:

יחידת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית	-100.8%	-93.1%	-97.8%	-99.7%	-	-	-	254.6%	-199.4%	-66.7%
קרן הביטוח	37.5%	35.8%	31.0%	3.3%	1.1%	13.4%	6.5%	2.2%	17.2%	7.2%
גרעון אקטוארי	39.1%	34.8%	30.6%	3.2%	1.0%	13.4%	6.5%	-6.0%	42.1%	2.4%
תשלומים	19.8%	27.0%	7.8%	4.8%	7.2%	10.1%	0.7%	10.1%	6.0%	2.7%
מקבולי דמי ביטוח	11.1%	12.1%	11.2%	7.3%	12.4%	2.3%	7.9%	4.0%	2.6%	0.7%

הערך: הריבואות הנן מתמצנות מבוססת על המספרים המדווחים ברווחי הכספיים.

לפי דוחות הכספים

המכונים באלפי הנווילי

3

לוח נסי' 3

התפתחות ענף הביטוח : נכות כלילת

שנת כספים	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

החברים לוחות השנה:

א. יתרת נכסי הענף	174,424	160,123	310,309	435,912	161,326	-8,503	0	3,432,332	6,649,503	9,589,803
ב. קרד הביטוח=חוליות=כופי מקבלי נזילות נמלאות בענף	211,590,800	200,506,400	154,855,300	145,560,300	136,351,700	122,070,100	116,128,200	103,520,700	94,036,000	86,103,700
ג. געשור אקטוארי=קרד הביטוח בענף= יתרת נכסי הענף	211,416,376	200,346,277	154,544,991	144,924,388	136,190,374	122,078,603	116,128,200	100,088,368	87,386,497	76,513,897
ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרד הביטוח	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	7%	11%

מחירים במשך השנה:

ה. השלדומים (כולל מנהל)	16,016,919	14,010,608	13,127,511	12,666,417	12,122,774	11,347,689	10,769,985	10,086,940	9,650,133	8,892,693
ו. ערדף המקבילים (ללא הפרשי המגדל) על השלדומים	-4,249,220	-3,140,724	-3,312,330	-5,187,375	-4,955,815	-4,348,652	-4,070,639	-3,411,159	-3,118,620	-2,846,362
ז. ערדף המקבילים על השלדומים ב-% מסד"כ השלדומים	-27%	-22%	-25%	-41%	-41%	-38%	-38%	-34%	-32%	-32%
ח. מקבילי דמי ביטוח	7,406,471	7,020,503	6,653,022	6,305,627	6,055,242	5,835,808	5,604,272	5,518,416	5,178,366	4,648,479
ט. מקבילי דמי ביטוח ב-% מסד"כ השלדומים	46%	50%	51%	50%	50%	51%	52%	55%	54%	52%
י. השתתפות המצויב המגדל	4,091,750	3,591,483	2,861,176	814,366	803,157	778,365	770,991	735,411	791,011	628,911
יא. השתתפות הקציב המגדל ב-% מסד"כ השלדומים	26%	26%	22%	6%	7%	7%	7%	7%	8%	7%
י"ב. השתתפות הקציב המגדל ב-% מנדפי הביטוח	55%	51%	43%	13%	13%	13%	14%	13%	15%	14%
י"ג. מקבילים מורכבת	76,775	58,398	66,604	107,285	85,494	95,166	97,634	199,366	326,891	447,981
י"ד. העברת כרד-ענפי במשך השנה	4,240,000	2,997,000	3,280,000	5,501,000	4,969,000	4,384,985	362,179	0	0	0
ט"ו. העברת כרד-ענפי כסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ט"ו. גודלים ריאליים שנתיים של:

הרת נכסי הענף, כלי השפעת העברת ביטוח	-96.1%	-95.2%	-91.6%	-92.2%	-96.7%	-100.1%	-100.0%	-49.5%	-32.5%	-11.6%
קרד הביטוח	4.7%	29.0%	6.7%	7.7%	11.9%	15.8%	21.5%	7.7%	6.4%	17.7%
געשור אקטוארי	4.7%	29.1%	6.9%	7.5%	11.8%	19.8%	30.8%	12.1%	11.2%	22.8%
השלדומים	13.4%	6.5%	4.2%	5.1%	6.3%	10.8%	9.7%	1.0%	5.7%	4.3%
מקבילי דמי ביטוח	4.7%	5.3%	6.1%	4.8%	3.3%	4.2%	6.4%	3.0%	8.5%	-1.3%

הערה: התוצאות הנו הממשיות מבוטאות על המספרים המדווחים בידוח הכספים.

המכונים באלפי שם נומרילי

שנת כספים	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
א. יתרת נכסי הענף	5,618,754	3,486,330	1,395,317	-191,581	36,260	200,456	1,079,970	2,362,728	3,489,186	4,473,657
ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל	54,829,700	55,181,700	51,453,900	47,243,200	45,105,900	40,010,500	37,516,300	32,934,400	30,558,200	28,297,800
ג. גרעין אקטוארי=קרן הביטוח בניסוי יתרת נכסי הענף	49,210,946	51,695,370	50,058,583	47,434,781	45,069,640	39,810,044	36,436,330	30,571,672	27,069,014	23,824,143
ד. כליסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף בהתאם לקרן הביטוח	10%	6%	3%	0%	0%	1%	3%	7%	11%	16%

נתונים לטווח השנה:

נתונים במשך השנה:

ה. תשלומים (כולל גמלה)	5,518,368	5,219,293	4,952,279	4,943,291	4,702,961	4,421,905	4,074,901	3,739,030	3,539,708	3,330,173
ו. עורף הקבולות (ללא הפרשי הגמלה) על התשלומים	2,137,049	1,992,020	1,513,974	-22,586	-640,867	-835,884	-1,263,754	-1,139,584	-1,304,417	-1,364,340
ז. עורף הקבולות על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים	39%	38%	31%	0%	-14%	-19%	-31%	-30%	-37%	-41%
ח. הקבולי דמי ביטוח	5,826,908	5,472,544	5,152,848	4,514,539	3,758,182	3,265,792	2,514,206	2,297,233	1,855,092	1,653,429
ט. הקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים	106%	105%	104%	91%	80%	74%	62%	61%	52%	50%
י. השתתפות הקצוב המדינה	1,220,583	1,063,560	826,112	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתתפות הקצוב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים	22%	20%	17%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. השתתפות הקצוב המדינה ב-% מדמי הביטוח	21%	19%	16%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יג. הקבולות מריבות	132,030	72,723	15,960	0	0	21,222	75,312	112,234	156,257	203,760
יד. העברה בין-ענפים במשך השנה	0	0	0	67,000	454,000	0	0	0	0	0
ט"ו. העברה בין-ענפים בטרם השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ט"ז. גידולים ריאליים שנתיים של:

יתרת נכסי הענף. כלי השפעת העברה בתעופות	59.9%	148.9%	-829.8%	-287.4%	-94.4%	-81.8%	-55.0%	-33.7%	-24.0%	-7.9%
קרן הביטוח	-1.4%	6.8%	9.1%	5.8%	13.0%	4.7%	12.1%	5.5%	5.2%	17.8%
גרעין אקטוארי	-5.6%	2.9%	5.7%	6.3%	13.4%	7.3%	17.3%	10.5%	10.7%	24.4%
תשלומים	4.9%	5.1%	0.7%	5.8%	5.9%	6.9%	7.2%	2.1%	3.5%	6.0%
הקבולי דמי ביטוח	5.6%	5.9%	14.8%	20.9%	14.5%	27.9%	7.6%	19.7%	9.3%	-4.8%

הערות: הריצאות הנג' מתבצעות מנסיונות על המספרים המודווחים בדוחות הכספיים.

שנת מספרים	המספרים באלפי ש"ח נומינלי									
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009

9,028,313	5,642,588	2,557,187	144,278	75,149	-103,834	0	0	0	0	-1,860,764
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
-9,028,313	-5,642,588	-2,557,187	-144,278	-75,149	103,834	0	0	0	0	1,860,764
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

בתחילת השנה:

7,897,196	7,504,335	6,831,432	6,605,019	6,315,830	5,920,595	5,544,036	5,106,242	4,776,775	4,351,130
3,397,583	3,013,618	2,473,182	-2,683,983	-2,725,256	-2,548,747	-2,509,165	-2,173,526	-2,296,752	-2,023,531
43%	40%	36%	-41%	-43%	-43%	-45%	-43%	-48%	-47%
4,343,427	4,094,268	3,869,167	3,575,771	3,273,731	3,054,618	2,761,741	2,686,798	2,426,771	2,177,875
55%	55%	57%	54%	52%	52%	50%	53%	51%	50%
6,736,009	6,297,009	5,394,816	293,117	269,836	261,753	202,974	190,828	168,248	166,557
85%	84%	79%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
15%	15%	13%	8%	8%	9%	7%	7%	7%	8%
215,343	126,676	40,631	52,148	47,008	55,477	70,156	55,090	-114,996	-16,832
0	0	0	2,680,000	2,829,000	2,574,002	2,373,986	2,123,322	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	4,308,134	0

פ"י, ציודים ריאליים שנחזרים של:

58.7%	119.8%	1676.0%	-94.7%	-97.2%	-	-	-	125.5%	-748.7%
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58.7%	119.8%	1676.0%	93.9%	-172.5%	-	-	-	-100.0%	-748.7%
4.4%	9.6%	4.0%	5.2%	6.2%	5.2%	6.8%	3.3%	6.9%	7.9%
5.2%	5.6%	8.8%	9.9%	6.7%	8.9%	1.1%	7.0%	8.5%	-1.4%

הערך: התוצאות חזו מתאמצים מבוססים על המספרים המודווחים בדוחות המספיים.

המחזורות שנת הביטוח : ילדים										
שנת כספים	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009

הכנסות	156,844,547	160,292,224	152,958,607	151,378,222	146,309,636	136,989,751	130,529,454	112,988,261	100,691,828	91,829,822
הוצאות	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
הוצאות נכס	-156,844,547	-160,292,224	-152,958,607	-151,378,222	-146,309,636	-136,989,751	-130,529,454	-112,988,261	-100,691,828	-91,829,822
הוצאות נכס	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הוצאות נכס	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

הוצאות נכס	8,148,215	9,439,018	5,862,281	5,462,435	4,786,397	6,271,223	7,130,185	6,797,480	6,096,167	5,474,547
הוצאות נכס	8,475,403	6,493,987	9,965,178	20,244,461	19,204,310	18,579,150	17,481,393	16,623,918	14,058,816	15,314,595
הוצאות נכס	104%	69%	170%	371%	401%	296%	245%	245%	231%	280%
הוצאות נכס	8,770,774	8,291,516	7,899,283	7,476,282	7,148,708	6,872,682	6,585,421	6,458,444	6,176,552	5,533,702
הוצאות נכס	108%	88%	135%	137%	149%	110%	92%	95%	101%	101%
הוצאות נכס	3,276,599	2,880,691	3,229,086	13,513,980	12,117,059	13,374,839	13,620,004	12,973,023	9,994,638	11,910,936
הוצאות נכס	40%	31%	55%	247%	253%	213%	191%	191%	164%	218%
הוצאות נכס	37%	35%	41%	181%	169%	195%	207%	201%	162%	215%
הוצאות נכס	4,576,245	4,760,777	4,699,060	4,716,594	4,724,856	4,602,673	4,406,098	3,989,920	3,983,793	3,344,504
הוצאות נכס	-9,763,000	-5,737,000	-9,946,000	-13,338,421	-14,326,063	-12,885,925	-7,945,241	-6,695,752	0	0
הוצאות נכס	0	0	0	0	0	0	0	0	-10,259,021	-2,697,844

הוצאות נכס	3.4%	8.4%	8.4%	15.0%	19.5%	14.4%	22.3%	17.7%	17.7%	41.6%
הוצאות נכס	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הוצאות נכס	-2.9%	4.4%	1.2%	4.5%	7.0%	3.1%	13.7%	9.8%	6.8%	37.6%
הוצאות נכס	-14.4%	60.6%	7.9%	14.9%	-24.0%	-13.4%	3.1%	7.8%	8.4%	5.9%
הוצאות נכס	4.9%	4.7%	6.2%	5.2%	3.5%	2.8%	0.3%	1.1%	8.7%	-3.7%

הערה: המחזורות הנגזרות ממוסדות על המספרים המדווחים בדוחות הכספים.

התפתחות ענף הביטוח : אבטלה									
7 לוח מס' 7									
שנות כספים									
2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009

הכנסים לטוח השנה:									
-102,163	-115,436	1,461,472	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
102,163	115,436	-1,461,472	0	0	0	0	0	0	0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

פירוט במשרד השנה:

3,560,425	3,278,964	3,199,365	3,284,686	3,328,171	3,223,444	2,889,016	2,556,093	2,539,879	3,002,065
-222,650	-277,464	-405,985	-1,490,194	-2,498,636	-2,455,613	-2,187,505	-1,878,580	-1,981,872	-2,468,486
-6%	-8%	-13%	-45%	-75%	-76%	-76%	-73%	-78%	-82%
1,115,838	1,054,404	990,901	914,278	829,535	767,831	701,511	677,513	595,074	533,579
31%	32%	31%	28%	25%	24%	24%	27%	23%	18%
2,221,736	1,947,119	1,745,735	880,215	0	0	0	0	0	0
62%	59%	55%	27%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
199%	185%	176%	96%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
201	-24	56,745	0	0	0	0	0	-37,067	0
196,000	-1,344,000	2,090,000	1,226,421	2,543,063	2,551,470	2,247,224	1,899,188	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1,973,935	2,697,844
-225.8%	-197.9%	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-12.2%	-107.9%	-	-	-	-	-	-	-	-
7.7%	2.2%	-2.1%	-0.7%	2.8%	9.9%	11.1%	-2.7%	-17.6%	54.1%
5.0%	6.2%	9.0%	10.9%	7.5%	7.8%	1.8%	10.1%	8.6%	-1.6%

הערה: ההוצאות הנגזרות מהמחויבות מבוטאות על המספרים המודווחים בדוחות הכספיים.

המספרים באלפי נוניוילי

8 לוח מס' 8

התפתחות ענף הביטוח : פשי"ר

שנת כספים	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

נתונים לסיף השנה:

א. קרן הביטוח=המזנוניות פליסי מקובלי נגזלות פועל

ב. קרן הביטוח=קרן הביטוח בפשי"ר נכסי הענף

ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בפשי"ר נכסי הענף

ד. כטי"ר אקטוארי=הנחה ביחס לקרן הביטוח

נתונים במשך השנה:

ה. תשלומים (כולל מנהל)	283,183	283,370	334,664	370,683	334,924	301,044	300,841	263,149	300,079	233,429
ו. ערוף המקבילים (ללא הפרשי הצמדה) על המשלומים	736,266	609,193	380,548	-182,614	-164,900	-137,932	-152,382	-125,640	-173,119	-107,799
ז. ערוף המקבילים על המשלומים ב-% מסה"כ המשלומים	260%	215%	114%	-49%	-49%	-46%	-51%	-48%	-58%	-46%
ח. הקובלי דמי ביטוח	229,467	217,711	205,431	176,836	151,787	144,178	128,402	122,074	101,529	91,037
ט. הקובלי דמי ביטוח ב-% מסה"כ המשלומים	81%	77%	61%	48%	45%	48%	43%	46%	34%	39%
י. השתתפות הקצב המזונה	741,028	649,467	500,199	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתתפות הקצב המזונה ב-% מסה"כ המשלומים	262%	229%	149%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
י"ב. השתתפות הקצב המזונה ב-% מדמי הביטוח	323%	298%	243%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
י"ג. המקבילים מריבית	48,954	25,385	9,582	11,233	18,236	18,934	20,057	15,435	25,431	34,593

י"ד. העברה ביז-ענפית במשך השנה

ט"ו. העברה ביז-ענפית בסוף השנה

ט"ז. גזרולים ראוילים שנתיים של :

יחמת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בהענפות	62.8%	145.9%	322.7%	-71.8%	-23.4%	-2.1%	1.4%	21.1%	-34.9%	-10.3%
קרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
גרעון אקטוארי	62.8%	145.9%	322.7%	-71.8%	-23.4%	-2.1%	1.4%	21.1%	-34.9%	-10.3%
תשלומים	-0.9%	-15.5%	-9.2%	11.4%	10.7%	-1.4%	12.4%	-15.2%	25.2%	9.8%
מקבילי דמי ביטוח	4.6%	5.7%	16.8%	17.2%	4.8%	10.6%	3.4%	16.2%	8.6%	-2.6%

הערות: התוצאות הנו מתמשכות מבוססות על המספרים המזוהים בדוחות הכספיים.